

הישיבה הארבעים-ותשע של הכנסת השמינית

יום רביעי, א' סיון תשל"ד (22 מאי 1974)

ירושלים, הכנסת, שעה 11.00

א. שאלות ותשובות

במקום להעתיקה הנני מעביר אותה במקורה לר"ש שותף.
אבקש לדעת:

1. האב נחקרה דרך הבריחה של האסירים הבטחוניים ממבואות הכלא, ודרך יציאתם מן הארץ?
2. האם תקן הסוהרים, גילם של הסוהרים וכוש"רם האישי מספיקים להחזיק מוסד מסוג זה במצב תקין המתחייב מהחוק ומהסדר המקובל?
3. האם יש תקן איכלוס ואפספות דיור המקובל בבתי-הסוהר, והאם הסידורים בדיור בכלא רמלה הוליים תקן זה?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. בשלב חקירה על-ידי המשטרה.
2. הבעיה העיקרית אינה נובעת מכך שהתקן אינו מספיק, אלא העדר מועמדים למלא את החסר עקב תנאי העבודה הקשים, כמפורט בתשובתי להלן לשאלתה מס' 610 של חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- בעת גיוסם של סוהרים נבחנים כקריטריון קב"ל כושרם וגילם של המגויסים. העדר תוספת מת-מידה למספר הסוהרים יש בו כדי לגרום ל"עלייה" בגיל הממוצע ואין לכך תקנה אלא בצירוף אנשים צעירים נוספים לתקן.

3. נעשים מאמצים קבועים לשפר את תנאי המגורים של האסירים ולהקטין את הצפיפות בבתי-הסוהר כש-לעניין זה מוקדשים תקציבים ניכרים.

במסגרת התקציב של 1974/75 יש סעיף נכבד לתקציב הפיתוח, בנוסף לתקציב ההחזקה השוטפת. במסגרתו מתוכננת התחלת בנייתו של בית-סוהר חדש לצעירים.

508. גמול לשוטרים שהצילו ילד ממכנת שריפה

חברי-הכנסת י. תמיר שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן תשל"ד (26 במארס 1974):

ב-21 למארס 1974 אחזה אש בדירת משפחת תור-ג'מן בדימונה. ילדם, שהצית את האש, היה נתון בסכנה. תוך אומץ לב וסיכון עצמי פרצו לדירה השוטרים משה חרבון ויוסף כהן והצילו את הילד.

בקשר למעשה הצלה זה אבקש לדעת:

1. כיצד אירעה פעולת ההצלה?
2. במה נתכבדו השוטרים האמיצים בזכות מעשה ההצלה?

שר-המשטרה ש. הלל:

1) ב-20 במארס 1974 בשעות הבוקר נתקבלה הודעה טלפונית בתחנת המשטרה בדימונה כי בדירה

היו"ר מ. בן-פורת:

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הסעיף הראשון בסדר-היום: תשובות לשאלות.

572. ידיעה בדבר הריסת אוהל על יושביו על-ידי המשטרה

חברי-הכנסת א. לבני שאל את שר המשטרה ביום א' בניסן תשל"ד (24 במארס 1974):

מר מוסה אל-עוקבי, בדואי המתגורר משנת 1959 בסביבות העיר לוד, מתלונן כי בשבוע הראשון של חודש מארס 1974 באו שוטרים וחתכו חבלי האוהל שהתמוטט על עשרים ושלושה דייריו.

אבקש לדעת:

1. באיזו סמכות הרשתה לעצמה המשטרה להרוס אוהל על יושביו, מבלי שיהיה בידה צו של בית-משפט שפסק על פעולה כזאת?
2. האם זה מנהג הנקוט בידי המשטרה להרוס קורת-גג מעל ראשם של אנשים מבלי לתת להם שעות לחפש אפשרות דיור אחרת?
3. האם יש בדעת השר להורות ו/או להמליץ, לאחר הנזק שנגרם שלא כדין במעשה הנ"ל, על החזרת המצב לקדמותו או מציאת אפשרות דיור אחרת למשפחת הנ"ל?
4. האם תיעשה חקירה בנדון והשוטרים אשר פעלו בניגוד לחוק יועמדו לדין?

שר-המשטרה ש. הלל:

- 1) הפרטים הכלולים בשאלתה אינם נכונים.
- 2) בתאריך 8 במארס 1974 התלונן תושב לוד בנקודת המשטרה לוד על כי משפחת אל-עוקבי הסיגה גבול, התיישבה והקימה בלא רשותו אוהלים על קרקע הנמצאת ברשותו.

3) אבי המשפחה מסיגת הגבול, מר מוסה אל-עוקבי, הוזמן לנקודת המשטרה בלוד ומסר התחייבות כי יפנה בו ביום את השטח אשר תפסה משפחתו.

4) בבדיקה שנעשתה למחרת היום נתברר שאכן השטח פונה, בהתאם להתחייבותו, על-ידי האיש, ללא נוכחות והתערבות המשטרה.

5) מהבדיקה שנעשתה בעקבות השאלתה והכתבה העיתונאית שעליה היתה מבוססת מתברר, כי לא היה פגם בפעולתה של המשטרה בנושא זה.

580. תקן בתי-הסוהר

חברי-הכנסת א. אפרת שאל את שר המשטרה ביום ג' בניסן תשל"ד (26 במארס 1974):

בעתון "הארץ" מ-20 למארס 1974 מתפרסמת רשימה המתארת את תנאי החיים הקשים בכלא רמלה.

675. מקרי שוד יהלומים

חברת הכנסת נ. אליעד שאל את שר המשטרה ביום י"ט בניסן תשל"ד (11 באפריל 1974):

יהלומים בשווי של חצי מיליון לירות, שנשדדו ביום 28 במאס 1974 ממכונתו של היהלומן הנתנייתי אליהו טובי, נתגלו על-ידי משטרת נתניה שעות בלבד לאחר שדירתם.

אבקש לדעת:

1. האם יזכו השוטרים מגלי השודדים בפרס כל שהוא?

2. כמה מקרים של שוד יהלומים היו בשנה האחרונה?

3. כמה מקרי שוד נתגלו בתקופה הנ"ל וכמה פושעים הובאו למשפט?

4. מה ערכם של היהלומים שנשדדו בשנה האחרונה ומה הוא הערך של היהלומים שהוחזרו לב-עליהם?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. המעשה הפלילי הנזכר בשאלתה לא הוגדר כשוד, אלא כגניבה; ערך היהלומים — כ־300,000 לירות. כתוצאה מחקירת המשטרה נתפסו העבריינים תוך יממה, היהלומים הוחזרו לבעלים והנאשמים מו-באים לדין. לקבוצת החוקרים אשר השתתפה בחקירה שהביאה לגילוי העבריינים והרכוש תובע על-ידי מפקדם הערכה מתאימה.

2-4. בשנת 1973 אירעו שני מקרי שוד יהלומים ובשנת 1974, עד למחצית אפריל, מקרה אחד. הערך המוצהר של היהלומים שנלקחו בשלושת המקרים — 290,000 לירות. עד כה לא נתפסו העבריינים הללו.

בשנת 1973 אירעו 146 מקרי שוד, ונתגלו העבריינים 67 בקרי (כ־46%). באותה שנה הואשמו 159 עבריינים; 11 הורשעו. ב־1974, עד למחצית אפריל, אירעו 67 מקרי שוד. ב־34 מקרים נתגלו העבריינים (כ־50%).

716. דו"חות המשטרה על פליטת עשן מכלי רכב

חברת הכנסת י. בארי שאל את שר המשטרה ביום כ"ב בניסן תשל"ד (14 באפריל 1974):

בדרכים עירוניות ובין-עירוניות נתקלים לעתים קרובות באוטובוסים ובמשאיות הפולטים עשן שחור.

אבקש לדעת:

1. האם בעת האחרונה רושמת המשטרה דו"חות ומגישה כתבי-אישום נגד בעליהם ונהגיהם של כלי הרכב הנ"ל?

2. אם כן — כמה דו"חות נרשמו וכמה כתבי-אישום הוגשו נגד בעליהם ונהגיהם של אוטובוסים ומשאיות, מראשית השנה 1974?

3. האם בדעת המשטרה להגביר את מאמציה להפסקת הויהם מכלי רכב?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. בעצם העובדה שאוטובוס או משאית פולטים עשן אין עדיין לקבוע אם נעברה עבירה. זאת מאחר שפליטתו של עשן מכלי רכב אינה אסורה בנסיונות מסוימות כמפורט בחוק.

מסוימת פרצה דליקה וכי יש חשש שבני-אדם נמצאים בדירה הבוררת.

2. שני אנשי המשטרה — סמל שני יוסף כהן ורב-שוטר משה חרבון — הגיעו למקום; הדירה הייתה נעולה ומחלונותיה יצא עשן סמיך. לדברי השכנים נמצא בדירה ילד כבן שלוש.

3. שני אנשי המשטרה שפרצו את דלת הכניסה מצאו בדירה ילד בתוך ענן עשן סמיך כשהוא משתעל מחנק, הוציאוהו לאוויר הצח ובכך הצילו את חייו. מכבי האש הוזעקו למקום ובעזרת מסכות גז נכנסו שוב לדירה והחלו בפעולות כיבוי.

4. משבאה למקום אם הילד, סיפרה לשוטרים כי יצאה לחנות והשאירה את הילד, הנוהג לשחק בגפרורים, בתוך הדירה הנעולה.

5. שני אנשי המשטרה, אשר פעלו תוך סיכון עצמי, יצוינו לשבח על-ידי מפקד המחוז הדרומי; כן יינתן להם פרס כספי סמלי.

610. כוח-האדם בבתי-הסוהר

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר המש-
טרה ביום ג' בניסן תשל"ד (26 במאס 1974):

רצוני לשאול:

1. האם חסרים סוהרים לפי תתקן שנקבע?

2. אם כן — כמה?

3. כמה סוהרים נשרו מעבודה בשנת 1973?

4. מה הן הסיבות לנשירה?

5. אילו אמצעים עומד המשרד לנקוט כדי למשוך כוח עבודה מתאים לעבודה בבתי-הסוהר?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. כן.

2. המצבה כיום הינה 1,688. חסרים לשירות בתי-הסוהר יותר מ-200 איש.

3. בשנת 1973 הורדו ממצבת כוח-האדם של השי-
רות 261 איש, שהם כ־16% מכלל המצבה, מהם 187 התפטרות.

4. הסיבות להתפטרות הן: א. תנאי עבודתו הקשים של הסוהר בכל הנוגע למשמרות הארוכות וריחוק בתי-הסוהר ממגורי הסוהרים; ב. אופי עבודת הסוהר העובד במוסדות סגורים ועם חומר אנושי מיוחד במינו; ג. המשכיה של שוק העבודה המציע עבודות קלות יחסית בתנאים משופרים לאין ערוך מאלה שהשירות יכול להציע לעובדיו.

5. השירות נקט כמה וכמה אמצעים: א. פעולה של לשכת הגיוס של השירות בלשכות העבודה, במר-
צות מקומיות, בלשכות להכוננת חיילים משוחררים וכו' למען הפגית מועמדים; ב. פירסום מודעות בע-
תונים ובאוטובוסים; ג. מפעל משותף לשירות, למשרד הקליטה ולסוכנות לשם קליטת עולים; ד. נמשך מאמץ מתמיד לשיפור תנאי השכר, תנאי העבודה ותנאי המגורים של הסוהרים על-ידי בניית מעונות ליד בתי-
הסוהר. כמו כן מושקעת מחשבה בשיפורים טכנולוגיים בבתי-הסוהר, אשר יקלו את עבודתו של הסוהר.

אבקש לדעת:

1. האם המשטרה קיימה חקירה בעניין החיילים שיר בקהל?
2. אם כן — מה היו תוצאות החקירה?
3. אם לא — מדוע?

שר-המשטרה ש. הלל:

בתאריך 6 באפריל 1974 התקיים משחק כדורגל בטייבה בין קבוצת מקומית לקבוצת הפועל גבעתי אולגה. המשחק היה סוער ובמהלכו נעשו מעשים שהביאו לפתיחת שמונה תיקים פליליים נגד אנשים מבין הצופים במשחק. לאחר סיום המשחק, כשהקבוצה האורחת עמדה לעזוב את המגרש, התנפלו אנשי המ' קום על משאית הקבוצה האורחת, ומסתבר כי חייל שהיה בין נוסעי המשאית והחזיק בידו כלי ירייה ירה יריות הפחדה באוויר. המשטרה הוזעקה למקום ונפתחה חקירה שבמהלכה הוכררה זהותו של החייל, הנמצא בשי-רות פעיל בצה"ל. הוא הוזמן למשטרה באמצעות המש-טרה הצבאית וההליכים נגדו נמשכים.

737. קטטה בעת משחק כדורגל במושב בית-אליעזר

חברי-הכנסת ת. טובי שאל את שר המשטרה ביום ו' באייר תשל"ד (28 באפריל 1974):

בתום משחק כדורגל במושב בית-אליעזר בקירבת חדרה, בין קבוצת המושבה לבין קבוצת הפועל טייבה, ב-23 בפברואר 1974, הותקפו קבוצת טייבה ואוהדיה, היו פצועים ונפוצו חלונות במכוניות. המשטרה הגיעה רק לאחר שאנשי טייבה עזבו את המקום. הנהלת קבוצת בית-אליעזר שיגרה מכתב התנצלות לקבוצת טייבה.

אבקש לדעת:

1. האם חקרה המשטרה את מקרה ההתנפלות?
2. האם נעצר והואשם מי שהוא בעבירה על החוק?

שר-המשטרה ש. הלל:

בתאריך 23 בפברואר 1974 התקבלה בתחנת המש-טרה בתדרה הודעה טלפונית ממאלמוני אשר הודיע על קטטה שפרצה בין שחקני הפועל טייבה לשחקני הפו-על בית-אליעזר במגרשם של האחרונים. גיידת שנש-לחה למקום נתקלה ביציאה משכונת בית-אליעזר במספר כלי רכב, כאשר מאחוריהם קהל מבני המקום. אנשי הניידה, אשר חששו מפני מעשי אלימות, הקימו חיץ בין האנשים שברכב לבין אנשי המקום ותורו לנהגי הרכב לעזוב את המקום עם רכבם. אנשי הניידה נשארו במקום כדי להרגיע את הרוחות והודיעו שאם יש למי מהאנשים תלונה, עליו למסרה בתחנת המש-טרה. איש לא הופיע בתחנת המשטרה ולא מסר תל-נה. מסיבה זו איש לא נעצר ולא הואשם.

738. קטטה בסיומו של משחק כדורגל בחדרת

חברי-הכנסת ת. טובי שאל את שר המשטרה ביום ו' באייר תשל"ד (28 באפריל 1974):

ב-22 בדצמבר 1973, בעת משחק כדורגל בין קבוצת טייבה — הפועל לבין קבוצת גבעתי-אולגה, במגרש מכבי בחדרה, הותקפו קבוצת טייבה ואוהדיה,

2. בחודשים ינואר-מארס 1974 נרשמו 111 דו"חות עבירת קנס 241 הזמנות לדין. בסך-הכל 135 דו"חות והזמנות. אין בידינו פירוט של סוגי כלי הרכב, אולם הנחה סבירה היא שרוב חלקם של אוטובוסים ומשאיות במספרים אלה. כן אין בידינו מידע על תוצאות הטי-פול בהזמנות לדין וייתכן שחלק מהנאשמים המציאו אי-שורים של בוחן מורשה על תקינות רכבם, כפי שמ-אפשרות התקנות, ועל כן לא הובאו למשפט.

3. הקשיים שבהם נתקלת המשטרה בבואה לאכוף את הדין בנושא פליטת עשן מרכב מוכרים והבעיה נדונה בהודמוניות רבות. המשטרה תמשיך ותפעל לאור הקביעות וההגבלות של החוק בנושא זה.

735. ידיעה על התערבותו של שוטר בענייני ציבור בכפרו

חברי-הכנסת פ. גרופר שאל את שר המשטרה ביום ו' באייר תשל"ד (28 באפריל 1974):

בכפר-טרומן יש שוטר משמר הגבול האחראי על השמירה והבטחון בכפר.

נודע לי כי איש זה מתערב בענייני ציבור, מפר שלום-בית במושב על-ידי הסתת חברים, ולאחרונה גרם לתסיסה חברתית חמורה ביותר.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן — האם אין פגם בעובדה שאיש משמר הגבול מתערב בענייני ציבור?
3. אילו צעדים מתכוון השר לנקוט כדי להפסיק מעשה חמור זה בהקדם?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. למטב ידעתינו הידיעה אינה נכונה.
2. רכז הבטחון השוטף בכפר-טרומן. הוא שוטר מוסב זמני — משמע לא שוטר מן המגין — המעורה בחייו ובעיותיו של כפרו כרוב רכזי הבטחון ביישובים. איש זה נבחר כחבר ועד הכפר, ומטבע הדברים — בתמיכת חלק מאנשיו ובהתנגדותו של חלק אחר. לא נמצאה סיבה להגבילו בפעילות המקומית בשל תפקידו הבטחוני.

3. לא נודע על חריגה מסמכות או על התנהגות אחרת המצדיקה פעולה מצד המשטרה. אם תתקבל תל-נה על התנהגות כזו, היא תיבדק ותוסקנה מסקנות מתאימות.

736. יריות בתום משחק כדורגל בטייבה

חברי-הכנסת ת. טובי שאל את שר המשטרה ביום ו' באייר תשל"ד (28 באפריל 1974):

ב-6 באפריל 1974 התקיים בטייבה משחק כדורגל בין קבוצת טייבה לבין קבוצת גבעתי-אולגה. עם תום המשחק, כשהציבור החל לעזוב את המגרש, פתחו שני חיילים באש ממכונית פרטית ועזבו את המקום בהש-אירם מאחוריהם קהל אחוז בהלה.

בניגוד למה שפורסם בעתונות, אכן התארחה בשעתה קבוצת גבעתי-אולגה בבניין בית-הספר הסמוך, אך לא אירעה כל תקרית נגד הקבוצה האורחת.

רק בנסיבות המורות ובהעדר אפשרות אחרת. הם מודעים לסכנות הכרוכות בשימוש בנשק.

776. תוצאות התמוטטותה של חברת ההשקעות הבינ"לאומית אי.או.אס.

חברת-הכנסת א. אולמרט שאל את שר המשטרה ביום ט"ו באייר תשל"ד (7 במאי 1974):

לפני שנים מספר, לאחר שהתמוטטו עסקיה של חברת ההשקעות הבינ"לאומית אי. או. אס., סבלו אלפי משקיעים ישראלים מנזקים כספיים בעקבות קניית תעודות של קרנות הנאמנות של החברה אשר לא נפדו עליה.

קונצרן אי.או.אס. פעל בישראל באמצעות תעודות של שתי קרנות נאמנות: אי.או.אס. ואי.או.אפי. נמסר בשעתו כי כ-5,000 ישראלים רכשו תעודות אלו. אולם ביום 22 במארס 1973 הודיע שר המשטרה בכנסת כי סוכני אי.או.אס. בישראל הבריחו בשעתם מישראל לחוץ-לארץ כ-30 מיליון דולאר שנפדו ממכירה של תעודות הנאמנות של הקונצרן לרוכשים תמורת "כסף שחור".

בעקבות התמוטטות החברה והפסקת פדיון תעודותיה הפסידו, כאמור, אלפי משקיעים כספים רבים.

נוכח העובדה כי ניהול עסקיה של החברה בישראל היה מלווה בחשדות על פעולות בלתי-חוקיות, אבקש לדעת:

1. האם הושלמה חקירת המשטרה בנושא זה?
2. אם כן — מה היו הממצאים העיקריים של חקירה זו?
3. האם ננקטו אמצעים משפטיים נגד גורמים מחב"ר אי.או.אס. שפעלו בישראל?

שר-המשטרה ש. הלל:

(א) הדברים שהשואל הנכבד טוען כי נאמרו עלי-ידי ב'22 במארס 1973 אינם מדויקים. בתשובה לשאלתה של חברת-הכנסת אורי אבנרי הודעתי באותו תאריך, כלומר ב'22 במארס 1973, כך — ואני מצטט מן התשובה לשאלתה: "החקירה בחשדות שונים שהועלו הושלמה וב'14 בספטמבר 1972 הועבר החומר לפרקליט מחוז תל-אביב. פרקליט מחוז תל-אביב מצא כי אין בחומר כדי לבסס אשמה. עם זאת העביר את החומר ליועץ המשפטי של משרד האוצר לבדיקה אם נעברה עבירה בניגוד לחוק ניירות ערך". עד כאן ציטוט התשובה שלי, ב'1973, לשאלתה ההיא.

(ב) ב'14 באוגוסט 1973 הודיע פרקליט המדינה כי לא היה מקום להגיש אישום פלילי לפי חוק ניירות-ערך.

514. תיקון סעיף לא ברור בחוק מס שבח מקרקעין

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ה באדר תשל"ד (19 במארס 1974):

בעירעור אורחי 38/73 שניתן ב'16 לנובמבר 1973 (פורסם בפסקי-דין כ"ח, חלק ראשון, עמוד 61) הסב בית-המשפט העליון תשומת-לב אל לשון הסעיף 38 בחוק מס שבח מקרקעין, תשכ"ג-1963: "בחישוב המס, שאיגוד חייב בו, הנעשה לצורך תשלום מס

נופצו שמשות המכוניות ונפצעו שמונה אנשים. הוג' שה תלויה למשטרה.

אבקש לדעת:

1. האם היתה חקירה בעניין?
2. האם נעצר והואשם מי שהוא בעבירה על החוק?

שר-המשטרה ש. הלל:

בתאריך 22 בדצמבר 1973 התקיים בחדרה משחק כדורגל בין הקבוצות גבעת-אולגה וטייבה, ללא נוכחות המשטרה. המשחק התנהל באווירה מתוחה ובסיומו אירעו התנגשויות בין אוהדי שתי הקבוצות. בתום המשחק הופיעו בתחנת המשטרה בחדרה אנשים שהגישו תלונות. נפתח תיק פלילי באשמת קטטה במקום ציבורי והואשמו חמישה אנשים — שניים מטייבה ושלושה מגבעת-אולגה — אשר יובאו לדין. לא הוגשו תלונות על ניפוץ שמשות.

אני רוצה לברך את חברת-הכנסת תופיק טובי על הפעילות הספורטיבית שלו בשאילתות.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני רוצה שימנעו את ההתנגשויות האלה על-מנת שלא יחזרו ויישנו. זה אסון לאומי לכולנו.

שר-המשטרה ש. הלל:

כמוני כמורך. גם אני רוצה שזה יימנע. אנחנו עושים כמיטב יכולתנו מתוך תקווה שהציבור יגלה רוח ספורטיבית וינהג בהתאם לה.

739. פציעת צעיר על-ידי שוטר בחיפה

חברת-הכנסת א. לבנבראון שאל את שר המשטרה ביום ו' באייר תשל"ד (28 באפריל 1974):

בעתון "הארץ" מ'15 באפריל 1974 פורסמה ידיעה מאת סופר "הארץ" לענייני משטרה, אבי ולנטין, ובה הוא כותב כי "צעיר בן 22 נורה שלוש פעמים בערב ברגלו על-ידי שוטר ליד פונדק הים התיכון בחיפה".

אבקש לדעת:

1. האם ידוע לכבוד השר המקרה?
2. האם כבוד השר ציווה לערוך חקירה על המקרה?
3. האם היתה הצדקה לפתוח באש על הצעיר הנ"ל?
4. האם ננקטו צעדים כל שהם נגד השוטר שירה בצעיר?
5. מה הם הצעדים שכבוד השר נוקט כדי למנוע שימוש בנשק חם על-ידי שוטרים ללא הצדקה מספקת?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. המקרה ידוע: מפקד המחוז הצפוני מינה קצין בודק לחקירת הנסיבות.

2-4. הבדיקה טרם הסתיימה. כשתסתיים, ייקבע אם היתה הצדקה לפתוח באש או אם יש מקום לנקיטת צעדים נגד הירורה.

5. קיימות במשטרה הוראות מפורטות המגבילות את השימוש בנשק. אכן קיימת סכנה בשימוש בנשק ומשום כך אנשי המשטרה מודרכים להשתמש בנשק

2. אם כן — מתי תונח הצעת התיקון על שולחן הכנסת?

3. אם לא — האם נכון יהיה כבוד השר להורות שהסעיף יתוקן כדי שלשוננו תהא ברורה ומובנת וכן וונת הסעיף תעלה ממנה בעליל?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

פניתי בעניין פסק-הדין שהוא נושא השאלתה לשר האוצר, הוא השר הממונה על ביצועו של חוק מס שבח מקרקעין, תשכ"ג—1963.

בקרב תונח על שולחן הכנסת הצעת חוק ובה תיקונים מספר בחוק מס שבח מקרקעין. הצעה זו תכלול גם תיקון לסעיף 38.

בשל פעולה באיגוד, יראו כיום הרכישה את יום רכי" שת הזכות באיגוד שבו נעשתה הפעולה על-ידי החייב במס או יום רכי"שת הזכות במקרקעין על-ידי האיגוד, הכל לפי המאוחר יותר; אולם אם נתקבלה הזכות על-ידי המוכר בנסיבות הפטורות ממס לפי הסעיפים 62, 69 ו-70 — היום שהיה נקבע כיום הרכישה אילו נעשתה הפעולה על-ידי מי שממנו רכש המוכר את הזכות. — אודה ולא אבוש: הוראה זו הפכתי בה והפכתי בה ולא הצלחתי להביא כל מה שכתוב בה".

אכיר טובה לכבוד השר אם יואיל להשיבני לש-אלותי הבאות:

1. האם נקט משרד המשפטים צעדים לתיקון סעיף 38 לחוק מס שבח מקרקעין, תשכ"ג—1963?

ב. הצעות לסדר-היום

1. הפעלת עונש מוות למחבלים מרצחים

היו"ר מ. בן-פורת:

לפיצוץ מטוס באוויר — במה שונים מעשים אלה ממע"ש הנאצים? האם לא הוצאנו להורג ראשי מחבלים בביירות? השיטות הנקוטות כעת בידי אנשי הטרור יקעקעו את עצם יסודות הציביליזאציה. אף במלחמה מוצהרת יש מקום לשמירה על כללים מסויימים. אם המטרה מקדשת כל האמצעים — אין מטרה קדושה. יידע העולם ויידעו המרצחים: על קברי ילדים לא תקום ישות חדשה. דמם לא ישמש שמן לגלגלי המה"פכה הערבית.

חברי הכנסת, אני סבור שגם אלה שיש להם שיי-קולים מיסריים חזקים בעד ביטול עונש מוות בכלל — ואני אינני רחוק מהם — חייבים להסכים שיש יוצ-אים מן הכלל ושכעת יש מקום לבדוק מחדש את המדיניות הקיימת במקרים החמורים שמרצחים ירדו לתהומות החייתיות.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום. הצעה ראשונה, הצעה שהוגשה על-ידי חברי-הכנסת יהודה שערי: הפעלת עונש מוות למחבלים מרצחים. רשות הדיבור לחברי-הכנסת שערי.

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מעלה הצעה זו לסדר-היום באופן אישי ולא בשם סיעתי, הואיל ולפני מספר שנים דחתה הנהלת המפלגה הליברלית העצמאית הצעה כזאת. העניין חוזר לדיון בהנהלה עקב המאורעות האחרונים והיא תקבע את עמדת המפלגה.

חברי הכנסת, בלב כבד, ברוח קודרת ומתוך לב-טים הנני מעלה את ההצעה לשנות את המדיניות הנ-קוטה כעת בידי הממשלה והפרקליטות שלא לדרוש ער-נש מוות אף במקרים החמורים ביותר כמו מעשי רצח שפלים ובארבאריים המבוצעים בדם קר ובמחשבה תחילה נגד אזרחים חפים מפשע, חסרי מגן, ונגד נשים ותינוקות דבית-רבן, כלומר פשעים שהחוק מאפשר הטלת עונש מוות על עושיהם. הנני דוגל בהשקפה הומאניטארית המכבדת את החיים, המכירה בקדושת החיים, אך אני נאלץ לדרוש זאת בשם אותה ההשקפה כדי להגן על חיי האדם. לא ייתכן שחיי הרוצח בו-דון יהיו קדושים יותר ומוגנים יותר מאשר חיי קרבנותיו.

הטרור איננו שיטה חדשה. דחו אותו בשעתו אף תנועות מהפכניות בגלל אי-הצדק שבו וחוסר היעילות שבו, אך לא נתקלנו אף בתקופות של שימוש אלים ואינטנסיבי במעשי חבלה כאמצעי מאבק על רעיו-נות ומטרות פוליטיים בהתקפות זדוניות ואכזריות המכוונות מראש נגד ילדים. מי שרוצח ילד בדם קר ובמכתוון, איך הוא יכול להיקרא לוחם חופש? רק נאצים נקטו שיטות כאלה נגד העם היהודי. הם אמ-רו: נגד יהודים מותר להשתמש בכל האמצעים. ולכן בחוק לעשיית דין בנאצים ובעוריהם קבענו ער-נש מוות כלפיהם והפעלנו אותו כלפי אייכמן.

אני שואל: במה שונים מעשים כמו אלה שנעשו בקריית-שמונה, במעלות, באביבים, מעשים שהביאו

אלה שמתנגדים להפעלת עונש מוות מעלים בין השאר שלושה שיקולים מעשיים. הם אומרים: א. עונש המוות לא ירתיע; ב. ניצור קדושים; ג. ישתמשו נג-דנו באותו המטבע. אני רוצה לומר לחברי הכנסת: מה זאת אומרת שעונש מוות אינו מרתיע? זהו אחד מיסודות תורת הענישה. אם עונש המוות איננו מר-תיע, הרי הוא סתם מעשה נקמה. הבה נניח שעונש המוות לא ירתיע את כל המרצחים, אבל חלק מהמ-רצחים בודאי ירתיע. אם נדע שעל-ידי עונש המוות הצלנו חיי ילד אחד בלבד, הרי שהדבר הזה גם הוא כדאי. במי מדובר? — מדובר ברוצחים שחייבים עונש מיתה כמה פעמים כמו אוקמוטו. אינני מדבר על מחבלים שלא מגיע להם עונש מוות. אני מדבר על רוצחים שמגיע להם עונש מוות על-פי החוק היש-ראלי. אם על-ידי עונש המוות נציל אפילו רק חיי ילד אחד — עשינו מעשה כדאי, מוצדק והומאניטארי. אם יש כאלה שמשיקולים הומאניטאריים מתנגדים להפעלת עונש מוות, צריך לומר: משיקולים הומאני-טאריים צריך להפעיל עונש זה כדי להציל חיי נשים וטף חפים מפשע, חסרי מגן, הנופלים קרבן לשי-טות השפלות ביותר.

חברי הכנסת, אומרים: ניצור על-ידי כך "קדושים".

וכי אין להם כבר "קדושים"? אלה שנהרגו בביירות ואף אלה שנהרגו במעלות? אומרים: יפעילו ער-

הקוראת ליזמות חדשות לקחת בני ערובה ולהרוג אותם כדי לשחרר את המחבלים.

חברי הכנסת, אין אני דורש החמרת העונש אלא הפעלת העונש; לא דין מוות לאלה שלא מגיע להם אלא לאלה שמגיע להם; לא עונש בלי משפט אלא על-ידי בית-המשפט, ולפי החוק.

ידידיה בארי (הליכוד):
חברי-הכנסת שערי, לפי איזה חוק?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
קיים היום חוק המאפשר הפעלת עונש מוות.

בדרישה להפעלת עונש מוות יש שיקול מוסרי — עשיית צדק; שיקול הומאני — הגנה והצלת חיי אדם, חייהם של הקרבנות האפשריים והעתידים של המרצ' חים האלה; שיקול מעשי — מניעת סחטנות ומניעת פיתוי ללקיחת בני ערובה ולרצח ללא אבחנה.

לכן, חברי הכנסת, אני סבור שהכרח בל יגונה הוא לבדוק מחדש את המדיניות הקיימת של הפרקליטות ושל הממשלה. אני מבקש שהכנסת תדון בנושא זה.

2. ביטול הוראת הממשלה שניתנה לפרקליטות שלא לתבוע עונש מוות במקרים שבהם החוק מאפשר הטלת עונש זה

חוזאתמה, האסטרטג של המהפכה הערבית, מכריז שהוא נגד "טרור אינדיבידואלי". התנגדותו לטרור אינדיבידואלי מתבטאת כנראה בזה עצמאנו לדם יהודי אינו בא על סיפוקו בקרבן יחיד; הוא זקוק לעשרות ומאות נרצחים במכה אחת. משום-מה ראה פרשנו של "קול ישראל" בדברי חוזאתמה "הירהור שני". אין זה הירהור שני; זה חלק אורגאני ומשלים של תכנית ההשמדה השטנית של רצח ורמייה וחורר חלילה.

אדוני היושב-ראש, קיימת סכנה שהצלחת המפ- לצות הנאציות בקריית-שמונה ובמעלות תעודד את אירגוניו לנסות ולהמשיך בדרך זו שמנקודת-מבט של האידיאולוגיה שלהם היא דרך מוצלחת מאין כמות. כי מה זו אם לא הצלחה כאשר חוליות קטנות ביותר של לא יותר מאשר שלושה אנשים גורמות אבידות כה מרובות ל"אויב הציוני", ויחד עם זאת מרתקות החוליות הננסיות האלה את מעייניה של האומה היש- ראלית כולה, ולזירת ההתקפה נזעקים כל ראשי המ- דינה, שרים — שר המשטרה, שר הבטחון, הרמטכ"ל, ומי לא? והרבה דברים שצריכים להיעשות ביום זה במדינה אינם נעשים כי עיני-הכל נשואות במשך שעות ארוכות ואף לא תהיו לקריית-שמונה ולמעלות.

וברצוני להצביע על כך שלעניות דעתי אין זה מתפקידם של שר הבטחון והרמטכ"ל ועוזריהם לה- פיע בכל מקום שבו מתבצעת פעולת חבלה כי מל- חמה זו אינה צריכה להתנהל על-ידי צה"ל. שנית, אל לנו לשכוח גם בימים אלה שהסכנה האמיתית לקיומנו היא גם כיום זו הנשקפת מהכנותיהם ומפ- עולותיהם של הצבאות הערביים המגבירים מדי יום את כוחם שנועד להתקפנו. מתפקידו של צה"ל הוא בראש וראשונה למנוע את הסכנה הזאת. ותפקידם של שר הבטחון והרמטכ"ל הוא אך ורק להכין ולחוק, לחשל ולצייד את צבא ישראל להיותו חומת-ברזל שא-

נשים כאלה גם כלפינו. וכי אין הם עושים זאת, במשפט ובלי משפט? האם לא תלו יהודים בבגדאד? האם השיטות שהם נוקטים כלפינו במלחמה נגדנו הן לא גרועות יותר מאשר עונש מוות על-פי דין צדק, על-ידי בית-המשפט ועל-ידי החוק?

לכן, חברי הכנסת, אני חושב שזהו עניין של צדק; (ב) הגנה עצמית; (ג) מניעת סחטנות. הולך ומתפתח ממד חדש של מעשי רצח נגדנו. לוקחים בני ערובה — ואין קושי בלקיחת בני ערובה — ומש- תמשים בהם כאמצעי סחטנות כדי לשחרר רוצחים אשר לפי הדין הישראלי היו ראויים לעונש מוות, אך בגלל המדיניות הקיימת לא הופעל עונש זה. אני שואל: כמה בני ערובה עוד ינסו לקחת כדי לשחרר את אר- קמוט או מחבלים רוצחים אחרים? יוצא שאנו יוצ- רים כמו ידינו פיתוי לפשעים האיומים ביותר. גם זהו שיקול מעשי שיש צורך להביא אותו בחשבון. יוצא, שכל היתרונות הם לצדם וכל הקשיים וההגבלות הם לצדנו. המבצע מעשי פשע שפלים, בלתי-אנושיים, אי- נו מסתכן בדין מוות אם יפול לידינו. אך אלה הנופ- לים לידיהם — את גורלם ראינו. נוצר מצב שסכנה היא להחזיק אנשים כאלה בבית-סוהר, כי זוהי עובדה

היו"ר מ. בן-פורת:

נשמע עכשיו את הצעתו של חברי-הכנסת יצחק שמיר בנושא: ביטול הוראת הממשלה שניתנה לפרק- ליטות שלא לתבוע עונש מוות במקרים שבהם החוק מאפשר הטלת עונש זה. רשות הדיבור לחברי-הכנסת יצחק שמיר.

יצחק שמיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מביא לדיון הכנסת הצעה לחייב את הממשלה שתבטל את ההוראה שניתנה בומנה לפרקליטות שלא לתבוע עונש מוות במקרים שבהם החוק הקיים מאפשר הטלת עונש זה. הצעה זו מובאת כהמשך הדיון וכאחת המסקנות המת- בקשות מן הדיון הממצה שהתקיים שלשום בכנסת על ההתקפה הנפשעת של ה"מחבלים הפלשתינאים" ב-15 במאי במעלות.

עם כל הכאב, הזעם והעלבון המסעירים אותנו, ועם הרגשת הוודאות שעוד זמן רב נחיה בוועת המהלומה שניתנה עלינו ועוד ימים רבים לא ימוש מהכרתנו האתגר שהוטל לעצם יכולתנו להתקיים ולח- יות במולדת — עם כל זאת יש לקבוע שהעיקר הוא ברגע זה לא הערכת העבר, ויהיה זה הקרוב מאוד וה- כואב מאוד, אלא מניעת הישגותם של אסונות דומים בעתיד. אני מקווה שאיש בישראל ובעולם לא ילך שולל אחרי "דברי ההרגעה" המזויפים של מנהיג המרצחים נאיף חוזאתמה. גם בואת מוכיחים מנהיג המחבלים שהם תלמידים נאמנים של הרוצחים הנא- צים. בעוד תורוע האחת רוצחת וטובחת, מנסה הו- רוע השנייה להרגיע את הקרבנות הבאים בתור, להט- עות ולהרדים את עיניהם של הנותרים בחיים ולהשלו- תם שהקרבנות שנפלו היו האחרונים. התרגיל זכור לנו היטב, הוא לא יצלח שנית. אנו היום במולדת, ולא באירופה הנאצית.

חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים), תשי"ז—1957, מאפשר הטלת עונש מוות כעונש מאסרימאלי בשל עבירות בגידה המוגדרות באותו חוק; אבל על-פי סעיף 6 לאותו חוק אין בית-המשפט יכול להטיל עונש מוות אלא אם העבירה נעברה בתקופה שבה מתנהלות פעולות איבה צבאיות על-ידי ישראל או נגדה.

לפי סעיף 43 לחוק השיפוט הצבאי מוסמך בית-דין צבאי להטיל עונש מוות על בגידה, אבל רק אם נעברה העבירה בתקופת לחימה.

לפי תקנה 58 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, ניתן להטיל עונש מוות כעונש מאסרימאלי על עבירות הנעשות בכלי יריה, חמרי נפץ וכיוצא באלה. הסמכות לשפוט על עבירות אלה ולהטיל את העונש המאסימאלי היא בתי-המשפט הצבאיים. לפי חוק שנתקבל בכנסת ניתן פסק-הדין לעירעור לפני בית-הדין הצבאי לעירעורים. פסק-הדין טעון אישור הרמטכ"ל.

אדוני היושב-ראש, אחרי מלחמת ששת הימים העתקנו את המדיניות העונשית שלנו לשטחים המוחזקים על-ידי צה"ל וביטלנו את עונש המוות על רצח, תוך קביעת מאסר עולם כעונש בלעדי על רצח. בצו בדבר הוראות בטחון, שהוא קובץ הדינים הבטיחונים בשטחים המוחזקים, נאמר בסעיף 51: "(א) הגורם בכוונה למותו של אחר או מבצע מעשה חבלה במיתקן של צה"ל, דינו מוות או עונש אחר, כפי שיוורה בית-המשפט. (ב) לא יטיל בית-המשפט עונש מוות על נאשם שגילה, בעת ביצוע העבירה, למטה מגיל 18." לפי הוראה של סעיף 47 לאותו צו: "לא יוטל על הנאשם בבית-משפט צבאי גור-דין מוות אלא אם היו לפחות שניים משופטי קצינים בעלי הכשרה משפטית וגור-הדין ניתן פה אחד."

ביום 29 באוקטובר 1967 החליטה הממשלה את ההחלטה הבאה: "מחליטים, עד לקבלת החלטה חדשה, להורות ליועץ המשפטי לממשלה ולפרקליט הצבאי הראשי כי הפרקליטים והתובעים הצבאיים המופיעים בבתי-משפט ובבתי-דין צבאיים יודיעו בקשר לגור-הדין שאינם דורשים הטלת עונש מוות על הנדונים." נקודת-המוצא של הממשלה היתה שאין משנים את החוק הקיים, דהיינו אין משנים את האפשרות המשפטית להטיל את העונש אין הסמכות של בתי-המשפט להטיל אותו אלא קובעים רק הנחיות מדיניות לחבית עת הכללית. הגבלה משפטית נקבעה רק בשטחים המוחזקים בעניין הרכב בית-המשפט שהוא בלבד מוסמך להטיל עונש מוות, והוא בית-משפט שבהרכבו שני שופטים משפטיים.

הטעמים שהניעו את הממשלה להחליט את ההחלטה הזאת הם בעיקרם אלה: הדעה היתה שביצוע גזרי דין מוות לא תהיה לו השפעה מרתיעה על מחבלים אלא עלולה להיות להם השפעה הפוכה; הדעה היתה שביצוע גזרי דין מוות עלול לצמצם את נכונותם של מחבלים להיכנע, בעוד שהימנעות מביצוע גזרי דין מוות עשויה לחסוך חיילי לוחמים שלנו; החשש היה שביצוע גזרי דין מוות יספק לאירגוני החבלה דמויות של מעונים שישימשו להם "מופת הינוכי", כביכול; היה חשש שביצוע גזרי דין מוות יגביר פעולות חט"ר פה של בני ערובה, בישראל ובחו"ל, בשעת בירור

ליה תתנפץ העוצמה הצבאית הערבית ביום פקודה. וחלילה להם להסיח את דעתם אף לרגע מתפקיד זה הקשה וראשון במעלה ולעסוק בפיגועי המרצחים הפלשתינאים שעם כל חומרתם הם נושא משני. זוהי שגיאה שנעשתה לפני מלחמת יום הכיפורים, ואינני יודע מהו המחיר ששולם בעדה.

בעול הלוחמה ההתקפית נגד אירגוני הטרור הנאצי צים של הפלשתינאים צריך לשאת גוף מיוחד, מיוחד רק לכך, בנוי ומאומן לכך, שיפעל יום-יום ורגע-רגע, ולא לאור זרקורי הטלוויזיה, גוף שיבטא במלוא הלהט את רצון הקיום היהודי ויהיה מצויד במיטב האמצעים, ירכז את המודיעין המתאים וינצלו במבצעים, יחשש וימצא פתרונות לכל האלטרנטיבות שאליהן ניקלע בלוחמה זו, ועיקר העיקרים — יטול לידי את יומת ההתקפה מידי האויב.

אך יחד עם אמצעי שבירה ולחימה אלה עלינו לנהל קוט צעדי הרתעה ולקבוע את דרכי הטיפול באותם מרצחים שיפלו לידינו חיים. אין הדעת סובלת שכאשר יפלו לידי כוחות הבטחון שלנו מרצחים מסוגו של אוקמוטו או מסוג המפלות שהגרו ורצחו בקריית שמונה ובמעלות, נעמידם למשפט ונדון אותם למאסר, וזאת לא בגלל העדר חוק מתאים אלא בגלל הנחיה שניתנה לחביעה הכללית בשעה אחרת ובמצב אחר. שינוי הקו הזה שנקבע על-ידי הממשלה ניתן לביצוע מיד ללא פעולות חקיקה.

יהיה זה מן הצדק הזועק מן המאורעות האחרונים וגם מן ההרתעה לגבי רוצחים בכוח ועווריהם אם הכנסת תדון על כך ותחליט להורות לממשלה לבטל את הוראתה שלא לתבוע עונש מוות, גם כאשר החוק הקיים מאפשר זאת, ולנהוג כך לגבי רוצחים המתבלטים באכזריותם ובשפלותם. שעת החירום שבה אנו שרויים מחייבת ומצדיקה צעד זה נגד מבקשי נפשנו.

היו"ר מ. בן-פורת:
רשות הדיבור לשר המשפטים, לדברי תשובה.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם יש עניין שבו מאוחדים כל חלקי הציבור בישראל, כל חלקי הבית הזה, הרי הוא רצוננו הנחרץ להילחם במחבלים בכל הדרכים העומדות לרשותנו ולהגן מפני פעולותיהם ומזימותיהם הרצחניות לגבי המדינה ולגבי כל אדם בישראל. מתוך גישה זו, שהיא משותפת לכולנו, עלינו לדון בשאלת הטלת עונש מוות על מחבלים.

אפתח בתיאור המצב החוקי הקיים. הכנסת ביטלה עונש מוות על רצח בשנת 1954 וקבעה מאסר עולם כעונש בלעדי על רצח. אין היום חוקים בישראל המחייבים עונש מוות כעונש בלעדי. יש חוקים המאפשרים הטלת עונש מוות כעונש מאסרימאלי. לפי החוק לעשיית דין בנאצים ובעוריהם, תש"ו—1950, נקבע עונש מוות כעונש מאסרימאלי על רצח של בני אדם נרדפים בתקופת השואה. לפי חוק זה נדון אייכמן והוצאתו להורג היתה המקרה היחיד של ביצוע גזר דין מוות בישראל מאז הקמתה.

עונש מוות נקבע כעונש מאסרימאלי על הפשע של השמדת עם, לפי חוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, תש"י—1950.

הם מבינים שההצעה להטיל עונש מוות אינה התשובה לבעיה ולא צריך לוותר על העקרון האנושי שקיים עד עתה בישראל — לא להטיל עונש מוות.

מצטער אני שאלה לא קמו ותבעו, לפי צו מצפונם, להציע לא לכלול את שתי ההצעות האלה בסדר-היום. לכן אני עושה זאת ומציע לא לכלול בסדר היום את הצעותיהם של חברי-הכנסת יהודה שערי ויצחק שמיר.

התנגדנו בעבר להטלת עונש מוות בישראל בכל מקרה שהוא ואנחנו ממשיכים להתנגד לתביעה לשנות את המצב הקיים. עמדנו לגבי הטרור והאלימות כל-פי אזרחים ברורה והבהרנו אותה כמה פעמים. הוקענו פעולות נפשעות של התנקשות באנשים חפים מפשע, מצדם של קיצונים פלשתינאיים, כגון לקיחת נערים לומדים חפים מפשע כבני ערובה והריגתם. גיינו כל שרשרת פעולות הטרור כלפי אזרחים חפים מפשע, החל בחטיפת מטוסים, הרג הספורטאים במינכן, שפיכת דם של חפים מפשע בקריית-שמונה וכלה בטרור רגדיה במעלות. תמיד הסברנו ששום מטרם אינה מצדיקה שיטות פסולות אלה. הן גורמות נזק רב למאבק לזכויותיו הצודקות של העם הערבי הפלשתינאי. לכן הוקענו מבצעי פעולות טרור נפשעות נגד אזרחים חפים מפשע. ואם אנחנו מתנגדים להטלת עונש מוות הרי זה מפני שאנחנו משוכנעים שלא זו התשובה.

יותר ויותר אנשים מבינים כיום כי המשך הכיבוש הישראלי בשטחים הערביים, שלילת זכויותיו הצודקות של העם הערבי הפלשתינאי והתעלמות אף מעצם קיומו, מדיניות הכוח והאלימות כלפי העמים הערביים — זו היא הקרקע שהצמיחה ומוזנה אסונות וטראגדיות אלה, וגורמת למעגל-הקסמים האומלל של שפיכת דם ורצח אזרחים נקיים וחפים מפשע. לא בפעולות נקם קולקטיביות, כמו ההפצצות האכזריות על מחנות הפליטים בלבנון וקטל נשים וילדים חפים מפשע, גם שם, שחורר ונשנה, ולא בטרור ממלכתי נגד העם הערבי הפלשתינאי, לא בכך יורשם קץ לאסונות כגון אלה שאירעו בקריית-שמונה ובמעלות. הפצצת מחנות פליטים בלבנון והפגזות מהאוויר והים רק מגבירות שני את ואיבה והן מבטאות המשך קו הכוח והטרור כלפי העם הערבי הפלשתינאי. ולכן אנו מגנים גם פעולות אלה.

שותפים אנו לכאב הגדול של בני משפחותיהם וקרוביהם של אנשים חפים מפשע שנהרגו על לא עוול בכפם במעלות. אין כמונו המעוניינים לשים קץ לאסונות וטראגדיות אלה העוברים זה שנים את היחסים בין שני העמים בארץ הזאת. אך לא בפעולות גמול ונקם, ולא בעשיית שפטים בבני האוכלוסיה הערבית בישראל — — —

היו"ר מ. בן-פורת :

חברי-הכנסת טובי, אתה צריך לסיים.

נפים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית) :

חברי-הכנסת טובי, אולי יהיה לך אומץ מספיק לפנות לאירגוני הטרור להפסיק שפיכת דמים של נשים וילדים חפים מפשע ? אתה מוכן לפנות ?

היו"ר מ. בן-פורת :

חברי-הכנסת אליעד, אני מבקש להפסיק.

משפטים של מחבלים שצפוי להם עונש מוות או כאשר העירעור על גזר דין מוות נגד מחבל תלוי ועור-מדי; והיה רצון שלא להכביד עליידי ביצוע גזרי דין מוות על מערכת היחסים שלנו עם תושבי השטחים. אלה היו הטעמים אשר הניעו את הממשלה להחליט את ההחלטה האמורה ובגלל הטעמים האלה לא שינתה הממשלה את מדיניותה עד עכשיו.

הממשלה עומדת לקיים דיון בשאלת עונש המוות למחבלים בעתיד הקרוב כדי לבחון את המדיניות הזאת נוכח ההתפתחויות של התקופה האחרונה. אני רוצה לומר כבר עכשיו : אני שולל בתכלית השלילה את ההצעה המחומכת, כביכול, שהועלתה בציבור, אם כי לא היום, מעל דוכן הכנסת, שבתי-המשפט יטילו עונש מוות על מחבלים, אבל העונש לא יבוצע ; והיה אם מחבלים יחטפו בני ערובה ישראלים, נזהיר אותם שאם לא ישחררו את בני הערובה גוציא, להורג את המחבלים שגידונו למוות אצלנו ; ואם לא ישעו לאזהרתנו — נבצע את גזר הדין.

אני לא שוכנעתי ביעילותה של הדרך הזאת, אבל גם אילו שוכנעתי שהיא עשויה להיות אפקטיבית הייתי שולל אותה. הצעה זו אומרת, למעשה, שאדם יוצא להורג לא על מעשה שהוא עשה, ולא כדי להרתיע את אחרים מעשות בעתיד מעשים דומים למעשה שהוא עשה, אלא בשל מעשים שיעשו אחרים אחרי שהוא נתפס ונדון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
לא נכון. הכוונה להטיל עונש מוות על מה שהוא עשה.

שרי-המשפטים ח. י. צדוק :

למעשה זה אומר שנחזיק מחבלים אלה במשך תקופה בלתי-מוגבלת כבני ערובה לשלומם של ישראלים שייחטפו בעתיד על-ידי מחבלים ערביים. אילו הלכנו בדרך זאת היינו עושים מעשה שאין ליישב עם מדינת חוק ומשפט אף בתנאי חירום קיצוניים ביותר, והיינו יורדים לרמתם המוסרית של המחבלים.

אשר לביצוע עונש מוות נגד מחבלים, עמדתי בשאלה זו איננה עמדה עקרונית השוללת עונש מוות מטעמים הומאניים בכל המקרים ובכל הנסיבות. אבל דעתי היא שכאשר אנחנו באים לדון בשאלה זו עלינו להיות מונחים לא על-ידי הרצון העז, המובן כש"ל עצמו, לתת פורקן לרגשי הזעם והסלידה המפעמים בלבנו, לא על-ידי השאיפה לגמול להם ולנקום בהם, אלא על-ידי שיקול דעת יסודי ומפוכח בדבר השפעתו האפשרית של ביצוע עונש מוות על המלחמה הנצחית שלנו נגד אירגוני הטרור הערבי ועל המערכות המדיניות הכבדות שאנו נתונים בהן. כך חייבת הממשלה לשקול את הדבר וכך אני מציע שנשקול אותו כולנו.

אני מציע להעביר את שתי ההצעות לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר מ. בן-פורת :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת תופיק טובי, להצעה.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני יודע שבבית הזה יש עוד חברי כנסת שהם באותה עמדה כמוני.

בה רק ללבות יצרים ולהסיח את הדעת מדרך השלום. לכן אנו מציעים לא לכלול את שתי ההצעות בסדר-היום. בהודמנות זו אני רוצה לומר שאנו חושבים גם שעצם תקנות-שעת-חירום המאגדאטוריות שלפיהן אפי' שר להטיל עונש מוות, גם אלה הגיע הזמן לבטלן.

היו"ר מ. בן-פורת:

האם שני המציעים מסכימים שהצעותיהם תור-עברנה לוועדה?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מסכים.

יצחק שמיר (הליכוד):
אני מסכים.

היו"ר מ. בן-פורת:

האם יש התנגדות שההצבעה תיערך במשותף?

יהודה שערי (המפלגה הליברלית העצמאית):
אינני מתנגד.

יצחק שמיר (הליכוד):
אינני מתנגד.

היו"ר מ. בן-פורת:

לפנינו שתי הצעות: האחת — לא לכלול את העניין בסדר-היום; השנייה — להעביר את העניין לוועדת החוקה, חוק ומשפט. נצביע.

מנחם בגין (הליכוד):
אני מבקש להצביע בעד ונגד.

היו"ר מ. בן-פורת:
בבקשה.

ה הצ ב ע

ההצעה לא לכלול את העניין בסדר-היום
לא נתקבלה.

ההצעה להעביר את העניין לוועדת החוקה,
חוק ומשפט נתקבלה.

3. הפסקת שביתתם של מתנחלי הגולן ומאסר משתתפיה

וכנגד אלה שמסיבות פוליטיות מנעו את זכות האזרח למחות, ושנתנו משום כך את ההוראה לסלקם בכוח, כלומר לאסור ולגרור לבית-הכלא את אלה ששומרים בגופם את גבולות המדינה. ההצעה מכוונת לקרוא לממשלה לתקן את המשגה ולהתיר את המשך ההפגנה הצודקת, הדמוקרטית, האידיאליסטית והמאופקת הזאת.

אדוני היושב-ראש, מי הם המפגינים האלה שנק-לא בכלל, שאת טביעות אצבעותיהם לקחו ושנגירו בכוח לניידת כאילו היו פושעים? אלה הם המפגינים האידיאליסטים והאטרואיסטים שבין המפגינים שידעה מדינת ישראל. אנשי תורה, עובדי אדמה, לוחמים, שבזיקתם לארץ ישראל ובנאמנותם לציונות ולמדינת ישראל נשלחו להקים את בתיהם על הגבולות ונענו לאתגר. אלה המתנחלים שעלו לגולן, שאיבדו את מיטב חבריהם וחברותיהם בהפגזות הסורים ובמוקשיהם, שמולידים ומגדלים את ילדיהם במקלטים, ששיבתם

חבר-הכנסת טובי, היו לך חמש דקות, והן כבר עברו. אינך יכול להמשיך. זה לא הזמן שלי, זה זמנה של הכנסת. התקנון קובע שהזמן הניתן להצעת הוא חמש דקות. אנא, סיים במשפטים אחרונים.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

מתר לי לתקן אותך? התקנון נותן לי אפשרות לדבר עשר דקות.

היו"ר מ. בן-פורת:

מדוע? בתקנון כתוב: "הציע אחד מחברי הכנסת שהנושא המוצע לא יכלל בסדר-היום של הכנסת, ינמק את הצעתו בשיעור זמן שלא יעלה על חמש דקות".

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
זה תוקן, נדמה לי.

היו"ר מ. בן-פורת:

זה התקנון החדש, המעודכן. אנא, סיים.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

חברי הכנסת, אנו אומרים שהקריאה הזאת היום, המועלת להפעלת עונש מוות כתגובה לשרשרת שפיכות הדמים, מסיחה את הדעת מהדרך האמיתית, הנכונה, שהנסיון הוכיח אותה ואשר צריך ללכת בה, והיא דרך החתירה להפסקת שרשרת הדמים הזאת והשגת שלום צודק לשני העמים, בהתחשבות בזכויותיו הצודקות של העם הערבי הפלשתינאי, נסיגה מהש"טחים הכבושים ומעבר מהפרדת כוחות לשלום יציב וצודק, באמצעות ועידת ז'נבה. זו הדרך ואין בלתה, אין דרך אחרת. ואלה המעלים היום את תביעת הנקם ואת התביעה להטלת עונש מוות, הם אותם הכוחות המתנגדים לכל צעד והליכה לקראת השלום, להפרדת הכוחות ולשינוי המצב האומלל שאנו חיים בו.

היו"ר מ. בן-פורת:

נסיים בשלום. אנא, סיים. תציע הצעתך ותסיים.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

ולכן אנו מציעים לא לקבל את הקריאה הזאת שיש

היו"ר מ. בן-פורת:

אנו עוברים להצעה הבאה, הצעת חבר-הכנסת זבולון המר: הפסקת שביתתם של מתנחלי הגולן ומאסר משתתפיה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת המר.

זבולון המר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זאת איננה הצעה נגד המשטרה ובשום אופן לא נגד השוטרים, להם נתונה כל אהדת. אני יודע שהם עובדים עכשיו קשה מאוד, במסירות, ואתמוך בכל יומה לשבחם ולשפר את תנאיהם. זו אינה אפילו הצעה נגד שר המשטרה עצמו, על אף האחריות המיניסטריאלית שנטל על עצמו. הייתי מעדיף שזו לא תתבטא ותתממש כאן דווקא, אלא בעניינים משטריים מובהקים.

ההצעה מכוונת כנגד אלה שכבודם נפגע ממח-אות המתנחלים השובתים עד כדי כך שלא יכלו לשאת את קריאותיהם הכואבות שלא לסגת מהגולן,

כאן אין שכנים מקפידים, שבעה ימים היו מוקד להזדהות רבבות, מופת לנוער ולעם שאיכפת לו, שנכון לעזוב שדות, עבודה, לימודים ובית בעת קשה לישראל, כדי להשפיע. מה נשתנה פתאום שהת-פרצו אליהם לסלקם משם?

אדוני היושב-ראש, לא אהדתי את מחאות השוב-תים כלפי קיסניג'ר. מחאתם, לטעמי, צריכה להתמקד אצל מנהיגי העם הזה, אצל ממשלת ישראל. קיסניג'ר — מותר לו לראות על-פי דרכו את פני הדברים. אז רחי ישראל — הפגנתם צריכה להשפיע על נציגיהם המחליטים. לא צידדתי גם בנוסח שנרשם או שנהגה פה ושם כלפיו, אך עם זאת לא אוכל לצדד בממשלה אם זוהי הסיבה לפיזור של ההפגנה הכנה הזאת.

תפקיד הממשלה, ממשלת ישראל, לדאוג להגנתו הפיסית ולבטחונה של אורחה הנכבד. לא עלה על דעת יהודי בישראל לאיים על כך, אך אין תפקידה למנוע משמרות מחאה ואף סיסמות גינוי, כפי שאגב מורגלים להם וסובלניים כלפיהם מנהיגי ארצות-הברית הדמוקרטית. אין זאת אפוא סיבה מוצדקת וראויה לסילוקם.

אדוני היושב-ראש, גם להתחכמות כלפיהם, כלפי השובתים, לא ניתן להסכים — שלא לחדש את רשיונם להפגנה ועם זאת להעלים עין מקיומה, בתנאי שלא תמחה בקול, שלא להפריע לשיבות הממשלה, ובתירוץ זה של העדר רשיון — לסלקם כאשר מחו בקול כלפי שרינו ביציאתם מיישיבת הממשלה.

אדוני היושב-ראש, כבוד הוא ויתרון להיות שר בישראל. יש לכך סימנים מובהקים, אך לפי עניות דעתי צריכים להיות להם, לשרינו, גם העז והנכונות לקבל את המחאה ולהבין למניעה הטהורים. לפחות להבין, אם לא להיות מושפע, לקבל ולהסכים. על כן זה דבר חמור מאוד שהחלוצים והצינים הגדולים ביו-תר של תקופתנו, שכולנו חייבים להם הרבה תודה על מסירותם לארץ ישראל ולמדינת ישראל, על חל-קם בבניינה ובבטחונה ועל המופת שהם נותנים לש-אר בני הנוער — יושמו בכלא על שנאבקו באופן מאו-כפ ומרוסן על שלמות ארצנו ובטחון ישובינו, כפי שהם מבינים אותם וכפי שהם חשים אותם על בשרם.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שהכנסת תדון על כך כדי שהיא תחליט לבקש, בשם כולנו, את סליחת המפגינים על העלבון והעוול שנגרם להם; להודות להם על דבקותם בארצנו ועל תרומתם לשלמותה, בט-חונה ושיגשוגה; לקרוא לכל הנוער ללמוד מהם מסי-רות נפש למען העם והארץ ולהצטרף אליהם לחינוך; לסגור את תיקיהם ולשחרר את הרב הראשי גורן מה-ערכות שנתן בעדם ולאפשר להם להמשיך בהפגנתם, שאין לי ספק שכמעט-כל יהודי בארץ ישראל אוהד את אנשיה ועקרונותיה.

שם מקנה יתר בטחון ויתר אומץ לתושבי פנים הארץ; שיישבתם שם והפגנתם כאן מחזקות את יכולת עמידתנו בפני לחצים לסילוקנו מן הגולן. אסור לשכוח שהם הלכו לשם כאשר הממשלה, עד אחרון יוגיה, הבטיחה שהגולן יישאר תמיד בשטח מדינת ישראל; הם הלכו לשם כאשר קראה למיטב הנוער החלוצי המגשים; הם עזבו את בתיהם הנוחים שבעורף והלכו בשליחות לגבול.

צריך לזכור שבזכות האסירים הרב משה לוינגר מקריית-ארבע, חנן פורת מכפר-עציון, יצחק גגירם מר-מת-גשימים, ועשרות ומאות אחרים, מחוללי ההתנחלות בשטחים, נקבעו עובדות חשובות בארץ-ישראל. בזכותם, במידה רבה, תישאר ארץ-ישראל בידי עם ישראל, מפ-ני שבלי התיישבותם היתה הנסיגה גדולה יותר. עתה הם רואים בדאגה את הסתלקות הממשלה מחלק מהת-חייבויותיה. הם חרדים לסחף, רפיון וכירסום בכור-שר העמידה. הם חוששים לגורלה של ארץ-ישראל. היש אזור שזכאי יותר מהם לדאוג, למחות, לעורר ולתבוע? היש מי שרשאי לשלול מהם זכות זאת?

אדוני היושב-ראש, על מה הם שובתים? לא על שיכון ולא על הטבות שכר ותנאי עבודה. לא על תוספת יוקר ולא על תעריפי נסיעות או שיעור שכר לימוד. הם שובתים על זכות קיומנו כאן ועל בטחון צפון הארץ וכל הארץ. הם מקשיבים ליטב לדברי הסורים על השלב הבא בעימות, על המשך הנסיגה מן השטחים ששיחררנו במלחמת ששת הימים ועל שיחרור פלשתינ למען מימוש הזכויות של הפלשתי-נאים. הם רואים סכנות בויתור על שטחים אסטרט-גיים במובלעת ובחרמון, וכירסום הקו הסגול, על סמליותו לאחיותנו בגולן, והחלשת הסיכוי לשיחרור אחינו יהודי סוריה. הם צופים את הסכנה שבקירוב עשרות אלפי סורים עוינים לפתחי בתיהם ושדותיהם, וזכותם לראות זאת כך ולהגיב.

זכות הממשלה וחובתה — להחליט. זכות העם — למחות, להפגין ולהשפיע. בעצם זאת היא חובתו. כמו בנושאים אחרים — הם, החלוצים, ממלאים חובתם ראשונה.

אדוני היושב-ראש, איך הם מפגינים? לא באלימות ולא בפראות. בשיעורי תורה, בשירים יהודיים, ברי-קודי מצווה, בלימוד דיני ארץ-ישראל וכן בקריאות מחאה והתנגדות לויתור על חלקים ניכרים בגולן. כפי שהעידו קציני משטרה ושוטרים: "זוהי ההפגנה הסימפטטית ביותר שנתקלנו בה, מבחינת האנשים, מניעיהם והתנהגותם".

סילקו אותם מאצר ביתה של ראש הממשלה מפני ש"השכנים רוצים לישון". אפשר שעם ישראל עדיפה לו תרדמתו ואינו סובל שמעוררים אותו ומתריעים. משם הועברו לרחבה שליד משרד ראש הממשלה.

4. פיזור בכוח של משמרות המפגינים ליד משרד ראש הממשלה

איתן לבני (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני יודע אם דווקא שר המשטרה צריך להשיב להצעה דחופה זאת. השאלות הנשאלות בהצעה זאת מופנות לממשלה כולה. מה קרה לה לממשלת ישראל שאיבדה עשתונותיה

היו"ר מ. בן-פורת:

חברי הכנסת, באותו עניין הצעה לחבר-הכנסת איתן לבני. הנושא הוא: פיזור-בכוח של משמרות המפגינים ליד משרד ראש הממשלה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת לבני.

בהפגנות ההן נהגתם בכפפות-משי, אולי משום שה-מפגינים היו אנשי שלומכם ונאבקו על כמה לירות, ולא על ציפור-נפשה של האומה.

ראיתם סכנה אימומה בהפגנה זאת. ריכוזם מאות שוטרים, הבאת מיליות מים, כוח עצום — וכל זה כדי לפזר הפגנה מסוג זה. אין לי טענות כלפי השוטרים שעשו את מלאכתם כאילו כפאם שד. עשו זאת בזרירות, תוך הוזהרות נפשית עם המפגינים. אלמלא בעיית הלחם שלהם — אני בטוח שהיו פושטים מדיהם ומצטרפים למפגינים. לבטח דאב לבם לגרור הורים בכוח, בנוכחות ילדיהם הרכים — דבר שישאיר פצעים בנפשם של הפעוטים לכל ימי חייהם. לשם מה היה צורך בחפזן הזה, בגוקשות ובבהילות להובילם למעצר ולפתוח להם תיקים במשטרה? אולי כדי שבעלי תיקים אלה לא יוכלו לקבל ויזות — כדברי המיועד לראשות הממשלה — לחזור לבתיהם בקריית-ארבע, היא חברון, או גוש-עציון?

אדוני היושב-ראש, אני מבקש מהבית הזה לדון על עניין הפגיעה בחופש האזרחים להפגין, להביע דעותיהם בדרך ההפגנה, ועל ההחלטה הנואלת והפזוזה של הממשלה בעניין זה.

היו"ר מ. בן-פורת:

רשות הדיבור לשר המשטרה, לתשובה.

שר-המשטרה ש. הלל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, ההצעות שהועלו כאן היום אפשר לראות בהן, למעשה, דבר מקרי, או דבר מוגבל, אבל האמת היא שהן מקפלות בתוכן דברים הנוגעים לדמותם של חיינו ולדמותה של הדמוקרטיה.

היו"ר מ. בן-פורת:

חברי הכנסת, הרעש מגיע עד לכאן.

דוד קורן (המערך):

ובכן, מה? תפזרו אותנו?

שר-המשטרה ש. הלל:

זאת אולי אחת הדוגמאות לכך שכשיש רעש כאן — והרי חברי הכנסת קורן יודע שלא צריך להפריע לאדם לדבר ולהביע את דעתו — יש אנשים שחושבים שאולי זה מותר גם במקומות אחרים.

אהוד אולמרט (הליכוד):

זה ההבדל בין כנסת להפגנה; מה שמותר בהפגנה לא תמיד מותר בכנסת.

שר-המשטרה ש. הלל:

תיכף נדבר על כך.

אני אומר שהשאלה נוגעת לדמותה של הדמוקרטיה שאנחנו חיים בה ורוצים לחיות בה.

עלינו לזכור, רבותי חברי הכנסת, שדמוקרטיה אמיתית שתי פנים לה. טול ממנה את אחת הפנים — והיא דמוקרטיה מסולפת. בדמוקרטיה יש חובה לתת חופש הביטוי, חופש הדיבור, חופש ההשפעה. כי זוהי אחת מאשיות הדמוקרטיה. אבל הדמוקרטיה יש עמה גם זכותו של האדם, של הוולת, לחשוב את מחשבתו — — —

ונבהלה מכמה עשרות מפגינים, נשים, גברים וילדים? לאיזו צורת משטר מוליכים אותנו? הבעיה אינה קשורה לפורמאליסטיקה של רשיונות אלא היא יסודית במהותה. במשטר דמוקרטי אמיתי מקובל שזכותו של כל אזרח להפגין נגד דברים שאינם נראים לו, בעיקר כאשר הדברים נוגעים לעצם עתידה וקיומה של מדינתו. להיפך, חובתו של האזרח להפגין. באי-לוגיקה של מדינות אסור להפגין — זאת אנחנו יודעים, במדינות דיקטטוריות. התמונה שראינו אתמול או של-שום בעתונות, איך נסחב הרב לוינגר בכוח ממקומו, מכירה לנו תמונות דומות המגיעות, למשל, מברית-המועצות שגם שם מתנהגים כך כלפי יהודים.

התעקשותה של המשטרה לפזר את ההפגנה מביאה אותי למסקנות נוגות. למה ליהושע, לא מהיום, שה-ממשלה היוצאת, שאיש כבר אינו זוכר ממתי היא שולטת, החליטה לראות במדינה נחלה פרטית שהיא רשאית לעשות בה כעולה על רוחה. זה מה שגזל את מנוחתם ושלוות נפשם. מתנחלים מהגולן התמקמו מול משרד ראש הממשלה, אנשים שבגופם הם שומרים על גבולות המדינה; תושבי גוש-עציון וקריית-ארבע המ-קיימים את הנוכחות הישראלית ביהודה תוך סכנת נפשות; יוצאי צבא, וקציני מילואים שבהפגנתם הביעו את רחשי לבו של רוב העם. זה מה שהטריד את הממשלה — ה"איכות" ולא הכמות.

לפי הודעת דובר המשטרה "הפריעו לעבודה תקינה של משרד ראש הממשלה". והעבודה שנעשתה במשרד ראש הממשלה בשבועות האחרונים היתה: מסירת חלקים של ארצנו למדינות הרוצות בהשמדתנו. זה מה שהפריע. מצד אחד, יושבים אנשים בחדרי חדרים ונותנים מתנות ממה שגנאה בעיניהם כאחווה פרטית, מתקפלים לכל רמז שגרמו על-ידי שר של מדינה זרה; ומצד שני, מפגינים אנשים המייצגים את הדעה הכ-לית שאי-אפשר לנהוג כך בארץ אבות, והם מעין מזכרת עוון, וראו צורך לסלק בכל מחיר כדי שלא יעיקו על מצפונם בראי משרד ראש הממשלה.

אותו שר מדינה רחוקה שאת תכתיביו אתם מקב-לים ולרמזיו אתם מתקפלים, יכול גם באחד הביקורים הליליים שלו ללמד אתכם פרק בדמוקרטיה של ארצו שאותה אתם מעלים על נס, לא רק על זכותו של כל אזרח להפגין אלא גם על חובתו. לפי הקוגנטיטוציה של ארצות-הברית, למשל, אם תחליט הממשלה שם למסור חלק של מיין לקנדה או חלק של קליפורניה למקסיקו, חובתו של כל אזרח לא רק להפגין אלא גם לעשות יותר מזה.

שמעתי שאזרחי ארצות-הברית מפגינים היום ואת-מול למען ישראל. מדוע לא ילמד הממסד האמריקאי מהממסד שלנו ויפזר בכוח הפגנות כאלה?

עוד דבר תמוה בעיני: ממשלה זו, שהיא כל-כך רכה כלפי חוץ, מתרפסת ומתכופפת כעלה גידף לכל משב-רוח — מראה נוקשות ויד תקיפה כלפי פנים, בעיקר כלפי אלה שאינם נותנים לה לבצע וממם. אחד מהיושבים לצד שמאל-שמאל של הבית הזה זרק בעת מלחמת ההתשה את הסיסמה: "חייילנו גלחמים ונופלים כדי שהעם בעורף יוכל לשבות ולהפגין". ועל מה הפגינו אז? — הדברים זכורים היטב. כאן להיפך, אנשים הפגינו נגד סכנת מלחמות נוספות, בעד זה שלא נצטרך להילחם וליפול עוד. מה עדיף? אבל

יורם ארידור (הליכוד) :

מעניין באיוו דמוקראטיה יש שר משטרה.

שר-המשטרה ש. הלל :

אמרת חכמה וגשארית בחיים.

יורם ארידור (הליכוד) :

אחרי החכמה הזאת של השר גדמה לי כי מן הראוי שבמדינת ישראל לא יהיה שר משטרה.

שר-המשטרה ש. הלל :

לא ראוי שחבר כנסת כמוך יאמר דברים כאלה.

השאלה היא אם אנחנו יכולים להבטיח שבדמו-קראטיה, בד בבד עם מתן רשות הבעת הדעה ועם מתן האפשרות להשפיע, בכנות ובשלמות, תישמר גם זכותו של האזרח לחשוב את מחשבתו, לקבוע את עמדותיו, ללא כפייה וללא נסיון להטיל עליו חיתית ופחד במלוא כובד המשקל כדי שלא יחשוב את מח-שבתו כפי שהוא רוצה בה. בדמוקראטיה מותר לחלוק על דעתו של אדם, וודאי מותר לחלוק על דעתו של כל שר בממשלה.

(חבר-הכנסת י. ארידור קורא קרי-את ב"ניינים)

אולי בכל זאת מותר לדבר ?

אפשר לדבר, לנאום, להוקיע ; מותר להצביע נגד הממשלה, מותר להצביע נגד החלטות הממשלה. אבל אסור לרדוף אדם, גם אם הוא חבר ממשלה, ולהטריד אותו ללא הפוגה, לא רק מבוקר עד ערב אלא גם מבוקר עד בוקר, ואף בביתו, במקום שהוא מבקש להיות עם בני משפחתו, עם ילדיו.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

שרי הממשלה נמצאים מבוקר עד בוקר במשרד ראש הממשלה ?

(חבר-הכנסת י. הורביץ קורא קרי-את ב"ניינים)

שר-המשטרה ש. הלל :

תנו דעתך —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

בסך הכל הטרידו אותם חמש דקות, בכניסתם ובצאתם.

היו"ר מ. בן-פורת :

חברי הכנסת, נא לאפשר לשר המשטרה לסיים את התשובה. ולא ייתכן אחרי כל שני משפטים לקפץ בתשובה.

שר-האוצר פ. ספיר :

הוא לא רגיל אחרת.

היו"ר מ. בן-פורת :

אני מבקש, ללא עזרתך.

שר-המשטרה ש. הלל :

ובכן, השאלה היסודית העומדת לפנינו היא מהי דמותה של הדמוקראטיה שאנחנו רוצים לחיות בה —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אני רואה ששר האוצר כבר עבר לספסלים הא-חוריים.

שר-המשטרה ש. הלל :

— ומעל לכל, אם נהיה מדינה של חוק או נהיה מדינה של הפרת החוק.

אנחנו מקפידים, כמיטב יכולתנו, ואולי גם למעלה מזה, להבטיח שכל אדם וכל קבוצה יוכלו לבטא את דעותיהם, ולא אגע בדברים הידועים לכולנו, כגון חר-פש הדיבור, חופש הכתיבה וחופש ההצבעה. אני רוצה לדבר על חופש ההפגנה במדינת ישראל.

לא פעם אנחנו צריכים להעמיד שוטרים העומ-דים ומגינים בגופם ונפצעים בגופם כדי לתת יכולת של ביטוי, כדי לתת יכולת של התאספות לקבוצות של אנשים שלפי דעתם הם אנשים שכל מעיינם מכוון לא רק נגד הממשלה אלא אף נגד המדינה. לא פעם אנחנו צריכים להעמיד שוטרים שבגופם סופגים מכוח כדי לאפשר לאותה קבוצה שנציגה הופיע פה זה עתה, נציג רק"ח, לקיים כינוסים שלהם, לקיים מפגשים שלהם. זהו אחד הסממנים, אחד הסימנים, אחד היסודות של הדמוקראטיה. ואם אנחנו נוהגים כך בקבוצות שר-ליות שאין בינן לבין רצונו של הציבור ומחשבתו של הציבור ועניינו של הציבור ולא כלום, על אחת כמה וכמה שאנחנו נוהגים כך כשמדובר בקבוצה של אנ-שים כמו האנשים שהשתתפו בהפגנות האחרונות הללו שהייתי אומר שמרביתם לא רק מוכרים אלא גם מקובלים ואהודים על כל הציבור — מרביתם, אם כי לא כולם, משום שגם בהפגנה זו הסתננו אלמנטים שליליים ; אני אומר שבין המפגינים הללו היו אנ-שים שהם מקובלים על הציבור, והם הביעו דעות שגם אם אין צורך לקבל את כולן לפרטי פרטים, הרי אין כל ספק שהם הביעו מה שהביעו מתוך אהבת ישראל ואהבת עם ישראל. לכן אין לי כל ספק שיש חובה מוסרית לתת לאנשים הללו להביע במלוא יכולתם את רחשי לבם, את דעותיהם, במסגרת הדמוקראטיה שא-נחנו חיים בה.

אנחנו מדינת חוק. יש צורך, לפי החוק הקיים במ-דינה הזאת, לקבל רשיון להפגנה או לאסיפה. אבל לא תמיד עומדת המשטרה ובודקת בציציות אם אמנם קיבלו או לא קיבלו רשיון. אני אומר שאנו נוהגים כך בדרך כלל, לא כל שכן בהפגנה הזאת, האחרונה, שאני חושב שנהגנו בה, המשטרה נהגה בה, באמת מעל ומעבר לא רק למה שמחייב החוק, אלא אף מעל ומ-עבר למה שמצדיק ההגיון, ואני מוסיף ואומר : מעל ומעבר למה שמצדיקה האחריות הציבורית.

העניין התחיל, דומני, ב-6 במאי, זה היה ביום חמישי, כאשר הופיעה קבוצה של חמישה-עשר איש בקירוב שהלכו לעשות שביתת שבת מול ביתה של ראש הממשלה, כמוכן, ללא בקשת רשיון. אילו היו מבקשים רשיון, אני חושב שמי שצריך היה לתת את הרשיון היה צריך להסביר להם שאין אנחנו יכולים להרשות הפגנה במקום מגורים, ליד בתיהם של אנ-שים. זכותו של אדם, גם אם הוא שר בממשלה, לא להיות נתון להפרעות כשהוא מגיע לביתו. מותר גם לשר בממשלה, אפילו לראש הממשלה, להיות מסוגל לנוח אותן מעט שעות שהוא נח. וחבר-הכנסת המר-שאל כמה שעות עובדים במשרד ראש הממשלה. הר-בה שעות, חבר-הכנסת המר.

חיים קורפו (הליכוד):

הלוואי והיו נחים יותר.

אהוד אולמרט (הליכוד):

איפה הייתם בגבולות?

שרי-המשטרה ש. הלל:

תפסיק להפריע לי. אינני אשם בכך שהסיעה שלך אינה נותנת לך לדבר כאן. אם אתה תפריע, גם לך לא יתנו לדבר. מוטב שתתרגל לזה.

(קריאה: אל תאיים).

אני רוצה לומר במפורש: לפי דעתי, הדבר הזה החל להיות מטריד בטחוני מובהק כאשר ליד ביתה של ראש הממשלה עברו עשרות אנשים ללא יכולת של פיקוח ובקורת עליהם. הדבר הזה היה מטריד לכל דיני רי הסביבה, לרבות ראש הממשלה.

יגאל הורביץ (הליכוד):

לחברי כנסת סירבו לתת להיכנס.

שרי-המשטרה ש. הלל:

ההפגנה התחילה ביום שני. ביום חמישי ביקשו השובתים לאפשר להם להישאר עוד יום אחד. והיו שם אנשים אחראים מאוד שדיברו אתם. היה שם הסופר משה שמיר, היה חבר-הכנסת בגין, חבר-הכנסת קלינגהופר, מורי ורבי באוניברסיטה, אדם שאני מעריך אותו מאוד.

מנחם בגין (הליכוד):

גם את הקודמים אתה צריך להעריך.

שרי-המשטרה ש. הלל:

את כולם אני מעריך, אבל לא כולם היו מורי באוניברסיטה.

והם השיבו: נכון, יש בכך באמת משום הפרעה לסביבה, אבל תתירו לעניין להתקיים עוד יום אחד. החלטנו להתיר עוד יום אחד, עד יום שישי. בפניי תם אמרו האנשים הנכבדים האלה: תתירו זאת עד יום שישי. לקראת שבת ממילא תתפזר אותה קבוצה. אמרנו: נו, ננהג באורך רוח, נגייס יותר שוטרים שיהיו נוכחים במקום עד יום שישי.

בא יום שישי.

חיים קורפו (הליכוד):

סלח לי, אדוני השר, לא חיכית עד יום שישי. הוצאת אותם ביום חמישי באמצע הלילה, ולא המתינת ליום שישי בבוקר, כבקשתם.

שרי-המשטרה ש. הלל:

אינני יודע על מה אתה מתרגש. אפילו לא שמעתי מה שאמרת.

חיים קורפו (הליכוד):

אני מעמיד דברים על דיוקם.

שרי-המשטרה ש. הלל:

בסדר.

ובכן, הם באו ביום שישי ואמרו: אנחנו מבקשים לכלול גם את השבת. יש אנשים שירצו לבוא בשבת. תתירו עד צאת השבת, עד תפילת מעריב.

אני רוצה להגיד לכם שזה לא היה כל-כך פשוט. כל אותה שבת עברו שם מאות אנשים. כבר אינני

שרי-המשטרה ש. הלל:

תפסיק את החכמות ותן לי עכשיו לדבר. לא כל דבר הוא נושא לחכמה, מה גם שהיא לא כל כך מוצלחת.

ובכן, באו אנשים והתאספו לשבת שבת ללא בקשת רשיון. אמרו שאלה אנשי רוח. ומי שמוסמך לכך אמר: אם מדובר בישיבה של מספר אנשים שחשבו שדווקא זאת הדרך להביע את רצונם, הרי אף-על-פי שלא ביקשו רשיון ולא קיבלו רשיון, לא יפגעו בהם.

לא עבר זמן רב ובמקום חמישה-עשר השובתים אנשי הרוח הצטופפו במקום עשרות אנשים, גם ביום וגם בלילה —

זלמן שובל (הליכוד):

איפה הייתם בזמן ההפגנה של מוטי אשכנזי?

שרי-המשטרה ש. הלל:

— תוך הפרעה מוחלטת לדיירי הסביבה, מה-שעות המוקדמות ביותר של הבוקר עד השעות המאוחרות ביותר של הלילה, דבר שאין הדעת סובלתו. מדובר באזור מגורים מובהק שבו מבקשים אנשים להיות בביתם בלי הפרעה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

ההצעה נוגעת למשרד ראש הממשלה, לא לביתה של ראש הממשלה. לא שאלו כאן על ביתה של ראש הממשלה.

שרי-המשטרה ש. הלל:

אם אתם חושבים שלא תתנו לדבר פה, אתם טועים בהחלט. שני אנשים דיברו בזה אחר זה ולא הפרענו להם. תנו לי בבקשה להשיב על הדברים שנאמרו כאן, ואל תפריעו.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

תשיב לעניין.

שרי-המשטרה ש. הלל:

אשיב מה שארצה להשיב. גם זה חלק מהדמוקראטיה.

היו"ר מ. בן-פורת:

אני מבקש לא להדריך את השר לגבי אופן התשובה.

שרי-המשטרה ש. הלל:

ובכן, במקום חמישה-עשר אנשים שהבטיחו לשבת בשקט התאספו עשרות ומאות אנשים. בכל פעם הצטרפה קבוצה חדשה, אם להפרעה, ואם למעגלי ההורה היפים מאוד בשעות המאוחרות של הלילה. והדבר הגיע לידי כך שהיתה בכך הפרעה קשה מאוד לחישובי הסביבה ולתנועה. ואני רוצה לומר לחברי הכנסת בכל הרצינות: מעבר כזה של עשרות אנשים, ללא יכולת של בקורת, הוא גם מטריד בטחוני ליד ביתה של ראש הממשלה. כולנו כל כך ערים ושואלים איפה היינו. אני אומר לכם במלוא האחריות הציבורית — — —

לכם שתפסתי עד עכשיו היתה שאנו צריכים לאפשר זאת גם ליד משרדי הממשלה.

הכנסת הבטיחה לעצמה שבמרחק מסויים מהכנסת לא תהיינה הפגנות, מתוך שיקול — לפי דעתי, שיקול נכון — שלא ייתכן לקיים ישיבות ודיונים רציניים בל-חץ, אימה והטרדה של מפגינים, גם אם אלה הם אנשים שיש להם דעות אחרות.

נכון שהחוק אינו חל אוטומאטית על משרדי הממשלה. אבל החוק אינו קובע אוטומאטית שמותר לעשות זאת בטווח שזה מפריע למשרדי הממשלה.

מנחם בגין (הליכוד):
אם החוק אינו אוסר — מותר.

שר-המשטרה ש. הלל:
החוק אינו אוסר, אבל זכותו של מפקד המחוז לקבוע — — —

חיים קורפו (הליכוד):
איפה זה כתוב?

שר-המשטרה ש. הלל:
האמנתי עד עכשיו שאנו צריכים לתת יכולת של ביטוי גם ליד משרדי הממשלה תוך הבנה שזה גורם להפרעה, להפרעה סבירה שאני חושב שאנו צריכים ליטול על עצמנו. אולם לצערי העמוק, אף-על-פי שהפגנה זו, או "ההתנחלות", היתה ברשיון, מרגע שהתקיימה הפרו את כל האלמנטים האחרים שברשיון. אחד האלמנטים שאני מביא בחשבון הוא הפרעה סבירה. אבל הפעם היתה הפרעה שיטתית מכוונת ליד משרד ראש הממשלה. ואני חושב שחובה על כולנו להבטיח שכאשר יושבת הממשלה —

חיים קורפו (הליכוד):
האם זה היה תנאי ברשיון?

שר-המשטרה ש. הלל:
היה תנאי ברשיון.

— ואני חושב שחובה על כולנו להבטיח שכאשר יושבת הממשלה לא תהיה הפרעה.

חיים קורפו (הליכוד):
ברשיון לא היה שום תנאי בנוגע להפרעות.

שר-המשטרה ש. הלל:
אני מדבר על הרשיון המחודש שהיתה בו התנאה מפורשת — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):
הקריאות היו לשרים, כאשר יצאו משיבת הממשלה.

שר-המשטרה ש. הלל:
חבר-הכנסת אולמרט, אתה נותן דוגמה מובהקת לכך שאינך יודע להבחין בין קריאת-ביניים ובין הפ-רעה. זה קרה גם לאותם אנשים.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת במלוא הרצינות ובמי-לוא האחריות: נוצר מצב בלתי-נסבל ליד משרד ראש הממשלה, לא רק בזמן ישיבות הממשלה. גם כאשר

מדבר על ההפרעה בסביבה, גם ביום וגם בלילה, וגם על המטרד הבטחוני שבדבר.
הגענו למוצאי שבת — —

עקיבא נוף (הליכוד):
ממשלה נבונה היתה צריכה להזמין שיבואו עוד אנשים.

שר-המשטרה ש. הלל:
אתה הזמנת כמיטב יכולתך. אני אינני חייב לעזור לך במה שאתה לא הצלחת. יותר מזה לא הצלחתם. כשנתלדלו לכם ה"מילואים" הבאתם ילדות של בית-הספר "מורח", בשעות הלימודים, לעמוד שם ולצרוח. כשהודקתם לתגבורת הטלתם לתוך העניין הזה את ה"כוח" הזה של תלמידות בית-הספר.

(קריאה: מי מסר לך את זה? הבולשת שלך?)
(קריאות ביניים)

היו"ר מ. כרפורט:
חברי הכנסת, זה לא יכול להימשך כך. אני מבקש לאפשר לשר לדבר.

שר-המשטרה ש. הלל:
— ובכן, במוצאי שבת, לאחר הבטחות חוזרות ונשנות, וטלפונים לחבר-הכנסת בגין ועוד, אמרה הקבוצה האוריינאלית: באמת התחייבנו, נפנה את המקום, לא מיד עם צאת השבת, אלא בשעה עשר, אחר-כך אמרו בשעה אחת-עשרה, אחת עשרה וחצי. ואין בכך כל פגם. אלא שעכשיו נכנסו כוחות חדשים לקו. באה קבוצה של אנשים חדשים, צעירים ורעננים, עם אוהלים ומאהלים, כדי לשבת שם באמצע הרחוב ללא רשיון. זה לא יכול להיות. איננו יכולים להרשות שכל קבוצה שרוצה לבוא בכל שעה שהיא רוצה, בח-צות, באמצע העיר, אכן תעשה זאת. זה לא בא בחשבון. לכן נאמר לקבוצה הזאת שעליה ללכת, מה גם שהם ביקשו וקיבלו רשיון לקיים עצרת, אסיפה או הפגנה. תקראו לזה כפי שתקראו — ליד משרד ראש הממשלה. והדבר אושר.

אני אומר את הדברים האלה רק כדי להדגיש שלדעתי נהגה המשטרה בעניין זה באורך רוח, מעל ומעבר לא רק למה שמחייב החוק, אלא אף מעל ומעבר למה שמחייבים ההגיון והסדר הטוב.
התחילה "התיישבות" מול משרד ראש הממשלה.

יורם ארידור (הליכוד):
איך נשברה רגלו של מפגין?

שר-המשטרה ש. הלל:
אם תגיש שאילתה, אשיב לך. אתה לא נאמת פה. אתה רוצה שאקרא לך את הפרוטוקול הרפואי? אתה רוצה לבזות אותו? אתה לא נאמת כאן. תסמוך על חבריך שהם הציגו את השאלות הנכונות. ואם אינך סומך עליהם, בפעם הבאה תדבר אתה במקומם. לא ייתכן שאעמוד פה ואתה "תסייע" לי מבחוץ, מהצד.
אני רוצה לומר: לגבי הפגנות ליד משרדי הממשלה, לרבות משרד ראש הממשלה, אנו נוהגים תוך הבנה שיש זכות להפגין. יש ויכוח אם מובן מאליו הוא שהדבר חל גם על משרדי הממשלה או לא. אני אומר

אינן מתקיימות ישיבות הממשלה, מתקיימות במשרד ראש הממשלה ישיבות של ועדות שרים. משרד זה חייב לפעול כצוות מרכזי לגבי הבעיות המדיניות והבטחוניות. ואני אומר לכם: נוצר מצב שאי אפשר היה לשבת במשרד זה ולשמע מה אומר אדם לחברו. אבל שוב נהגנו באורך רוח.

(קריאות)

מותר להתנגד להחלטות הממשלה ולהפגין נגדן. אבל חובה כולנו לאפשר לממשלה ולוועדותיה לקיים דיונים ללא הפרעות, בצורה שבה ניתן לשמוע דברים ולשקול דברים ללא הפרעות. זוהי חובה אלמנטרית. עם זאת, אל תחשבו שהכוונה היא לסתום פיות האנשים. היפוכו של דבר, תוך כדי ההפרעות הינה פנייה לקיים שתי עצרות, האחת של 5,000 איש והשנייה של 10,000 איש, בירושלים. ניתן רשיונות. עצרת אחת התקיימה, ועצרת אחת לא התקיימה. לא מנענו ביטוי בכל דרך דמוקרטית.

שוב עברו ימים ושוב החלו הפרעות בלתי-נסבלות. באחד הלילות, כאשר חזרתי ממעלות, אחרי יום קשה, לישיבת הממשלה, והיא התחילה בשעה עשר בלילה, הייתה הפרעה בלתי-נסבלת, וחוסר טעם בשירה ובמחאות כף ביום כזה. אני מרשה לעצמי להטיל ספק בתבונה, בחכמה ובטעם הטוב, כשם שאני מרשה לעצמי להטיל ספק בתבונה ובטעם הטוב שבקריאות גאלי אנטישמיות של מפגנים יהודים במדינת ישראל נגד שר החוץ של ארצות-הברית שהוא יהודי. אני בוש ונכלם כאשר אני שומע יהודים מגנים אותו בשל יהדותו.

יגאל הורביץ (הליכוד):

הזכירו לו מה אומר עליו ניקסון.

שר-המשטרה ש. הלל:

אינני מדבר על סנטימנטים. אני מדבר על התבונה האלמנטרית שבקריאות במדינת ישראל כלפי מי-שהו בשל יהדותו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

זו הייתה תגובתך גם על הקריאה במקור?

שר-המשטרה ש. הלל:

אבל נניח לזה.

החלה הפרעה בלתי-נסבלת בזמן ישיבת הממשלה. ובסופו של דבר נאלצה המשטרה לומר לאנשים אלה שיחזרו להפריע. דבר אלמנטארי המגיע לכל אורח במדינה, מגיע גם לממשלה, גם למשרד ראש הממשלה.

(קריאות)

באותו לילה טיפן אלי חברי-הכנסת בגין וביקש שאצא מישיבת הממשלה. ואכן, יצאתי ואמרתי לו: חברי-הכנסת בגין, בהן צדק, אין לנו שום עניין למנוע מאנשים להביע דעתם. אבל אין להעלות על הדעת הפרעה מכוונת בצורה שאינה מאפשרת לקיים ישיבות ממשלה. מותר להתנגד להחלטות הממשלה, אבל צריך לאפשר לה לקיים דיוניה. ואינני מעלה על הדעת שנעביר את הממשלה למקום אחר משום שנמצאים אנשים חסרי אחריות שמפריעים לקיים ישיבות הממשלה. אמר לי חברי-הכנסת בגין: אתה צודק, אני מבקש לחכות עד מחר בבוקר.

מנחם בגין (הליכוד):

הם הפסיקו את ההפרעות בזמן ישיבת הממשלה.

שר-המשטרה ש. הלל:

נכון. חברי-הכנסת בגין פרש את חסותו על הפגנה מתחילתה עד סופה.

(קריאה: מה הפסול בכך?)

לא אמרתי שיש פסול בכך. אמרתי שחברי-הכנסת ביקש שאצא מישיבת הממשלה, יצאתי וקיימתי אתו שיחה. הייתה שיחת טלפון של חברי-הכנסת שמואל תמיר שלא קיבלתי אותה אלא רק בביתי, כאשר הגעתי לביתי בשעה שלוש לפנות בוקר, וכולנו עובדים בצורה כזו, והואיל והשעה הייתה שלוש לפנות בוקר לא רציתי להטריד אותו בשעה זו. לאחר ששכבתי לישון העיר אותי — וגם על כך יבוא על הברכה — ואמרתי לו אותם דברים.

מנחם בגין (הליכוד):

אם העירו אותך בשעה כזו, אני מוכן להתנצל.

שמואל תמיר (הליכוד):

למען הדיוק, הצילצול שלי אליך היה לפני חצות. אתה קיבלת ידיעה על כך בשעה שלוש לפנות בוקר. אחר-כך התקשרנו בשעות הבוקר.

שר-המשטרה ש. הלל:

זה בדיוק מה שאמרתי. אמרתי שכאשר באתי לבי-תי בשלוש לפנות בוקר מצאתי פתק שאתה התקשרת. לא רציתי להעיר אותך בשעה זו.

מנחם בגין (הליכוד):

לפעמים בריא להשכים קום.

שר-המשטרה ש. הלל:

אני חושב שחברי-הכנסת בגין יודע שלא מעטים הם הימים שאנו משכימים קום.

עקיבא נוף (הליכוד):

אי-אפשר להגביל זמן הדיבור של השר?

(קריאה: הפסיקו את קריאות-הביניים.)

שר-המשטרה ש. הלל:

חברי הכנסת, אני אומר לכם: המשטרה נהגה באורך רוח מעל ומעבר למה שמחייב ההגיון. שוב הגענו ליום שישי. באו ביום שישי, זה היום השישי השני, טענו שאין נותנים יכולת ביטוי ואמרו: אנחנו מבקשים להישאר עד יום ראשון בבוקר. אמנם ביום ראשון מתחילה בדרך כלל ישיבת הממשלה בעשר בבוקר, אבל אנחנו באים הרבה לפני כן. אני בא בבוקר — עומדת קבוצה של ילדות מבית-הספר "מורח" בירושלים, עשרות ילדות בתלבושת אחידה, צורחות צריחות בסופי ראנו "נעים", ואי-אפשר לעבוד. באותו יום לא טרחו משום-מה להקים מחיצה בין גברים ונשים, בין ילדים וילדות. כנראה קדושת הצורך להפריע לישיבת הממשלה הייתה מעל לזה.

אהודה אולמרט (הליכוד):

זאת לא התחכמות, אדוני השר?

(קריאה: האם זה הכותל המערבי?)

אני מבקש, כבוד שר המשטרה, שתודיע מה דעתך לגבי ההצעה עצמה: האם אתה מציע לא לכ' לול אותה בסדר-היום, או להעביר אותה לוועדה, או לדיון במליאה?

שר-המשטרה ש. הלל:

אסכם בהצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום.

היו"ר מ. בן-פורת:

אם כן, נכתוב להמשיך.

(קריאה: מה בדבר התנצלות על ביטויים מסויימים?)

כאשר אנשי המשטרה מודיעים למתקלים שהת-אספות היא בלתי-חוקית ושעליהם להתפזר, הרי עם כל הכבוד לאותם אנשים שחבר-הכנסת המר הוזכר את שמותיהם אני חושב שאדם המשמש דוגמה לעם, בייחוד לדור הצעיר — והם מקובלים עלי בתור כאלה — חייב לשמש דוגמה לדור הצעיר ולאזרח בארץ גם בדרך התנהגותו, אף אם הוא חולק על משהו.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

הם התנהגו למופת וזו דוגמה לכל הפגנה שיכולה להיות.

שר-המשטרה ש. הלל:

אני מטיל ספק בזה. הם נדרשו להתפזר, בהתאם לחוק ובהתאם לסמכותו של מי שאמר להם את הדבר, משום שהם נמצאים במקום באופן בלתי-חוקי, אך הם סירבו. אני מטיל ספק בכך שזאת נק' ראת התנהגות למופת. אני מטיל ספק בכך שכאשר הם שוכבים ומתחילים להתנגד התנגדות אקטיבית להוצא-תם — אני מטיל ספק בכך שזוהי התנהגות למופת. אני חושב שאין בזה כל כבוד צריך היה להזניח את הא-נשים האלה כדי לקיים את הדרישה החוקית. היה צריך להזניח אותם בכוח ולעשות "כסא של שבת" לרב לוינגר. אני לא חושב שהרב לוינגר צריך להביא לידי כך ששישה שוטרים, העובדים קשה כל הזמן, יצטרכו להרים אותו כדי להוציא אותו משם.

חיים קורפו (הליכוד):

הם לא מכירים אותו, הם ממזרח ירושלים.

שר-המשטרה ש. הלל:

מותר היה לו לקבל את הדרישה גם אם הוא מת-נגד לה. ואני חושב שההתנהגות הזאת, עם כל הכבוד לאנשים הללו, היתה התנהגות המשמשת דוגמה רעה, דוגמה לזילזול בחוק, לא-יכונים חוק ואי-ציות למי שמוסמך לומר מה שאמר. גם בכך אנתנו צריכים לחנך את עצמנו. חבר-הכנסת המר, כל הכבוד בעיני-לאנשים הנוחנים דוגמה חינוכית. אחת המשימות שלנו היא להרגיל את עצמנו לדמוקרטיה אמיתית. מותר להתווכח, מותר להתנגד, אבל צריכים לקיים גם את יכולת הבעת הדעה והבעת המחשבה של הזולת. מכל מקום, צריכים לציית לחוק ולמי שמוסמך לו, ועל תלמידי חכמים מוטלת חובה כפולה ומכופלת.

חברי הכנסת, אני רוצה לומר במלוא הכנות: אני חושב שבעניין זה נהגה המשטרה באורך רוח מאקסימאלי. היה כאן ניצול לרעה של אותו אורך רוח.

שר-המשטרה ש. הלל:

החלה הפרעה בלתי-נסבלת ומכוונת והגענו למצב של חוסר יכולת להביע דעה, לדבר ולשמע איש את רעהו, יותר גרוע ממה שקורה כאן בכנסת. אז פנו אליהם עוד פעם ואמרו להם: אמנם זמן הרשיון שלכם עבר, אין לכם עכשיו רשיון, אף-על-פי-כן לא יפ-ריעו לכם להישאר אם לא תפריעו להמשך פעולתו של משרד ראש הממשלה. במשרד יש ישיבות ממשלה, יש ישיבות ועדות שרים, זהו משרד ממשלתי שזיכיים לעבוד בו, ואכן צריך לעבוד שם עשרים-וארבע שעות ביממה. כאשר החלו הצריחות האיומות, ההפרעות הבל-תי-נסבלות, לא היתה למשטרה ברירה אלא להודיע להם שההתקלות היא בלתי-חוקית ושעליהם להתפזר.

חיים קורפו (הליכוד):

התיאור שלך איננו נכון. איש לא הרים קולו ב-ישיבת הממשלה. התיאור שלך הוא כזב, הייתי נוכח במקום. אמרו להם שהרשיון שלהם בדיון, לא אמרו להם: לא.

שר-המשטרה ש. הלל:

אני מעיד על כך שהיית נוכח במקום. כל העסק היה מאורגן פחות או יותר על-ידיכם, אבל זה לא נותן לך את הזכות להגיד את המילה הזאת, שאני מציע לך להתנצל עליה, משום שאמרתי במפורש: המדובר איננו רק בזמן שיש ישיבת ממשלה אלא כל היום עוב-דים במשרד, בין בישיבות ממשלה, בין בישיבות וע-דות שרים ובין בדרך כלל בפעולותיו של משרד זה. כך נאמר במפורש לאנשים וכך הודגש בפניהם, ולא נאמר להם מתי מתחילה הישיבה או נגמרת.

אמנון לין (הליכוד):

כבוד השר, אולי תענה לי על שאלה אחת?

היו"ר מ. בן-פורת:

חבר-הכנסת לין, רגע אחד.

אמנון לין (הליכוד):

אולי תענה לי על שאלה אחת?

היו"ר מ. בן-פורת:

רגע אחד, חבר-הכנסת לין.

כבוד שר המשטרה, יש פה שאלה גוהלית: עדיין לא ביטאת דעתך מה אתה מציע, והצעתך משנה לגבי אורך הזמן שאתה יכול לדבר.

אמנון לין (הליכוד):

האם אתה מחכה שיבואו מצביעים מסיעתך?

היו"ר מ. בן-פורת:

חבר-הכנסת לין, אני מדבר, תשתוק נא.

אמנון לין (הליכוד):

ידידי היושב-ראש, אני לא מתרגש ממך, לא. האם אתם מושכים את הדיון כדי לאסוף קולות להצבעה? אתה תלמד איך לדבר לחברי הכנסת.

היו"ר מ. בן-פורת:

חבר-הכנסת לין, מאין זה? אני באמצע הדברים ואתה מתפרץ למיקרופון. מאין זה? ממתי זה? שאלתי את השר שאלה, ובאמצע השאלה אתה מתפרץ.

גלים לקיים את המאבקים הציבוריים המרובים שאנחנו עומדים לפניהם.

רבתי חברי הכנסת, נדמה לי שהעלאת הנושא הזה לדיון בכנסת או בוועדה יש לה משמעות כאילו אנחנו מבקרים את מה שנעשה על-ידי המשטרה. אין לכך כל הצדקה. האנשים מילאו במובן זה את תפקידם כמיטב יכולתם ולפי מיטב האחריות גם מבחינת החוק וגם מן הבחינה הציבורית. לכן, אדוני היושב ראש, אני מציע לא לכלול את ההצעה בסדר-היום.

היו"ר מ. בן-פורת:

חברי הכנסת, יש שני חברי כנסת שהציעו כל אחד לגבי הצעה אחת הצעה גוהלית אחרת. הראשון, חבר הכנסת אולמרט, יש לו הצעה גוהלית אחרת לגבי ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת המר. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אולמרט.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שני נימוקים הביא שר המשטרה לפני הכנסת כדי להסביר לה מדוע נהגה הממשלה כפי שנהגה כאשר נתנה הוראה למשרת ישראל לפזר את המפגינים, מול בניין ראש הממשלה.

שר-המשטרה ש. הלל:

הממשלה אינה נתנת הוראות למשטרת ישראל.

אהוד אולמרט (הליכוד):

אדוני שר המשטרה, תניח לי לנמק.

אני בהחלט לא חושב שהיתה זאת ההחלטה של הממשלה בלבד. אדוני שר המשטרה, זאת היתה ההחלטה של מי שיושב בבניין ראש הממשלה ואינו מוכן לסבול שאנשים יביעו מחאה לגיטימית; ולא של השוטרים שאמרו לי, לרבות מפקד המחוז כאשר פניתי אליו, שאין להם שום טענה שהיא נגד התנהגות המפגינים.

שדלמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
תביעות גזעניות הן לגיטימיות?

משה ורטמן (המערך):

מה ההצעה?

אהוד אולמרט (הליכוד):

שני נימוקים היו לשר המשטרה. הנימוק האחד — והוא החמור שבשניים — הוא הנימוק הבטחוני.

(קריאה: חברת-הכנסת אלוני, בקריית-שמונה גם כן לא למדו.)

אהוד אולמרט (הליכוד):

הדאגה שלך לחינוך הדתי נוגעת ללב.

הנימוק החמור מבין השניים היה הנימוק הבטחוני. אדוני שר המשטרה, השימוש הנלוו בטרעמים הבטחוניים כל פעם שהממשלה נתקלת בקשיים פנימיים עובר את הגבול. ראינו את ההפגנה ליד ביתה של ראש הממשלה וראינו את ההפגנה כאן. השימוש הע"צום בכוחות משטרחיים ובכוחות של משמר הגבול "בעוזים" טעונים היה חסר כל פרופורציה וחסר כל

ולסיום אני רוצה לומר דבר שהיססתי אם לומר אותו מעל במת הכנסת, אבל אני חייב לומר אותו: אני נמצאים בתקופה קשה ומתוחה, וכולכם יודעים זאת. חובות רבות מאוד מוטלות על אותם שוטרים גם כיום וגם בלילה. בשבוע הזה שעבר עלינו היו תפקידים קשים, בעיות קשות, ואתם יודעים ששוטרי ישראל עובדים מעל ומעבר למה שמוצדק בכלל לדרוש מאדם. יש תפקידים בטחוניים שאנחנו מצויים עליהם, לצערנו. לא פעם אנחנו מוזדקקים לכך ועלינו להקצות מכוניות המשטרה המוגבלות ולהפנות את השוטרים העייפים — ולא לשלוח אותם למלא את התפקידים העיוניים שלהם — כדי למנוע תקלה בשל התרגשות של הידדים וכדי לשמור על מוסדות המדינה. פעם זה כאן ופעם זה שם וכל התרגשות היא מכובדת.

(קריאה)

האם תאמרו שזה לא חשוב, שלא צריכים להיות שוטרים? מובן שזכותם של אנשים להביע דעה. הזכות הזאת שמורה גם לאחרים, גם הם באים להביע דעה. אבל כאשר מתחילות התכתשויות, תפקידם של השוטרים להפריד בין הניצים, ואולי במקרה זה צריך לומר: להפריד בין הניצים והיונים. אבל מכל מקום, המשרתה צריכה להפריד. חובתנו לרתק כוחות משטרה כדי לקיים את הדברים הללו. אני חושב שבתקופה זו, כאשר דורשים מכל אחד מאתנו מאמצים למען בטחון המדינה, כאשר מוטלות על שוטרי ישראל חובות כל-כך מרובות וכל-כך קשות, בתנאים כל-כך קשים, אין הצדקה לזלזל באלמנט הזה.

שלשום היה יום ירושלים, יום ירושלים אשר יש לו משמעות היסטורית גדולה מבחינתנו, ואולי לא רק מבחינתנו. באותו יום היה צורך לקיים צעדה לאורך החומה, מפגשים אלה ומפגשים אחרים, טקס בגבעת התחמושת, צריך היה לאבטח את כל הדברים הללו; ובעת ובעונה אחת מתקיימות הפגנות בירושלים שגם אם אין שם התפרעות מחייבות הן לרתק כוחות משטרה.

לכן אני חושב שבתקופה הזאת, אנשי הציבור בישראל, — אני פונה פה אליכם בקריאה כנה ונמרצת — עלינו להביא בחשבון שאין לנצל את כוחותינו מעל ומעבר למידה הראויה.

זבולון המר (חזית דתית לאומית):

חשוב לדון בנושא זה לפחות בוועדה.

שר-המשטרה ש. הלל:

אני אומר את כל הדברים גם במקום שצריך לומר אותם וגם פה, משום שאתה עוררת כאן שאלות. לכן אני פונה אל כולנו שבתקופה הזאת ננהג בהתאפקות עצמית כדי שנוכל לרכז את מיטב מאבקנו בבעיות האמיתיות שלנו.

איתן לבני (הליכוד):

אתה מציע זאת לממשלה?

שר-המשטרה ש. הלל:

חברי הכנסת, אין בלבי ספק שאנחנו חיים במדינה אשר יש בה יכולת ביטוי וחופש ביטוי. עם זאת עלינו להבטיח שאותו גבול דק שבין יכולת הביטוי לבין כפיית דעה על מישהו אחר יישמר היטב, כדי שהדמוקרטיה שלנו תהיה אמיתית וכדי שנהיה מסוג

חוברת י"ז, ישיבה מ"ט

— הצעות לסדר-היום (אולמרט, זילברברג, לין, בן-פורת, ורדיגר, ברעם) —

אשר אינני מבין אותו. מה פתאום אי-אפשר להעביר נושא כזה לוועדה? אני מבין שאי-אפשר לדון במ-ליאה —

משה ברעם (המערך):
למה?

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):
— אבל לדון בוועדה? האם זה דבר כל כך בלתי-מובן לדון בוועדה?

(חברי-הכנסת מ. ברעם קורא קרי-את-ביניים)

חברי-הכנסת ברעם, אולי נוח לך שלא ידונו בנו-שא זה בוועדה.

(קריאה: כבר הציעו שהנושא יעבור לוועדה.)

חברי הכנסת, זה היה מחזה מחריד מה שקרה הש-בוע, שלפי פקודה מגבוה — ושר המשטרה הצהיר במפורש שהוא נתן את ההוראה הזאת — פיורה משר-טרת ישראל בכוח ובברוטאליות את מפגיני רמת-הגולן והמזדהים אתם, אשר הפגינו מול משרד ראש הממשלה למען עתיד ההתיישבות בצפון הארץ ונגד וי-תורים ונסיגות. זה היה מחזה מחריד שלא במהרה ייש-כח ורישומי המצעים ייזכרו עוד ימים רבים.

המפגינים, מטובי הנוער הישראלי, ביניהם לוחמים, פצועי צה"ל, עובדי אדמה ומתנחלים, נגררו אל הניי-דות כעבריינים פושעים. ועוד גרוע מכך — עלי-די שוטרים יהודים. אינני מאשים את השוטרים הישראלי, חס וחלילה. רק אתמול שמענו מפי שר המשטרה סקירה, כאשר ישבנו במטה הכללי של המשטרה, ואנו יודעים מה הם תפקידיו של השוטרים הישראלי. אין לי ספק שהשוטר שגרר יהודים לניידת כאב את כאבם של המפגינים. הוא היה צריך לעשות את מלאכתו לפי פקודה שניתנה לו.

ועל מה פוררו ונאסרו המפגינים? מה חטאם ומה פשעם של צעירים אלה על נשותיהם וילדיהם? האם זוהי הדמוקראטיה הישראלית? האם הפגנה בהיתר נגד נסיגה היא פשע? האם מתאה נגד ויתור על שטחי ארץ-ישראל היא עבירה? איפה נשמע כדבר הזה? מדוע אסור ליהודים הכואבים את כאב המדינה להביע חרדה, ולצעוק: אל תותתרו, אל תתקפלו, תיאבקו על כל שעל, בזמן שמזכיר המדינה האמריקאית יושב עם קבוצת השרים הישראליים, ואין זה סוד שהוא לוחץ ולוחץ יום יום, לילה לילה, על ויתורים נוספים? האם פגעו חלילה פסיטת במישהו? ובכלל ידוע לי — והדבר כבר נאמר מעל במה זו — שהם לא הפריעו בעת הדיונים של הממשלה אלא כאשר השרים נכנסו ויצאו.

אדוני שר המשטרה, אינני חושב שכבר ריסנתם את הפשע והאלימות, את הרצח והזנות בישראל; עד כדי כך הגענו שאורחי ישראל מסוג זה של המפגינים, בני תורה, פאטריסטים ונאמני המדינה, אוהבי ארץ-ישראל, המפגינים נגד ויתורים כי בכך הם מאמינים — הם משמשים מטרה לפעולה כזאת של המשטרה.

הציבור במדינה מוועז ממצאה נורא זה, וכן העולם החפשי באירופה ובארצות-הברית, אשר בע-תונות שלו אתמול פורסמה התמונה המחרידה המראה כיצד גוררים שוטרים יהודים את רבה של קריית-

הצדקה נוכח ממדי ההפגנה, נוכח אופייה של ההפ-גנה ולאור ההתנהגות המאופקת בשני המקומות.

אברהם זילברברג (המערך):
זה הרגל מזר. התרגלת לדבר בשקט ולהפריע לשר בכל פסוק.

אהוד אולמרט (הליכוד):
חברי-הכנסת זילברברג, אתה רוצה להפריע לי?

אברהם זילברברג (המערך):
איזה נוהג זה? איזה הרגל זה? אין נותנים לשר לדבר פסוק בכבוד. צריך להיות איזה נימוס.

אהוד אולמרט (הליכוד):
הנימוק השני הוא ההתנהגות הבלתי-סבירה, הר-עש והקריאות של כמה מאות מפגינים מול בניין ראש הממשלה.

אמנון לין (הליכוד):
מה אתה ממשיך לדבר? אינך רואה שגייסו את כל השרים להצבעה?

אהוד אולמרט (הליכוד):
ראשית, אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר: אי-לו במקום קריאות נגד הממשלה היו קוראים קרי-אות בעד הממשלה — האם גם אז הנושא הזה היה כל-כך חריף וקיצוני כדי לפור הפגנה זו?

אמנון לין (הליכוד):
עוד מעט יביאו גם את ראש הממשלה, הגברת גולדה מאיר.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אבל יותר מזה, אדוני השר, מה זו הפגנה, מה חשבת, מה תיארית לעצמך? — שיבואו אלף איש ויתחבאו באיזו פינה בירושלים, יישבו בשקט ולא יתנו ביטוי לעצמם?

(קריאה: אתה יכול להגיש שאילתה. מה אתה מציע?)

יש איזו דיספרופורציה. משוועת בין הדמיון, בין התעוזה, בין הדינאמיקה שמוכיחה משטרת ישראל על-פי הוראות הממשלה כאשר היא באה להגן על הממשלה, על מה שנראה לה כאינטרסים של הממ-לה, ובין אותו דמיון ותעוזה שהיא צריכה להוכיח בעניינים של בטחון חיצוני.

אני חושב שהנושא הזה מחייב דיון. לאור הצעתו של שר המשטרה הריני מבקש להעביר נושא זה לדיון בוועדה.

היו"ר מ. בן-פורת:
הצעת נוהל שנייה יש לחברי-הכנסת ורדיגר לגבי ההצעה השנייה לסדר-היום. רשות הדיבור לחברי-הכ-נסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (חזית דתית תורתית):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להע-ביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. אני חושב שהנושא שייך לוועדה הזאת. אני מצטער מאוד, אדוני שר המשטרה, שהפעם אתנגד בחריפות לגוהל

— הצעה לסדר-היום (ורדיגר, בן-פורת, חמר, לבני, אולמרט, ש. תמיר, פעיל) —

הכוונה היא שחברי כנסת אלה ימנו את הקולות בהצבעה על כל ההצעות או רק בהצבעה על ההצעה האחרונה?

(קריאות: על כל ההצעות.)

היו"ר מ. בן-פורת:

אנו חוזרים מחדש על ההצבעה.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה הראשונה — לקיים דיון בנושא במליאה.

הצבעה

בעד ההצעה לקיים דיון בנושא במליאה — 42

נגד — 45

ההצעה לקיים דיון בנושא במליאה לא נתקבלה.

היו"ר מ. בן-פורת:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה השנייה — לא לכלול את הנושא בסדר-היום.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא

בסדר-היום — 45

נגד — 43

ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר מ. בן-פורת:

אנחנו עוברים להצעה השלישית — להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

(קריאות: אין צורך בהצבעה שלישית.)

היו"ר מ. בן-פורת:

רבותי, היו שלוש הצעות. היו שלושה מציעים. זכותו של כל מציע שהצעתו תובא להצבעה. הצבענו על שתי הצעות. המציעים להעביר את ההצעות לדיון בוועדה — זכותם להעמיד את הצעותיהם להצבעה.

הנני מעמיד את הצעתם של שני חברי הכנסת להעביר את ההצעות לסדר-היום לדיון בוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון

בוועדה — 43

נגד — 47

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה לא נתקבלה.

שמואל תמיר (הליכוד):

חברי-הכנסת מאיר פעיל, כאשר יהיו הפגנות בע"תיד, תיזכר בהצבעה שלך.

מאיר פעיל (מוקד):

אם אעשה הפגנה נגד החוק, אהיה מוכן לשבת בבית-סוהר.

היו"ר מ. בן-פורת:

ובכן, ההצעות לסדר-היום אינן עוברות לדיון במליאה ולא לדיון בוועדה.

ארבע בכות. כולנו מזועזעים מהתעללות זו ומוחים נגדה. זה היה צעד פזיז ובלתי-מחושב.

אנו עומדים ערב חג מתן תורה — "ויחן שם ישראל נגד ההר" — כאיש אחד בלב אחד. כוחו של עם ישראל ומקורו בתורתו, ולאורה נלך ונתקיים.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואי-כות הסביבה.

היו"ר מ. בן-פורת:

לפני שניגש להצבעה אני רוצה לשאול את שני מציעי ההצעות לסדר-היום, חברי-הכנסת זבולון חמר ואיתן לבני, אם הם מסכימים שההצבעה על הצעותיהם תהיה משותפת.

זבולון חמר (חזית דתית לאומית): כן.

איתן לבני (הליכוד): כן.

היו"ר מ. בן-פורת:

לפנינו שלוש הצעות: האחת — לקיים דיון בנושא במליאה; השנייה — לא לכלול את הנושא בסדר-היום; והשלישית — להעביר את הנושא לוועדה. אי-מיד להצבעה כל אחת מההצעות האלה בעד ונגד.

הצבעה

בעד ההצעה לקיים דיון בנושא במליאה — 39

נגד — 41

ההצעה לקיים דיון בנושא במליאה לא נתקבלה.

היו"ר מ. בן-פורת:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה השנייה — לא לכלול את הנושא בסדר-היום.

אהוד אולמרט (הליכוד):

קודם יש להצביע על העברת הנושא לוועדה.

היו"ר מ. בן-פורת:

אני קובע את סדר ההצבעה.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא

בסדר-היום — 42

נגד — 43

ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום לא נתקבלה.

היו"ר מ. בן-פורת:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה השלישית להעביר את הנושא לוועדה.

קיימת בקשה למנות חברי כנסת שיספרו את הקולות, ואני נענה לבקשה זו. אבקש את חברי-הכנסת אביעד יפה ויגאל הורביץ למנות את הקולות. האם

ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

חו היום על שולחן הכנסת מסקנות ועדת העבודה כנושא: המצב החמור בעניין קבלת עולים בשדה התעופה על שם דוד בן-גוריון בלוד.

היו"ר מ. בן-פורת: נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון: ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הוג-

ד. הצעה לסדר-היום

הסכמת ממשלת ישראל לנסיגות נוספות מן הקו הסגול ברמת הגולן

שמעתי הערות מפני כמה חברים מאנשי המערך על עצם העלאת הנושא היום. הרי רק לפני שבועיים — כך הם אומרים — דנו בכך, ובעוד כמה ימים תמ" סור הממשלה הודעה וכן הלאה. עצם הטענה הזאת מוכיחה את מידת ניתוקה של הממשלה ממה שמתי רחש בציבור. אני יודע שיש דברים שהשתקפה יפה להם, ולכן, מסיבה זו, באמת נוהגות מדינות דמו- קראטיות מתוקנות, בימי חירום, בימים שמדינה עו- מדת בפני החלטות חמורות וגורליות, להקים ממשלות המבוססות על רוב העם ולא על מיעוט. ואז גם אפי- שר לנהל במצפון נקי יותר ובעקביות גדולה יותר דיפלומאטיה שקטה. אבל לא אתם. לא אנשי המערך.

ואני רוצה לומר לכם היום, וצר לי שאני חייב לומר זאת, כל זמן שאתם תמשיכו להעמיד את איני- טרס המערך מעל לאינטרס של המדינה; כל זמן שתח- ליטו להחזיק בשלטונכם הבלעדי בכל מחיר, לא חשוב מי ישלם את החשבון, לא ניתן לכם מנוח.

הליכוד שמייצג כאן שליש מהכנסת, שליש מהעם, ישתמש בכל הזדמנות כדי למלא את חובתו הציבורית האלמנטרית למתוח עליכם ביקורת נוקבת ומתמדת.

אדוני היושב-ראש, הליכוד מצדד בהפרדת כוחות בינינו וביני הסורים. ואני אומר זאת בצורה הקאטגורית והברורה ביותר, בגלל הכוזבים שחלק מהמערך מפין בהקשר זה. עמדנו אינה שונה בהרבה מעמדתה הרשמית של הממשלה כפי שהיא הובאה לידיעת ממי- שלת ארצות-הברית בזמן ביקורו של שר הבטחון בווינגטון. ואולם אנחנו מודאגים, מודאגים מאוד מהשינויים שחלו מאז בעמדת הממשלה. קראתי ב"דבר" אתמול על העמדה "הקיצונית", כביכול, של הליכוד בעניין הגולן. אקרא איפוא לפניכם את התכנית "הקיי צונית" הזאת: 1. הליכוד מחייב הפרדת כוחות בחזית הצפונית. 2. אלה חייבים להיות תנאי ישראל שאין להם ויתור להסכם הפרדת הכוחות: (א) לא תהיה נסיגת כוחות ישראל מרמת-הגולן מן הקו שנקבע בהפסקת-האש ב-11 ביוני 1967 (כלומר, הקו הסגול); (ב) חילופים של שבויי מלחמה בין ישראל וסוריה; (ג) הוצאת כל היהודים מסוריה והבאתם לחוף מבטחים. עם ביצוע הסכם ההפרדה יוכלו תושבי הכפרים הסור- ריים לשוב לשטח שפונה על-ידי כוחות ישראל.

באמת, דרישה "קיצונית". "קיצונית" מאוד.

איננו מתרשמים גם מהדמאוגיה של אנשי מפ"ם ושל חברי-הכנסת יוסף שריד וחבריו, כשהם קוראים לנו "ימין קיצוני".

מנחם בגין (הליכוד): לאומני.

היו"ר מ. בן-פורת: חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר- היום, של חברי-הכנסת זלמן שובל: הסכמת ממשלת ישראל לנסיגות נוספות מן הקו הסגול ברמת-הגולן. רשות הדיבור לחברי-הכנסת שובל.

זלמן שובל (הליכוד): אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, באחד מעתוני הבוקר פורסם היום סקר של המכון ללימודים אסטרט- גיים בבריטניה על הלקחים הצבאיים ממלחמת יום- הכיפורים. בין היתר מופיעים בסקר הדברים הבאים: "המלחמה הגבירה בצורה חריפה את זקיקותה של ישר- ראל לגבולות בניה-הגנה בייחוד בצפון הארץ, שם אין לה הרבה עומק".

רבותי חברי הכנסת, לרוב אורחי ישראל לא היה צורך בסקר הזה כדי להגיע לאותה מסקנה עצי- מה. בציבור וגם פה בכנסת קיימת היום דאגה מרובה בקשר למהלך השיחות המתנהלות עכשיו עם סוריה, או ליתר דיוק — עם מזכיר המדינה האמריקני, בעניין הפרדת הכוחות בגולן. אמת, הדאגה הזאת מהולה בתקווה מסויימת, ולו אף קלושה, שמה בכל זאת תהיה התועלת בהסכם — אם וכאשר ייחתם — מרובה על חסרונותיו. אולם בלב רבים מאוד מנקר החשש שלא את השלום יקרב ההסכם, אלא את הטילים הסור- ריים. אני מוכרח להגיד שהידיעות הסותרות בעתונות, שלעתים אין הן אלא מכשיר בלוחמה הפסיכולוגית- פוליטית, גם של הסורים וגם של בן-בריתנו; ההו- דעות הבלתי-עקביות של מה שקרוי "חוגים המקורבים לממשלת ישראל", והידיעות הסותרות על עצם גורלן של השיחות האלה — בבוקר הממשלה אופטימית מאוד, בערב פחות, לא להיפך, כשלפני יום-יומיים הכל כאילו היה גמור חוץ מכמה נקודות צדדיות חסרות חשי- בות, והיום אנחנו למדים מפני פקידים אמריקניים בכי- רים, כלומר מקיסר-ג'נרל עצמו, שצריך למתן את האופ- טימיות וכי נשארו עוד בעיות סבוכות, כך אומרים האמריקאים; והשרים שלנו משום-מה מנסים לעורר רושם הפוך, אבל מתברר שבין הדברים "הפעוטים" האלה שלא סוכמו לעת-עתה נמצאת, למשל, שאלה לא פחותה מאשר דילול הכוחות — הידיעות הללו מלמדות שיש סיבות רבות מאוד לאי-השקט ששורר בציבור. ויש סיבות נוספות:

הציבור פשוט אינו סומך על כושר שיפוטה ועל שיקול-דעתה של הממשלה הזאת. ואפשר להבין זאת, ודאי אחרי מעלות, ודאי כשבעוד כמה ימים תקום ממשלה, או עלולה לקום ממשלה, שבינינו לבין עצי- מגו היא ממשלת מיעוט, ואתם יכולים לכוונת אותה כפי שתרוצו, אבל את האמת הזאת לא תוכלו לטשטש.

אותנו להסדר, אבל תעניק לסורים עמדת פתיחה הרבה יותר טובה מלמחמה הבאה? מדוע בכלל צריכה ישראל לשלם משהו כדי לעזור לסורים לבצע את תכניתו ההשמדה שלהם?"

דן לגר ורבים כמוהו סבורים ומשוכנעים שאסור לנו אפילו להחזיר את המובלעת. כל מי שמכיר את השטח יודע שמבחינה צבאית זה נכון, לא כל שכן קונייטרה או אזורים מערבית לקונייטרה. בכל זאת אני בא ואומר בלב כבד: נמסור את המובלעת, נעשה ויתורים, גם, ואולי בעיקר, בגלל מערכת היחסים המורכבת שבינינו לבין ארצות-הברית. אם דן לגר מדבר על "מחיר" שאנחנו משלמים לסורים, הרי שאל לנו לשכוח שה"דושה" שלנו זו וושינגטון ולא דמשק.

אולם השאלה היא: עד היכן? איזה מחיר? האם נהיה מוכנים לכל מחיר? מחיר זה עלול להיות בקשר לירדן ומחזרתיים אולי בקשר לירושלים. מה נעשה אז? אני מבין היטב את החשש פן יבולע ליחסינו עם ארצות-הברית. אינני מזלזל בכך, אך צריך שנבין וצריך שגם האמריקאים יבינו שאין זהות בין אינטרס חיוני שלהם במזרח התיכון לבין אינטרס חיוני שלנו. לגבי דיכוי המונח "חיוני" פירוש, פשוט כמשמעו, שזוהי שאלת חיים ומוות. לא זה המצב מבחינתה של ארצות-הברית. אסור לנו גם לשכוח שבארצות-הברית עצמה יש היום מציאות פוליטית פנימית מיוחדת במינה, ולא כל אינטרס של הממשל הרעוע של הנשיא ניקסון הוא בהכרח אינטרס אמריקני אוניקסטיבי לטווח ארוך.

חברי הכנסת, גם לגבי אין קדושה ל"קו הסגול" וגם לא לקונייטרה, ואני מוכן להרחיק לכת ולומר שלי מען יעדים לאומיים עליונים, כגון השלום, רשאית אומה ריבונית הבטוחה בעצמה אפילו לוותר על שטחי מילדת. השלום, שלום-אמת, הוא בהחלט אינטרס לאומי עליון שתמורתו מותר לשלם מחיר יקר מאוד, אבל מי רשאי לומר לנו היום שפני הסורים לשלום עמנו? גם חברי-הכנסת זכין איננו מאמין בזאת, גם חברי-הכנסת פעיל איננו מאמין בזאת ובוודאי שלא השר אבן. ובכן, — יהיה עלינו לסגת מקונייטרה או מן ה"קו הסגול" — נעשה זאת במסגרת הסכם שלום, לא במסגרת הפרדת כוחות שאיש איננו יודע מה יבוא בעקבותיה.

המצב בגולן, רבותי חברי הכנסת, איננו דומה למצב בסניי. היה מי שטען שגם בסניי אפשר היה למצוא קו הפרדה מוצלח יותר; אינני יודע, אולי כן ואולי לא. אבל נניח אפילו שטעניו שם, הרי שמרחבי סניי הגדולים והעצומים מאפשרים לנו שטח תימרון גם אם נופתע, חלילה, פעם שנייה, והמרחק ללב הארץ הוא גדול. לא כן בגולן. אני רוצה לצטט בהקשר זה דווקא את דברי השר אלון כאן בכנסת לפני שבועיים: "שליטתנו ברמת-הגולן חיונית הרבה יותר ממה שדרוש לבטחון השוטף של ישובים וחלקי ארץ מאוכלסים; מרחב אסטרטגי זה חיוני ביותר להגנתו של צפון הארץ כולו". אני מסכים, אך האם הוויתורים הנדרשים שוויתרנו ואלה שאנחנו עדיין עלולים לוותר — כי ההסכם עדיין לא סוכם ואנחנו שומעים היום על דרישות חדשות, על אזור סמוך לעין-זיוון, ויש סיכויים לכך שדווקא הוויתורים שלנו והאופטימיות המופרזת שלנו עודדו את הסורים לסחיתות נוספות — האם כל אלה אינם עלולים לסכן את שליטתנו בגולן

זלמן שובל (הליכוד):

ולאומני. אני מוכרח לומר שזה מעורר אצלי אסוציאציה עם מוסקבה, הקוראת למדינת ישראל "מדינה פאשיסטית". "הימין הקיצוני" הזה כולל את מתנחלי הגולן מכל הזרמים, אנשים כמשה שמיר, כאברהם יפה, דן לגר, חיים גורי, וקיצוניקים מכפר-גלעד. בתורה הזאת אני מאושר להיות "ימני", בעיקר אם החבר יוסף שריד מייצג כאן את השמאל.

חברי הכנסת, מי שאינו מבין שהסדר המוצע עם סוריה — ואני מוכן להוסיף כל הסדר עם סוריה, גם זה שאנחנו מציעים — טומן בחובו סיכונים חמורים ביותר מול סיכויים קלושים ביותר, או שאינו יודע מה שהוא שח או שהוא מתעלם ביוזעין מן האמת. הרי אפילו יצחק רבין אמר לפני זמן קצר, שהוא אינו רואה "שביב של סיכוי לשלום עם הסורים". אלה המלים של מי שמיועד מטעם המערך להיות ראש הממשלה. "שביב של סיכוי", אצלנו מדברים על ההסדר המוצע כעל פרוודור לשלום, והסורים מדברים על מל-חמה. רק אתמול פירסמה ממשלת סוריה הודעה ובה נאמר באופן ברור שהיא כורכת את ההסדר להפרדת הכוחות בשני תנאים ברורים: החזרת כל האדמות שנלקחו מן הערבים ב־1967 והשבת הזכויות הלגיי-טימיות של העם הפלשתינאי. כלומר, תנאים ששום ממשלה ישראלית לא תוכל להסכים להם, לא רק הליכוד, לא רק רפ"י ולא רק המפד"ל, גם לא חברי-הכנסת יצחק רבין.

רבנות, הערבים אינם מדברים על שלום. איש מהם לא העלה עדיין את המלה הזאת על שפתותיו. להיפך. רק אתמול נסתיים בקהיר כנס של הרמטכ"לים הערבים, ובו דיברו בצורה ברורה ביותר לא על שלום, אלא על "השלב הבא בעימות עם ישראל", ואם למרות זאת מוכן מישור להאמין שבאשר למצרים קיים איזושהו סיכוי, קלוש שבקלושים, שהפרדת הכוחות תיבוצר דינאמיקה שתביא בסופו של דבר למודוס ויונדי בינו, נינו, האם באמת. מאמין מישור בבית הזה, באמת ובתמים, שפני הסורים לשלום? ואם זהו המצב, חייב השיקול הבטחוני להנחות אותנו לפני כל שיקול אחר. "מתן שאנס" לשלום בקשר לסוריה עלול להיגרם ב"מתן שאנס" לצבא הסורי לתקוף אותנו מעמ-דות נוחות יותר.

קראנו כולנו את דבריו הקשים, מלאי החרדה לעתיד, של אלדד (מיל). דן לגר, איש נאות-מדיני. אני חושב שדבריו משקפים נאמנה את תחושת הציבור. אומר לנו לגר: "אני רוצה הסדר. אני רוצה שלום, אבל מי שמדבר על הפרדת כוחות עם הסורים מחטיא את המטרה. השאלה איננה הפרדת כוחות, אלא אם אמנם קיים סיכוי סביר איזושהו להגיע עם הסורים להסדר ברי-קיימא, שהפרדה היא חלק ממנו, שלב בדרך להסדר יציב. וכאן, לצערי הגדול, אני פסימי מאוד, למרות התבוסה הצבאית הסורית, החד-משמעית לכל הדעות, אבל עם זאת, בשל ההצלחה המדינית שלהם, הסורים אינם בשלים להסדר ברי-קיימא ואינם רוצים בו. הסורים אינם רוצים בהסדר, עם האוכל בא התיאבון, וככל שהדבר נוגע ללהיטותם של הסורים להשמיד את ישראל ולהרוג את תושביה — התיאבון הוא עצום".

ונוכח תחזית קודרת זאת שואל דן לגר שאלה: "מה אנחנו מוכנים לשלם בעד הפרדה שלא תביא

אדוני היושב-ראש, הבטחת הממשלה שכל הסכם שיוסכם עליו יהיה טעון אישורה של הכנסת היא, לפי דעתי, ריקה מתוכן מהותי. זו פורמאליות ותו לא. כשנותנים הסכמות סופיות לד"ר קיסניגר, כאשר שולחים משלחת לז'נבה לחתימה, כשמכנסים את הכנסת לאישור תוך 48 או 56 שעות, והכל עם ה"סטופר" ביד, אישור הכנסת הוא פורמאליות גרידא. לכן אני סבור שחייב להיערך כאן היום דיון ממצה בנושא, בט"רם תינתן ההסכמה הסופית של ממשלת ישראל לתנאי קיסניגר, לתנאי ארצות-הברית להסכם הפרדת הכוחות בינינו לבין סוריה.

היו"ר מ. בן-פורת:

רשות הדיבור לשר החוץ, לתשובה.

שר-החוץ א. אבן:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו מדברים על משא-ומתן שלא נסתיים, על הסכם שלא הושג, על תנאי הסדר שטרם נקבעו.

עם כל הבנתי לחומרת הסוגיה ולדאגה הכנה שהביע חברי-הכנסת שובל כלפי הסוגיה הזאת, הרי האחריות מחייבת אותי לבקש שהדיון המפורט בנושא הזה יתקיים בוועדה. אוסיף: ועדת החוץ והבטחון מעודכנת בכל ההתפתחויות והמצבים עד אתמול בבוקר.

הממשלה תנהג כלפי הכנסת, כמקובל במדינת ישראל, בכל הנוגע לאחריותה של הכנסת בנושא של הסכמים בין-לאומיים.

לגבי ההסכם עם מצרים התחייבנו שלא יוצא שום הסכם לפועל קודם שניתנה הזדמנות לכנסת להביע את עמדתה ולהעניק את אישורה. אם יושג הסכם עם סוריה, ואם הליך האישור הממשלתי יתחלק לשלבים של חתימה בראשיתיות וחתומה מלאה — נעמיד את הנושא הזה לדיון ולאישור הכנסת לפני המהלך האחרון.

חברי הכנסת, לא אפרט נקודה זאת, כי מדובר במשא-ומתן שהוא עדיין בעיצומו ושטרם נסתיים, ושר אינני רוצה בשעה זו להעריך את סיכוייו בסופו של מהלך. על כן השאלה איננה אם יש לאשר הסכם מסוים, כאשר אין שום הסכם עומד לפנינו. השאלה היא אם היתה מוצדקת החלטת הממשלה העומדת בעינה: לחתור להסכם להפרדת כוחות עם סוריה, הסכם אשר יבטיח את יציבות וחיווקה של הפסקת האש, הסכם שייצור תנאים יותר נוחים לקידום הפעילות המדינית למען השלום, הסכם אשר לא יפגע במערך ההגנתי של צה"ל, הסכם אשר יבטיח את קיומם, בט"חונם והתפתחותם של כל הישובים ברמת-הגולן.

האם זוהי מטרה רצויה אם לא? והרי כל התנאים שמניתי זה עתה קיימים בכל הצעה שהממשלה מוכנה לקבל ולבקש עליה את אישור הכנסת. זאת השאלה: האם חייבת הממשלה לנסות להשיג הסכם מסוג זה, על כל השלכותיו, המדיניות והבטחוניות? או שמא הרשות בידה והחובה עליה לסרב אפילו לשאוף ולחתור להסכם כזה?

נכון, כפי שאמר חברי-הכנסת שובל, שאין בידנו שום עדות שממשלת סוריה חותרת לשלום. השאלה היא: האם פגיעת המצב הזה בנו תהיה פחות

וכתוצאה מכך את בטחון הגליל, עמק-הירדן והכנרת? זו השאלה האמיתית.

בהקשר זה אני רוצה להציג שאלות מספר לשר החוץ, שאלות ספציפיות שלגביהן ממשיכה לשרור אי-בהירות מדיאגה ומרובה:

א. מה הוא ההסכם המדויק לגבי שלוש הגבעות החולשות על קונייטרה? מדוע ממשיכים הסורים, לפי אחד העתונים הרציניים ביותר בבריטניה, להכחיש שהגבעות יישארו בידי ישראל?

ב. מה הוסכם לגבי החרמון? האם תקיפה הממשלה בעמדתה הקודמת לא למסור אף לא אחד ממגזבי החרמון לידי הסורים?

ג. מה היא תכנית ההתיישבות של הממשלה כדי לתגבר באופן דחוף את הישובים הקיימים ברמת-הגולן?

ד. ועוד שאלה: האם הבהירה ממשלת ישראל, לכל מי שזוקק להבהרה כזאת, שהיא לא תפקיר שום נקודת ישוב דרוזית בגולן ותגן על הדרוזים באותה מידה שהיא תגן על אורחיה היהודים?

ה. מה יהיה גורלם של יהודי סוריה?

ו. ההתחייבה סוריה למנוע כל פעילות מחבלים משטחה?

ז. מה יהיה גודלו של כוח האו"ם שיפריד בין יגנו לבין הסורים ומי רשאי להחליט על פינויים של חיילי האו"ם?

ח. לבסוף — האם הבהירה ישראל, בצורה בלתי-משתמעת לשתי פנים, שאם יפרו הסורים סעיף כלשהו מסעיפי ההסכם, ובפרט אם יקרבו טילים, או יעבירו לקונייטרה אנשי צבא בכסות אורחים ופליטים, או אם יפגעו מחבלים בצורה איוז שהיא באזרחינו או בישובינו ובשדותיהם — תראה עצמה ישראל חפשיה לפעול בכל דרך שתיראה לה להחזיר את המצב שהיה קיים לפני הפרדת הכוחות?

אם ירשה לי היושב-ראש, אני רוצה לומר כמה מלים בעניין הישובים. קשה לי להשתחרר מן הרושם שהממשלה נהגה שלא כשורה במתיישיב רמת-הגולן. כבר אינני מדבר על כך שחלק מהם הוכנסו כאן לבית-הסוהר לפני כמה ימים.

היו"ר מ. בן-פורת:

אני רק מבקש שלא תיגע בנושא ההצעות לסדר-היום שהועלו כאן היום.

זלמן שובל (הליכוד):

לא אגע.

מכל מיני רמזים ניתן להבין שהאנשים האלה הפכו פתאום, לגבי הממשלה, למעמסה, לנטל, למטרד, במ"קום שהיא תכיר בזכויות הגדולות שלהם. אם אי-אפשר להגן עליהם; אם אי-אפשר לקיים את משקיהם החקלאיים ואם אי-אפשר למנוע מהם קירבה מסוכנת לרובבות תושבים סורים בקונייטרה — אולי אסור היה בכלל לממשלה להביא אותם לשם? מה היה חוסר האחריות הזה? אך היום חייבת ממשלת ישראל להת-ייחס לעני-זיוון, למרום-הגולן, לרמת-מגשימים ולכל יתר ישובי הגולן בדיוק כפי שנהגה בעבר לגבי נחל-עז, טירת-צבי, דן ודפנה.

שאל בצדק חבר-הכנסת שובל: הסכם בכל מחיר? תשובתו: לא בכל מחיר. אנחנו מוכנים להסכם, לא לכל הסכם. לא הסכם שיפגע במערך ההגנתי של צה"ל. כלום מישור יעלה על הדעת שצוות השרים — ששמותיהם ידועים לכולם — יגיע לידי הסכם פה אחד על תכנית שתפגע בבטחון ישראל?

הקשבתי בתשומת-לב לדבריו של חבר-הכנסת שובל. מסתבר שהוא וחברי סיעתו אינם מסתייגים מעצם העיקרון של הסכם להפרדת כוחות. אולם לפי הערכתם הסכם כזה מתחיל להיות מסוכן או פוגע בבטחון — יש ראל שעה שגולשים מעבר לקו הסגול, והוא הרחיק עדותו והביא את דבריו המאלפים של אלוף-במילואים לגר. יש לכבד כל הערכה וכל השקפה. אולם מדוע אין שום משקל להערכה הגדית של עוד אלוף-במילואים? רק משום שגודמן להם להימנות עם חברי הממשלה? שום משקל לדעותיהם של אלוף-במילואים או אלוף-במילואים, של אלוף, דיין, רבין ובר-לב — לאמור לאלה שנוסף על אותה התמצאות המיוחדת בדברי חבר-הכנסת שובל — ובצדק — לאלוף-במילואים לר יש להם גם ידיעה מפורטת ומדויקת של כל התנאים ושל כל האופציות העומדות לפנינו? היש שמץ של רצינות או כובד ראש בצעקות ובסימאות ששמענו בחצות המדינה, הרוממות לאפשרות נלעת כאילו הוות הנה התאחד פה-אחד על הצעה שיש בה שמץ של פגיעה בבטחון ישראל? כמו כן, קיום חיימה ובטחונם וסיכויי התפתחותם של כל ישובינו הוא תנאי יסודי של כל הצעה שקיבלנו או נקבל. אולם בכפוף לכמה עקרונות יסודיים אשר קיימו במלואם בהסכם להפרדת הכוחות עם מצרים, אנחנו סבורים כי הסכם עם סוריה מסוגל להיות תרומה חשובה לקידום רגיעה באזור. הסכם כזה יתרנו יהיה מאוון והידי. לא עלינו תהיה האחריות לחסימתו של הסיכוי או לסיכולו.

שמעתי גם בדבריו של חבר-הכנסת שובל — ובר-הרבה יותר זעף ועוצמה בנאומים, בכתורות, במדעות בעתונות — את החרדה המובעת בנושא הזה. כל פעם שאני שומע את דברי החרדה המלווים בנאות דרורות ואסון, אני נזכר בדיון קודם. אני מציע שכו' לנו נעין מחדש בנאומים אשר הושמעו בינואר ביחס להסכם אשר נחתם בין מצרים לישראל, לאמור לפני ארבעה חודשים. לפני כמה מהביטויים אשר הושמעו מעל הספסלים הללו: דילול הבטחון; אסון אשר יומט על העם הזה; הקו המוצע יחייב חזקת כוחות גדולים; יעברו שבועות או חודשים מספר, או שיפי' תחו' במלחמת התשה או שיבוא איום מלחמה מחדש. אלה היו רק מקצתם מן הביטויים אשר הושמעו כנגד ההסכם עם מצרים.

חברי הכנסת, אינני ערב למה שיתרחש בעתיד בשום חזית. אך האם מישור, על-פי הנסיון במצרים על פני השבועות והחודשים הללו, יביע חימה על אותו הסכם? מה ערכו של נסיון במדיניות? הנסיון הוא מעין זרקור המשליך את אורו מנבכי העבר לקראת סיכויי העתיד. ואנחנו איננו מתחרטים על ההסכם עם מצרים. ונבואות הדרורות והאסון לא התגשמו. מה שלא יהיו מבחינו בעתיד, נעמוד בהם חזקים יותר בגלל ההסכמה שנתנו להסכם שנחתם עם מצרים, ובגלל הפגנת מלוא נכונותנו, בתחומים סבירים ומקובלים, להגיע לידי הסכם מקביל עם סוריה.

או יותר חמורה על-ידי הנצחת המצב הקיים? או שמא פגיעת המצב הזה בנו תהיה פחות מסוכנת ככל שנגיע להסכם להפרדת כוחות?

שאלה נוספת: האם בהעדר הסכם יש יותר סיכוי מאשר על-ידי הסכם כזה לקידום של סיכוי כזה, להלכידות כאלה ביום מן הימים? שהרי, חברי הכנסת, אין דיונו מתנהל על לוח חלק. אני מודע לכל נקודות השוני שבין משאומתן עם מצרים לבין משאומתן עם סוריה בנושא הזה, שוני בהלכידות, שוני לגבי עדיפויות לאומיות ואוריינטציות בין-לאומיות, שוני בתנאי מקום ובכללי היערכות. אך אין הבדל בהגיון היסודי שהנחה את חתירתנו המוצלחת להסכם עם מצרים והמדריך אותנו זה שבועות רבים במאמצינו להגיע לידי הסכם עם סוריה, מאמצים שתוצאתם כלל איננה ברורה בשעה זו.

אולם, חברי הכנסת, בין שנגיע לידי הסכם עם סוריה ובין שלא יתגשם סיכוי כזה עקב עמדתה של ממשלת סוריה — נוסף להיות משוכנעים כי המאמץ הזה היה כדאי ואף הכרחי.

אם יושג ההסכם — יגבר הסיכוי להבטיח רגיעה, יגבר הסיכוי למנוע הסלמה מסוכנת וקרבות מכאיבים, יתגשם הסיכוי להביא לידי שיחרור שבויינו, יגבר הסיכוי להחליש את השפעתם של גורמים קיצוניים בחוץ האזור והוא מוחלל, יגבר הסיכוי להקל את התפתחותה הפוריה של השותפות שלנו עם ארצות-הברית, ואולי יפתח גם סיכוי לברר אופקים של הידברות ודו-קיום.

אין דבר קל מאשר לטעון לחד-צדדיות של הישגים בהסכם המצרי או בהיענותנו להסכם עם סוריה על יסוד הסתכלות בלעדית במפה. שהרי המטרות של סוריה והמטרות של ישראל במשאומתן זה אינן סייטטריות מעיקרן. ההישג שמבקשת סוריה להשיג הוא כולו בתחום הטריטוריאלי. שהרי המלחמה שיזמה סוריה באוקטובר 1973 התנהלה רוב-רובה, עקב הצ'חותיו של צה"ל, בשטחי סוריה ולא בתוך גבולה של ישראל. מכאן שתכנית הפרדה צריכה להתגשם בשיטחים אשר היוו זירת המלחמה. ולישראל אין שאיפה ואין סיכוי להישגים טריטוריאליים במשאומתן הזה. ואילו ההישגים שישראל מבקשת להשיג אינם גיי'תנים לביטוי במפה היאוגראפית. כולם שייכים לתחום מם של יחסים, של התנהגות, של הפגת מתחים, של ערכים אנושיים הנוגעים לחייהם של בני-אדם, של הרחקת פגיעה, של מניעת מלחמות-פתע או מלחמות התשה, של יצירת אקלים בין-לאומי פחות דחוס מסיבבי לנו. אין כל ספק שבמשור הטריטוריאלי הקווים נעים במסגרת של הסכמי הפרדה לטובת מצרים וסוריה. עובדה זו היא סימן היכר לצנחוננו בשתי המלחמות. אנחנו מדברים על מובלעת ועל עיירה, על כפרים שאינם בארץ-ישראל אלא מחוץ לתחומה הריבוני של יש-ראל.

אבוי לנו אילו היה המצב הזה שונה. אבוי לנו אילו היה אפילו דיון במסגרת של הפרדת כוחות על שטחים שבתוך תחומנו.

אולם, בבואנו לשקול את היתרונות של הסכם לעור מת תנאי קיומו בלי הסכם, החלטנו כי כדאי לחתור להפשרה רצינית הנובעת מהפרדת כוחות.

קיומנו כעם הסולל לבדו את דרכו בחיים, בדרך כלל במצבים של בדידות ויחידות.

על כן ביטויי לעג על מוצאו הלאומי של שר החוץ האמריקני, ושמצעו בחוצות ירושלים כינוי עלבון שעוררייתיים עליו ועל משפחתו; צעקת "בוגדים" באזני שרי ממשלה הנכנסים לבית הממשלה — כלום אין כאן גילוי לתרבות ציבורית מקולקלת ומתקלקלת? וכלום כל חברי הכנסת אינם רשאים וחייבים, על פני כל ניגודי הדעות אשר ביניהם, להרים את קולם נגד יצרי מריבה ופירוד המופיעים לאורך ההיסטוריה היהודית, ואשר תוצאתם הטראגית ידועה?

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסכם ואומר: המשא-ומתן מתקיים, הוא לא הסתיים. לא רק שאין בפי יכולת להשמיע מהי התוצאה, אינני מוכן להתנבא לתוצאה. למרות המרחק הרב אשר עברנו עליו תוך כדי קירוב העמדות, נשארים כמה נושאים מורכבים המהווים חלק בלתי-נפרד של כל הסכם הפירוד. על אלה הדיון נמשך והולך, ועדת החוץ והבטחון של הכנסת מתמצאת בכל מה שהתרחש עד לאתמול בבוקר.

הממשלה, כמובן, תעמוד לרשותה של הוועדה להשלמת ידיעתה המפורטת, להשכלתה המדוקדקת, בכל הנושאים האלה.

אני בטוח שהכנסת תסכים שבנסיבות אלו וכמי קובל במשא-ומתן בין-לאומי, מן התבונה להמשיך את הדיון לא במליאה כי אם בוועדת החוץ והבטחון. וזו המלצתי לפני הכנסת.

הד"ר י. ישעיהו:

רשות להצעה לחבר-הכנסת לבנבראון.

אברהם לבנבראון (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מטרתה של ההצעה של חבר-הכנסת שובל מהליכוד לדון במליאת הכנסת על הנושא "הסכמת ממשלת ישראל לנסיגות נוספות מן הקו הסגול ברמת-הגולן" היא לעכב, למנוע ולחבל בחתימת ההסכם על הפרדת הכוחות עם סוריה. ובזה למנוע המשך השיחות בז'נבה להשגת שלום צודק באזור שלנו. ובתנאים שלנו, חברי הכנסת, פירושה של הצעה זו הוא המשך הקרבות בג' בול הצפון, המשך שפיכת הדמים וסכנה להרחבת הקרבות עד להתלקחות כללית באזור כולו.

למעשה מאז החתימה על הסכם הפסקת-האש עם מצרים, לפי החלטת מועצת הבטחון 338, עושה הליי כוזב הכל כדי לחבל בביצוע החלטות מועצת הבטחון. הליכוד הצביע בכנסת נגד הסכם הפסקת-האש עם מצרים; הליכוד הצביע בכנסת נגד הסכם הפרדת הכוחות עם מצרים. והליכוד ממשיך להפעיל לחץ תמידי על הממשלה, שלא לעשות כל צעד המקדם השגת שלום באזור שלנו. הליכוד עקבי במדיניותו נגד השלום.

יש להצטרף שממשלת ישראל, במקום להמשיך מר-צונה שלה וביזמתה שלה בביצוע החלטות מועצת הבטחון, ובזה לזרז המשך השיחות בז'נבה להשגת שלום, היא נעצרה באמצע הדרך ובגבול הצפון אף כבשה עמדות חדשות. מדיניות זו, שהיתה לפי רצונו

אחת התוצאות החיוביות של המהלך הנוכחי — תהיה אשר תהיה התוצאה הסופית של המשא-ומתן — היא בתחום היחסים בין ישראל לבין ארצות-הברית. נמנינו וגמרנו בראשיתו של המהלך הזה כי עלינו לחזור למיגוון רחב של מטרות: אם אפשר להגיע לידי הסכם — מה טוב; אם לאו — הרי יש לכוון ולהביע את הופעתנו בצורה שלא תפגע ביחסינו עם ארצות-הברית, שיש בהם נכס חיוני לבטחוננו. אני סבור כי מטרה זו מתקיימת בדיננו. אגב, חבר-הכנסת שובל דיבר על היחס שלנו להצעות של ארצות-הברית. אין לפנינו הצעות של ארצות-הברית; יש לנו תכנית שהתגבשה בינינו לבין סוריה, פרט להצעה אחת, האמריקנית, אשר באה להביא לידי הסכם על אחד היחסים המרכזיים של ההסכם, לאמור: קו הפרדה באחת הגזרות.

לרגל משא-ומתן ממושך מאוד שבו הפעיל מוכיר המדינה של ארצות-הברית את תיווכו לפי הזמנת ממשלת ישראל וממשלת סוריה, הגענו לידי הסכמה לגבי ההיבטים הגיאוגרפיים של ההפרדה. אני אומר: זה המצב כפי שהוא ברגע זה. ואני חוזר: הגענו לידי הסכמה יסודית לגבי ההיבטים הגיאוגרפיים של ההפרדה. אך יש להסכם ההפרדה כמה יסודות אחרים, ובכללם דילול כוחות, כינון חיץ, העמדת כוח בין-לאומי בחיץ ההוא. על אלה לא הושג עדיין הסכם, ובכמה מהם יש ברגע זה חילוקי-דעות ממשיים.

וזהי המציאות היום. ייתכן שעצם תיאור המציאות הזאת יסיביר מדוע לא הגיעה השעה לדיון מפורט במליאת הכנסת על משא-ומתן שלא הסתיים ועל הסכם שטרם הושג.

אולם לא אוכל לפסוח על כמה גילויים שהסתמנו והתבלטו בוויכוח הציבורי והפנימי אצלנו. קודם כל, שמעתי הדים גם בדברי חבר-הכנסת שובל, המתונים והמובנהקים, לאינו גזירה שווה בין קונויטרה לבין ירושלים. אני סבור שהדמיון ההיסטורי שלנו חייב לסלוד בפני כל גזירה שווה כזאת. לא על קונויטרה בכו אבותינו בשבתם על נהרות בבל. קונויטרה היא נושא אשר שיקול-דעת בטחוני חל עליו.

זלמן שובל (הליכוד):
אמרת שאין קדושה בקונויטרה.

שר-החוץ א. אבן:

אם כך, אני מברך על ההזדהות הזאת. מאידך גיסא אנחנו שומעים את הסיסמאות הללו, ולדעתי הן גילוי לסילוף האיוון בוויכוח הציבורי. בחוצות המדינה, בעתונות, ולצערי בכמה נאומים בכנסת, לא נתכבדו תמיד בכל השבועות הללו כל הכללים של דרך-ארץ כלפי מדינה ידידותית. ידוע כי מחלוקת נופלת מדי פעם בפעם, אפילו במסגרת היחסים הידידותיים ביותר. אולם אני מזמין את הכנסת להרהר במחשבה יסודית אחת: ההיסטוריה הרשומה של העם היהודי משתרעת על פני אלפי שנים. האם יוכל חבר כנסת אחד, בראותו לפניו את היריעה כולה, לומר לנו מתי בכל אלפי השנים הללו קיבל העם היהודי חיווק או תמיכה במאבקו על קיומו כמדינת החיווק וכמדינת התמיכה שקיבלה מדינת ישראל מארצות-הברית? זהו חזיון, עד כמה שידוע לי, יחיד סגולה בכל דורות

היו"ר י. ישעיהו :
חברי-הכנסת שובל, האם אתה מסכים להצעתו של
שר החוץ, שההצעה תועבר לוועדת החוץ והבטחון ?

ולמן שובל (הליכוד) :
לא.

היו"ר י. ישעיהו :
אנו עוברים להצבעה. נצביע בעד וגד ההצעה
לכלול — לפי לשון התקנון — את הנושא בסדר-
היום של הכנסת. ואחר כך נעבור להצעה השנייה.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא
בסדר-היום — 24
נגד — 48
ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום
לא נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו :
אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנו-
שא לוועדה.

(קריאות)

יש הצעה של שר החוץ להעביר את ההצעה של
חברי-הכנסת שובל לוועדת החוץ והבטחון. ואני חייב
להעמיד להצבעה, אלא אם שר החוץ "משתחרר"
ממנה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת
החוץ והבטחון — רוב
נגד — מיעוט
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ
והבטחון נתקבלה.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
אתה צריך להעמיד להצבעה את הצעת חברי-הכנסת
לבנבראון.

היו"ר י. ישעיהו :
אין צורך, חברי-הכנסת טובי, אתה בקי בנהלים
ובתקנון של הכנסת. ולפי התקנון נגהית.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
לפי הנוהג אתה צריך להעמיד את ההצעה להצבעה.

היו"ר י. ישעיהו :
ההצבעה היא על הצעה לכלול את הנושא בסדר-
היום או שלא לכלול בסדר-היום. בזה נגמר.

של הליכוד, הביאה להמשך הקרבות ולקרבות נוס-
פים.

חברי הכנסת, כמה דם צריך עוד להישפך, כמה
קרבות צריכים עוד ליפול כדי להבין שאין דרך אחרת
להשגת השלום באזור אלא ביצוע המלא של החלטות
מועצת הבטחון, שפירושן נסיגה מהשטחים שנכבשו
במלחמת יוני 1967 והכרה בזכויות הלאומיות הלגיטי-
מיות של העם הערבי הפלשתינאי ?

אנחנו, הקומוניסטים, הזהרנו בפני הרצון ליצור
סטאטוס-קוו חדש, הזהרנו בפני הרצון להתחכם. ממ-
שלת ישראל קיבלה את החלטות מועצת הבטחון, אבל
חשבה משום-מה שאפשר גם לא לבצע אותן.

חברי הכנסת, מאחורי החלטות מועצת הבטחון עומ-
ות רוב רובן של מדינות העולם ובראשן שתי מעצ-
מות-העל — ברית-המועצות וארצות-הברית. והחשוב
ביותר — החלטות אלו תואמות את האינטרסים הצוד-
קים של כל המדינות והעמים באזור זה. על כן אי-
אפשר להתעלם מהם.

חברי הכנסת, אותם כוחות וגורמים שהביאו להח-
לטות מועצת הבטחון ולהסכם הפסקת-האש והסכם
הפרדת הכוחות עם מצרים פועלים להשגת הסכם הפ-
רדת כוחות גם עם סוריה. והחתימה על הסכם הפרדת
הכוחות — שאני מקווה שתיעשה בימים אלה, וה-
המשך יעבור לזינבה, לחתימה מלאה על ההסכם בנוכ-
חות נציגי ברית-המועצות וארצות-הברית — תוביל
גם לקראת הסדר שלום.

חברי הכנסת, לא יכול להיות שלום צודק, שלום
יציב, באזור שלנו בלי שיתופה של ברית-המועצות.
כל הנסיגות של ממשלת ישראל להתעלם מתפקידה
של ברית-המועצות בהשכנת השלום באזור ולהישען
רק על האימפריאליזם האמריקני, מתוך חשבון שרצון
האמריקאים לחזק את עמדותיהם במזרח התיכון יתן
גיבוי למדיניות הסיפוחיטית של הממשלה, לא יועילו
ולא יצליחו. מדיניותה של ארצות-הברית נקבעת לפי
האינטרסים שלה ולא של ישראל. יחסי הכוחות בעו-
לם, המשבר הכלכלי והמשבר החברתי של ארצות-
הברית, מכריחים אותה לנהל מדיניות של הידברות
עם ברית-המועצות. והידברות זו קובעת גם את המ-
דיניות במזרח התיכון. ומדיניות זו באה לידי ביטוי
בהחלטות מועצת הבטחון האחרונה. טוב תעשה ממ-
שלת ישראל אם תחתום על הסכם הפרדת הכוחות,
ולאחר אישור ההסכם להפרדת הכוחות עם סוריה
תמשיך בשיחות זינבה למען השגת שלום צודק ובר-
קיימא באזור שלנו.

הצעתו של חברי-הכנסת שובל מנוגדת לאינטרסים
של העמים באזור ומנוגדת לאינטרס השלום. על כן
אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום של הכנסת.

ה. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו, וכהונתם),

תשל"ד-1974 *

הו"ר י. ישיבה:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכ- הונתם), תשל"ד-1974, זו הצעה של מספר חברי כנסת שבשם יגמק את ההצעה חברי-הכנסת מרדכי בן-פורת.

מרדכי בן-פורת (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם 13 חברי-כנסת המייצגים 68 חברי כנסת במליאה אני מביא את הצעת החוק הזאת לנסיון נוסף שהוא הנסיון החמישי ב-15 שנות תחיקה בכנסת. בסוף 1959 הוגשה לראשונה ההצעה על-ידי מר פנחס רוזן בהיותו שר המשפטים; לאחר מכן, בשנת 1960, הוגשה על-ידי כהצעת חוק פרטית; ב-1966 הוגשו שתי הצעות מקבילות, של חברי-הכנסת רוזן ושלי; וב-1973 הוגשה הצעת חוק בשם עשרה חברי כנסת. עתה זהו הנסיון החמישי, והצעה זו דומה להצעה שנפלה בקריאה השלישית ביום 12 במרס 1973.

הו"ר י. ישיבה:

זה היה בלילה.

מרדכי בן-פורת (המערך):

בלילה.

כדי לחסוך מזמנה של הכנסת אפנה את חוקרי הצעה זו ל"דברי הכנסת", כרך 46, עמוד 2,051; וכן כרך 55, עמודים 3,607 עד 3,616 ועמודים 3,628 ועד 3,653, שם מובאות ההצעות בפרוטוקול עם כל ההנהגות. אסתפק במספר נקודות שתיוקו את הצורך הדחוף בחקיקת החוק.

בבחירות האחרונות הוכח כי הציבור הפנה עורף למפלגות שלא השכילו במקומות מסוימים להעמיד את המועמדים הרצויים לו. מועמדים עצמאיים, לעומת זאת, השיגו אחוזים גבוהים ביותר. תופעה שנייה שחזרה כל הזמן ועיוותה את נציגות הציבור היא התופעה שבעטיה נבחרו ראשי ערים לא בזכות הרוב שהשיגה רשימת מפלגתם בקרב הבוחרים, אלא דווקא בזכות מיעוט הקולות. זוהי התופעה ששני כוחות שקר לים ברשות מקומית לא הצליחו לקבל את ראשות הרשות המקומית ושניהם מסרו אותה לנציג שקיבל מיעוט מבוטל בבחירות. יש מקרים של ארבעה נגד ארבעה, והתשיעי שייצג בקושי 5%-6% מן הקולות נעשה לראש הרשות.

הוכח כי סעיף 9 שבהצעה שלפנינו, אותו סעיף המעניק את ראשות הרשות המקומית למועמד שקיבל 40%, עשוי לספק את צרכי הרשויות המקומיות ואין צורך לחתור לאחוזים גבוהים יותר. ניתוח תוצאות הבחירות לרשויות המקומיות, שהביא אותי למסקנה הזאת, הראה כי המפלגה הגדולה ביותר — וזו יכולה להיות מפלגה גדולה זו או אחרת — קיבלה ב-48

מועצות מקומיות למעלה מ-40% מן הקולות. 48 מועצות מקומיות הן 78% מכלל המועצות המקומיות. היינו: 78% מן המועצות המקומיות מספקת הצעת חוק זו. בעיריות: ב-22 עיריות, שהן 71% מכלל העיריות, קיבלה המפלגה הגדולה למעלה מ-40%. כלומר: 71% של הרשויות לעיריות יכלו להסתדר בהצעת החוק הקיימת. זאת אומרת שאילו היה החוק נכנס לתוקף לפני הבחירות האחרונות, היתה ההכרעה עוברת למליאת המועצה רק ב-25% מהרשויות המקומיות, ואז היינו רואים את החוק כהישג גדול מאד לדמוקרטיה הישראלית. אם תהינה בחירות אישיות לראשי ערים לא יהיה מבול של מועמדים ולא יהיה פיזור של קולות כשם שהיה עד כה; יקטן גם האחוז שבו תצטרך המועצות להכריע, ולפיכך הדבקות באחוז גדול יותר או בסיבוב שני לא יהיה הכרחי כבעבר.

אחד היתרונות שמנינו בהזדמנויות שונות היה שבחירות אישיות יעניינו אלמנטים חדשים בציבור הישראלי ליטול חלק בפעילות ציבורית. בשנה האחרונה אנו עדים לכך שקיים רצון עז בקרב אנשי צבא לשעבר, אקדמאים, צעירים ואחרים להשפיע על מהלך המאורעות המדיניים והפוליטיים. אמנם הם גורסים שקו הזינוק צריך להיות בכנסת מכיוון שלא השכלנו להכשיר לציבור זה מישורי פעולה מחוץ לכנסת. אך אם הבחירות לרשויות המקומיות תתנהלנה על בסיס בחירה אישית של ראש עיר, הרי הן תספקנה כרחוב לאותם אנשים. והו בית-ספר ראשון למיצוי הכשרונות להעצרת בציבור. הרשות המקומית היא המסגרת היחידה בארץ שבה מצויים כמה תחומי סמכות בידי של ראש הרשות: יש שם הגוף המחוקק; יש שם הגוף המבצע, ראש הרשות; ויש שם גם הרשות השופטת, כי יש בתי-משפט בחלק מהמקומות. אי-נני גורס שהכנסת היא בדרגה של פעילות גבוהה יותר מהרשות המקומית. אדם המתכוון לפעילות פוליטית ועובר דרך הרשות המקומית, סיכוייו טובים יותר להתמצא במה שנעשה במדינה.

ויש יתרון נוסף שבלט לאחרונה. גברה הדרישה לשחרר שכבות עולים, עדות המזרח וספרדים, באחריות לגיהול ענייני הממשל במדינה. בחירה אישית תספק את הדרישה הזאת בצורה מכובדת יותר תוך מיצוי כשרונותיו של איש העדות ומשקלו בציבור הכללי, ולא דווקא בציבור העדתי. כתוצאה מכך תיווצר שכבה חדשה וגדולה של בני עדות אשר לא יישמשו קישוט בלבד לרשימות מפלגתיות ברשויות המקומיות ובכנסת אלא יעמדו בזכות כישוריהם ומשקלם בציבור בכלל.

גוברת הדרישה לדמוקראטיזציה של המפלגות. בחירה אישית תאלץ את המפלגה להיוועץ בשכבות בחרים רחבות ככל האפשר לפני קביעת המועמד. בחירתה להשיג נצחון למועמדה תבדוק ותמייין היטב את המועמדים ולא תסתפק בהכרעת קומץ של עסקנים שי-

— הצעות חוק של חברי כנסת (בן-פורת, נסים, ישעיהו, פרוש, אברהם יפה, ש. תמיר) —

— ותסלחו לי על הביטוי, אבל זהו ביטוי שאנחנו משוכנעים בנכונותו; זה יכול להביא למעשי שחיתות ולעיוות הדמוקרטיה.

ברור שיש שתי שיטות בחירות — בחירות כל-ליות מעין אלה הקיימות אצלנו, ובחירות אזוריות ואישיות. אני יכול להבין את הדעות לשיטה זו או לשיטה האחרת. אני מבין שאנחנו רוצים לקיים דיון על עצם השיטה הקיימת במדינת ישראל. אבל, רבותי חברי הכנסת, כל עוד אנחנו מקיימים את שיטת הבחירות הקיימת אין כל מקום להוציא ממכלול שיטת הבחירות אקט אחד של בחירות — בחירות ראשי הערים. זה ייראה מור, לא מעשי, וזה דבר העלול להתקם בנו. אני חושב שקודם לכן יש לגמור בינינו את הוויכוח אם יש בכלל מקום לשנות את שיטת הבחירות. אנו יודעים שגם אלה המחייבים שינוי שיטת הבחירות נוטים לכך שהשינוי בשיטת הבחירות יהיה חלקי, כלומר שחלק מנבחרי הכנסת ייבחר לפי השיטה הקיימת וחלק ייבחר לפי השיטה החדשה. בהצעה החדשה לבחירת ראשי ערים מדובר בתפקיד רם-דרג. תפקיד ראש העיר הוא תפקיד בעל סמכויות נרחבות, תפקיד חשוב, תפקיד קובע בניהו להחיים המוניציפאליים. והרי גם מחייבי השיטה החדשה מבינים שאי-אפשר לשנות טוטאלית את השיטה הקיימת. והנה במוסד חשוב זה של ראש עיר רוצים להנהיג שינוי לפני שגייסינו אפילו לגבי חלק מנבחרי המדינה ולא נוכחנו אם רצוי לשנות את השיטה הקיימת.

אני רואה בחוק המוצע חזירת הדיקטטורה לעיריות. ייתכן שמישהו חושב שזוהי הגדרה יותר מדי חריפה, אבל כולכם תסכימו שהחוק המוצע שראש עיר ייבחר ב-40% מהקולות ייצור מצב שהרוב בעיר מתנגד לו והרוב במועצת העיר מתנגד לו. אם כן, זה רחוק מלהיות דמוקרטי. אל נשווה זאת לבחירות במדינות אחרות שבהן הכל נבחרים בבחירות אישיות. אני יודע למה החוק הזה נחוץ ולמי הוא נחוץ ומאין? אני חושב שאחד הסימנים לכך שהחוק הזה הוא לא מאלה החוקים שמתקבלים בציבור באהדת יתר הוא עצם הדבר שמביאים אותו לפנינו זו הפעם השנייה. ובכן, תוסיף להביא הצעת חוק זו; ואם לא אתה — שמעתי שאתה עומד להתפטר — יביא אותה מישהו אחר, פעם אחרת. למה לך להביא אותה עכשיו?

מרדכי בן-פורת (המערך):
הנסינו הזה יצליח.

אברהם יפה (הליכוד):
שבע יפול צדיק — וקם.

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):
צריך קודם כל להיות צדיק.

שמאל תמיר (הליכוד):
אנחנו רוצים גם את החוק וגם את חבר-הכנסת בן-פורת בכנסת.

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):
יפה. יש כאן איזה הסכם קואליציוני-אופוזיציוני. אני יודע שמחייבי החוק מסתמכים על תוצאות הבחירות במקומות שונים כמו רמת-השרון, קריית-אונג, קריית-שמונה, בהם הצליחו מועמדים מקומיים

ריעו בסניף. וכידוע, לא פעם אותו קומץ מכריע בניגוד לחברי המפלגה.

עתה, חברי הכנסת, אני עובר לנושא שני שהזכרתי עוד ביולי 1966 בעת הבאת הצעת לקריאה טרומית. והנושא הוא: בחירת חבר הרשות המקומית במישרין על-ידי הציבור כדוגמת ראש הרשות. בהסכמת מציעי ההצעה הזאת אני מודיע כי לא יראו בדיון בעניין בחירה ישירה של חבר הרשות משום נושא חדש בוועדה אלא חלק מהצעת החוק.

משה נסים (הליכוד):
אבל זה לא תלוי במציעים.

מרדכי בן-פורת (המערך):
אני מביע דעתם של המציעים שהם לא יעלו טענה שזה נושא חדש.

יש דבר-מה נוסף שאולי צריכה הוועדה לבדוק: אם סמכויות ראש הרשות הצטמקו מדי — ולדעתי הצטמקו מדי תוך כדי קבלת פשרות; יש להרחיב את סמכות ראש הרשות בוועדה.

חברי הכנסת, חושבני שהצעה זו היא לרצונם של רוב חברי הכנסת במליאה, לא דווקא של 68 חברים. היא לרצונה של חזית דתית לאומית, ואני שמח שהם הגיעו למסקנה שיש להנהיג את השיטה המוצעת כאן והצעת החוק של חבר-הכנסת אבוהצירא דומה להצעה הזאת, פרט לעניין האחוזים של המועמד — במקום 40% יהיו 50%. ההצעה שלפנינו היא בוודאי גם לרצונם של חברי המפלגה הליברלית וחלק מחברי ח"ר, וכמובן, לרצונם של יתר מרכיבי הליכוד המיוצגים על-ידי מציעי הצעה זו.

על כן, כבוד היושב-ראש, אני מבקש להעמיד את ההצעה להצבעה ולהעביר אותה לוועדת הפנים.

היו"ר י. ישעיהו:
האם יש מי שרוצה, מתנדב, להשיב? אין. אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):
אני מבקש רשות הדיבור להצעה.

היו"ר י. ישעיהו:
בבקשה. זכותך בדיון. רשות הדיבור לחבר-הכנסת פרוש להצעה.

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להציע בשם סיעתי להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. חבר-הכנסת בן-פורת דיבר בשם כמה חברים, ואף אני לוקח לי את העזו להגיד שאני מדבר הפעם לא רק בשם סיעתי אלא גם בשם חלקים די ניכרים בתוך סיעתו, סיעת המערך. אם אינני טועה, מפ"ם התנגדה לכל אורך הדרך להצעת חוק זו, בכל המצבים, וגם חברים בתוך החטיבות האחרות של המערך מתנגדים להצעת חוק זו.

הצעת חוק זו בעניין בחירות אישיות ישירות של ראשי ערים התנגדנו לה מאז הועלתה ההצעה לסדר-היום. אמרנו, ואנחנו חוזרים ואומרים, שנמשיך להתנגד לבחירות ישירות של ראשי ערים כיוון שבתנאים שלנו הן עלולות להביא לצמיחת דיקטטורה מקומית

החוק לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה מול ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום לא נתקבלה.

יוחנן בדר (הליכוד):

האם היה רוב של 61 לקבלת ההצעה?

היו"ר י. ישעיהו:

על כך לא חל הכלל של צורך ברוב של 61 לפחות.

משה נסים (הליכוד):

אני מבקש רשות להנמקת הימנעות מהצבעה.

היו"ר י. ישעיהו:

לפי התקדים של חבר-הכנסת סורקיס אני גותן רשות לחבר-הכנסת נסים לנמק את הימנעותו מהצבעה. הוא קיבל לכך את הסכמת סיעתו.

משה נסים (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, העניין שהעלה חבר-הכנסת בן-פורת ביחד עם קבוצה נוספת של חברי הכנסת בהצעת החוק הפרטית שלהם איננו יכול להיות שנוי במחלוקת, כי למעשה הציבור הרחב, ציבור הבוחרים, כבר נתן את פסק-הדין בעניין זה. ראינו במערכת הבחירות האחרונה לרשויות המקומיות כי הנטייה של ציבור הבוחרים היא בחירה אי-שית ישירה של ראשי ערים, אף שעדיין היתה שלטת שיטת הבחירות שבה מוגשות רשימות מועמדים וראש העיר נבחר על-ידי מועצת העיר.

יתר על כן, אני משתייך למפלגה שהיתה הראשונה לזווג את הרעיון של בחירה ישירה של ראשי ערים בישראל. לכן אינני בא עכשיו למנות את המעלות וגם אין צורך למנות את המעלות של הצעת החוק של חבר-הכנסת בן-פורת. אלא מאי? באתי לומר כי יש בהצעת החוק ליקוי רציני. ואמנם חברי המפלגה הליברלית שבליכוד הצביעו בעד הצעת החוק משום שהם תומכים תמיכה מלאה בעקרונה. אני נמנעתי מהצבעה כדי לומר שהמפלגה הליברלית רואה פגם חמור בכך שעל-פי הצעת חוק זו עדיין נשאר פתח לבחירת ראשי ערים על-ידי חברי מועצת העיר.

רבותי חברי הכנסת, זה לא עניין תיאורטי. זה יכול לחול על הרוב המכריע של הרשויות המקומיות בארץ. כי חבר-הכנסת בן-פורת והמציעים האחרים קבעו בהצעתם מינימום של 40% בסיבוב הראשון כדי שמועמד יוכל להיבחר לראש רשות מקומית. זה לא מבטיח שבכל מקרה אמנם מועמד אחד יקבל 40%. כיוון שההצעה איננה כוללת את השיטה המקובלת במדינות אחרות, שיטה של סיבוב שני, יוצא שקרוב לוודאי הרוב המכריע של ראשי הרשויות המקומיות יוסיפו להיבחר על-ידי המועצה המקומית. וכיוון שבאנו למנוע ולחסל את התופעה הנוראה שלשמה הוגשה הצעת החוק, התופעה של קנוניות שנקרמו על רקע זה, עלינו לחקן את הפגם של בחירה על-ידי המועצה.

שלא נתמכו על-ידי מפלגות והרשימות שהם עמדו בראשן וקיבלו למעלה מ-50% של הקולות ואפילו למעלה משני שלישים. אני חושב שזה מוכיח כי גם בשיטה הקיימת ניתנת האפשרות לאישים הזכאים לכך לזכות כפי שזכו המועמדים ברמת-השרון, בקריית-אונן ובמקומות אחרים. ומי שמצליח להיבחר לראש ציבור הבוחרים, חזקה עליו שיצליח גם להיבחר גם על-ידי חברי המועצה.

כל עוד לא נשתנו סדרי הבחירות במדינה, אני רואה בחוק המוצע שיבושים והכבדות בחיים המוניציפאליים. מצד אחד יעמוד איש בודד או איש שמייצג מיעוט, ולעומתו — רוב במועצה המתנגדת לו. וכיצד יתגבר על כך? ברור שאז יצטרך לעשות הסכמים שאינני יודע אם לא יהיו בהם אותן המגריעות שאתם מוברים בשיטה הקיימת.

חבר-הכנסת בן-פורת, מנית כאן את כל היתרונות של בחירות אישיות. קשה היה לי להבין כמה וכמה מהיתרונות שמנית. מתוך דברייך על הנושא יוצא שכאילו בקבלת עקרון של בחירות אישיות — המפלגות מתקפלות, כאילו מתבטלות. האם הגענו כבר למצב זה? לעת עתה אנו עדים לתהליך של מהפכות בתוך המפלגות, מהפכות בתוך החטיבות, אבל המפלגות קיימות. שהרי מי יציג את המועמד שייבחר לפי השיטה של בחירות אישיות? המפלגה היא שתציג אותו. אם לא תצליח ברוב להעביר את המועמד שאתה רוצה כי ייבחר לראש הרשות — אתה חושב שתוכל להימנע מהסכמים?

מרדכי בן-פורת (המערך):

שאלת שאלה. האם מותר לי להשיב לך?

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):

היושב-ראש איננו מאפשר לי.

היו"ר י. ישעיהו:

הרעש הוא המפריע לך, לא היושב-ראש. אפשר לשאול שאלה קצרה ולהשיב תשובה קצרה.

מרדכי בן-פורת (המערך):

ודאי, אני עדיין גורס שהרוב המכריע של המועמדים יוצע על-ידי המפלגות. הכוונה שלי היא שהמפלגה בשיטה החדשה תשאל את השכבה הרחבה ביותר של המפלגה.

מנחם פרוש (חזית דתית תורתית):

אני יכול להביא לך דוגמאות המראות שאפשר לשאול רבים ולהציג מועמד שרוצים להציגו. אינך מכיר יודע את התירוצים? אתה יודע יפה שזו איננה תרופה למה שאתה רוצה למנוע. אני יודע זאת מנסיוני בחיים המוניציפאליים. גם לך, חבר-הכנסת בן-פורת, יש גסיון בתחום זה. אתה קשור בירושות של הסכמים קודמים.

אני פונה אליך, חבר-הכנסת בן-פורת; עד עכשיו לא הצלחת להעביר חוק זה; לך לך מדרך זו, עזוב זאת.

היו"ר י. ישעיהו:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת

מועצת העיר, באופן שאם ראש הרשות לא ייבחר בסיבוב ראשון — יהיה סיבוב בחירה שני. על אחוז המצביעים הרצוי בסיבוב הראשון אינני מדבר בשלב זה.

לפיכך נמנעתי מהצבעה כדי להודיע שהחטיבה הליברלית תיאבק בוועדה המתאימה של הכנסת כדי שייקבע אחת ולתמיד שאמנם ראש רשות מקומית ייבחר על-ידי ציבור הבוחרים ולא על-ידי חברי

2. חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974 *

והדבר הנוסף: האם ראש רשות כזה המקבל 40% בלבד יוכל באמת לשלוט במועצת העיר, לנהל את מועצת העיר, כאשר אין לו רוב? ואם רצית לתקן את המצב, באת וגרמת על-ידי ההצעה של 40% לקילקולו של המצב, זאת אומרת — אינך משיג את המטרה של מתן סמכויות רחבות יותר לראש הרשות, לעצמאות-יתר. עם 40% הוא במיעוט והוא כמיעוט צריך לשלוט. הוא לא ישלוט.

לכן, רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, כל המעלות הטובות שמנו בבחירות ישירות הן אמת, בתנאי שראש הרשות ייבחר על-ידי הרוב של הציבור, ובתנאי שהדמוקרטיה כמשמעותה האמיתית תתבטא בהצעת החוק, והמשמעות האמיתית של הדמוקרטיה פירושה 50% של הקולות. כאשר ראש הרשות ייבחר על-ידי 50%, הוא יוכל לדבר בשם רוב הציבור, הוא יוכל להופיע לפני הציבור שלו כמייצג את הרוב. הוא יוכל לבוא לפני חברי מועצת העיריה בשם הרוב. הרוב עומד מאחוריו. אי-אפשר להדיח אותו. אי-אפשר להפריע לו בעבודתו. הוא יכול להיות ראש רשות בעל סמכות, בעל סמכות שאנחנו רוצים לתת לו —

ידידיה בארי (הליכוד):
מה בדבר שני סיבובים?

אהרן אבוחצירא (חזית דתית לאומית):
— נוסף על כך, אותו ראש רשות יוכל לשלוט תוך בטחון והרגשת ייצוג של הרוב. מה יקרה אם אף אחד מהמועמדים לא יקבל 50%? אני בעד אותה הצעה שמציע חברי-הכנסת בן-פורת. הוא הציע, אם אין למועמד 40% — חברי מועצת העיריה בוחרים.

כדי ללכת לקראת אלה המבקשים בחירות ישירות ושהדבר יתקבל, אינני מציע סיבוב שני, כדי שלא יאמר רו לי: אתה על-ידי כך גורם לשתי בחירות. אבל במידה ששום מועמד לא יקבל 50%, אני מציע, כפי שהציע חברי-הכנסת בן-פורת: אם אין 40%, חברי המועצה הם הבוחרים.

משה שחל (המערך):
בכמה רשויות מקומיות יש היום יותר מ-50% למועמד אחד? בכמה רשויות סיעת יחיד היא לשון המאזניים?

אהרן אבוחצירא (חזית דתית לאומית):
כל ראשי הרשויות שנבחרו בבחירות האחרונות, בבחירות אישיות שלהם או מטעם מפלגות, כאשר המועמד היה טוב — קיבלו יותר מ-50%. ואני אפרט:

היו"ר י. ישעיהו:

בסדר-היום עוד הצעת חוק דומה, בהבדל אחד של האחוזים. לפי התקנון אין לי אפשרות להביא את שתי הצעות החוק לדיון בנושא דומה, כפי שאנו נוהגים לגבי הצעות לסדר-היום, כי כל הצעת חוק היא לעצמה. כך אני מפרש את הנוהל. אין לנו ברירה אלא לחזור על התהליך של הבאת הצעת חוק של חבר הכנסת המציע וכן הצבעה עליה במיוחד. לכן אני פוסח על ההצעה לסדר-היום ועובר להצעת חוק זו כדי לסיים את הנושא. אנו עוברים להצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974, של חברי-הכנסת אהרן אבוחצירא, יהודה בן-מאיר ואברהם מלמד.

אני מבין שחברי-הכנסת אבוחצירא ינמק את הצעת החוק ואני מוסר לו את רשות הדיבור.

אהרן אבוחצירא (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עקרונית אני מסכים לכל הרעיונות שהעלה חברי-הכנסת בן-פורת בעניין בחירות ישירות לראשי ערים. ורק כדי לרענן את זכרוננו אשאל: מדוע בעצם הגיע חלק גדול של הבית למסקנה שצריך להגיע לבחירות ישירות?

אני אעשה זאת בקיצור נמרץ ולא אחזור על דברים שהושמעו. בחירות ישירות: (א) המועמד צריך לייצג את רצון רוב הציבור; (ב) המועמד יהיה מקובל על התושבים של עירו, על רוב התושבים; (ג) על-מנת שראש הרשות יהיה עצמאי יותר, לעומת התלות שלו כיום בהסדרים קואליציוניים; (ד) על-מנת למנוע הדחה של ראש רשות לפני סיום הקאדנציה; (ה) על-מנת שלא ינצלו את הרשויות המוניציפאליות לטובת מפלגות, ולא שיקולים מפלגתיים יכוונו את ראש הרשות; (ו) האפשרות של הכרעות לטובת הציבור ללא תלות של ראש הרשות בכל חבר מועצה, אשר דבר מסוים לא מוצא חן בעיניו.

לאור כל הנימוקים האלה באה ההצעה של חברי-הכנסת בן-פורת. עד כאן היא טובה מאוד. מכאן ול-הבא יש בהצעתו ל-40% סתירה וסטייה מכל הדברים הטובים האלה. מדוע? מה פירוש 40%? האם 40% זו הצעה דמוקרטית? האם 40% הם רוב? אדם המקבל אך ורק 40% יהיה השליט בעיר? האם זו משמעותה של הדמוקרטיה, שהבסיס הרעיוני העיקרי שלה אומר: דמוקרטיה — פירושה שלטון העם, פירושה של-טובו של הרוב? איפה הרוב כאשר 40% של תושבים יהיו השליטים על 60%? האם הגיוני שמיעוט ישלוט במשך ארבע שנים וישליט את דעותיו שלא נתקבלו על-ידי הרוב?

חוברת י"י, ישיבה מ"ט

— הצעות חוק של חברי כנסת (אבוחצירא, ישעיהו, אנקוריון, דיציאן); החלטת דבר אישור הוראות בצו מס קנייה (ישעיהו, אמוראי, קורן) —

ברה על-ידי חברי-הכנסת אהרן אבוחצירא, לקריאה מוקדמת בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת ליאון דיציאן, להגיש מקת ההימנעות.

ליאון דיציאן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סיעתי מסכימה לבחירת ראשי ערים מהנימוקים שהובאו על-ידי חברי הכנסת נסים לפני רגעים מספר ובהתאם להסתייגויות. אנו בדעה שאם באמת אנחנו רוצים לאפשר את בחירת ראשי הערים בבחירות על-ידי תושבי הערים, אנחנו לא יכולים לתת איזושהי אפשרות שמועצת העיריה, — עם כל מה שאנחנו גונחנו לדעת לגבי קנוניות שקיימות בהן — תחזור ותבחר את ראש העיר.

לכן אנו נציע בוועדה, שאם אף אחד מהמועמדים לא יקבל את האחוז שעליו יסכימו כאחוז מינימאלי, תתקיים הצבעה שנייה לאחר תקופה מסוימת, ובה יקבעו תושבי העיר בין שני מועמדים שקיבלו את מספר הקולות הרב ביותר בבחירות הראשונות.

ו. החלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת

מס ושיעור) (תיקון), תשל"ד—1974 *

שחיבי המס מצהירים על מספר אירועים במקום אירוע אחד ולפיכך לגבי כל אירוע חל שיעור המס הנמוך בלבד, ואי-אפשר לפקח על כך. (ב) רבים מבעלי השמחות הם תיירים הבאים לחגוג בארץ אירוע משפחתי ושיעורי המס הגבוהים עשויים למנוע תיירים מלחגוג את האירוע בארץ. (ג) בגלל ירידת ערך הכסף אין המחירים שנקבעו בעבר כבסיס לגביית שיעורי המס הגבוהים מבטאים כיום הוצאות בעד אירועים ראוותניים. (ד) יש להתחשב בכך שחלק מן השמחות נערך על-ידי אנשים המשרתים בצבא, ואין להכביד את העול על ציבור זה. (ה) במסגרת ההעלאה הכללית של מס קנייה בנובמבר 1973 הועלה המס גם על השיירות הנ"ל ולפיכך השיעור המוצע של 25% משמעו העלאה לעומת השיעור של 20% שהיה קיים קודם.

דוד קורן (המערך):

למה 25%?

היו"ר י. ישעיהו:

אתה שואל עכשיו? האם אינך חבר ועדת הכספים?

עריאל אמוראי (בשם ועדת הכספים):

במסגרת ההיטל הכללי, היטל הבטחון, על מנת לקבוע שיעור אחיד לסחורות ושירותים העלינו מיד בעצם ימי המלחמה ב-5%, ואלה אותם 5%.

חיפה, ראשון-לציון, רחובות, קריית-אנו, רמת-השרון, חולון, ירושלים. אותם ראשי רשויות שנבחרו בזכות עצמם קיבלו רוב מוחלט של 50%.

היו"ר י. ישעיהו:

אינני נוהג להתערב בדיון. אבל כדי לסבר את האוזן אני שואל: 50% הם רוב?

אהרן אבוחצירא (חזית דתית לאומית):

50%+קול אחד. אני מציע שהצעה זו תועבר לוועדת הפנים. לחברי הכנסת המעוניינים באמת ובחמים, מתוך רצון כן וטוב, להעביר את הצעת החוק ולדאוג לכך שבקאדנציה הבאה ייבחרו ראשי רשות בבחירות אישיות ודמוקרטיות, לטובת התושבים בכל עיר, אני מציע לתמוך בהצעה זאת, לחמוך בה על-ידי כך שנקבע 50%+קול אחד. אחוזים אלה הם שיקבעו את הכוח, את הרוב ואת הבחירה לראש הרשות הנבחר.

היו"ר י. ישעיהו:

האם מישהו רוצה להתנגד להצעת החוק הזאת?

ארי אנקוריון (המערך):

האם מותר להצביע נגד מבלי לנמק?

היו"ר י. ישעיהו:

בהחלט, אפשר להצביע. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק, שהונחה לפנינו והוס-

היו"ר י. ישעיהו:

יש לפנינו עוד מספר צווים לאישור. רשות הדיבור לחברי-הכנסת אמוראי, בשם ועדת הכספים.

עריאל אמוראי (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשם ועדת הכספים מביא אני לפניכם לאישור צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעור) (תיקון), תשל"ד—1974. צו זה עוסק במס קנייה על בריכות שחייה, שימוש בחצרים, הכנתו והגשתו של מזון.

1. על מתן רשות שימוש בבריכת שחייה, בסאונה או במרחץ—אדם מוטל מס קנייה בשיעור 25% ממחיר השירות. פטורים מן המס שירותים כאלה אם מחירם אינו עולה על שלוש לירות. עקב העלייה במחירי השיירות האמורים מוצע להעלות את תקרת מחיר השיירות ל-4 לירות.

2. על השכרת אולמות לשם אירוע והגשת מזון בשעת האירוע מוטל כיום מס פרוגרסיבי לפי גודל ההוצאה החל ב-25 לירות וכלה ב-55 לירות לכל 100 לירות ממחיר השירות. מוצע לקבוע שיעור מס אחיד של 25% ממחיר השירות, לאור הנימוקים הבאים: (א) מסתבר שכמעט אין מקרים של תשלום שיעור המס הגבוהים. יש להניח שהסיבה לכך היא בכך

— החלטת בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (ישעיהו, אמוראי); החלטות בדבר אישור הוראות בצווי מס קנייה, בצווי תעריף המכס והפטור ובצו שעת חירום (ישעיהו, אמוראי) —

היו"ר י. ישעיהו :

אני מעמיד את ההחלטה להצבעה.

הצבעה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון), תשל"ד—1974, נתקבלה.

עריאל אמוראי (בשם ועדת הכספים) :

אני מבקש לאפשר לי להביא את כל הצווים הבאים יחד.

היו"ר י. ישעיהו :

בבקשה.

ז. החלטות בדבר אישור הוראות : 1. בצווי מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקונים מס' 91, 95), תשל"ד—1974 ; 2. בצווי תעריף המכס והפטור (תיקון התוספות מס' 134, 137), תשל"ד—1974 ; 3. בצו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 5), תשל"ד—1974 *

היו"ר י. ישעיהו :

רשות הדיבור לחברי הכנסת אמוראי להבאת מספר צווים לאישור.

עריאל אמוראי (בשם ועדת הכספים) :

חברי הכנסת, הריני מביא עכשיו לפניכם לאישור צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 91), תשל"ד—1974. העוסק במספר מוצרים שבהם נקבעים, בשל בעיות ארמיניסטרטיביות, מסים קצובים. מסים אלה נקבעים לתקופות מוגבלות בזמן כדי שאפשר יהיה להתאימם לשינויים במחירי הסחורות בשוק. לפיכך, מבלי לפגוע בנטל המס היחסי, שונה המס הקצוב על מוצרים עשויים זהב, כסף ופלאטינה, וכן על לוחות שיש מלוטשים.

כנסת נכבדה, אני עובר לצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 95), תשל"ד—1974, העוסק במיסוי על רכב מנועי המשמש להעברת נפטר לקבורה.

תיקון זה, יחד עם תיקון חדש בתעריף המכס, עניינו פטור לרכב שבידי חברות קדישא או מועצות דתיות שאושרו לצורך זה על-ידי מנכ"ל משרד הדתות. רכב כנ"ל שלא קיבל אישור יהיה חייב במלוא המס בהתאם לסוג הרכב. לפני אישור הצו שמעה ועדת הכספים דיווח מפי מנכ"ל משרד הדתות על הקריטריונים לאי-שור חברות כנ"ל.

חברי הכנסת, הצו הבא שאני מביא לאישור הוא צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 134), תשל"ד—1974. כאן מדובר במכס על נייר עתון.

בשל עליית מחיר נייר עתון בשוק העולמי בעקבות המחסור במוצר זה, וכדי למנוע העלאת מחיר העתון נים לצרכן, נקבע פעם נוספת מכס מוזל בנייר כאמור. המכס הרגיל על נייר עתון הוא 0.015 לירה לקילור-גראם, פלוס 16%. באישור הכנסת נקבע לנייר האמור מכס מוזל בשיעור של 0.125 לירה לקילוגראם עד 1 באפריל 1974. הצו הנוכחי קובע, על דעת משרד המסחר והתעשייה, לתקופה של חצי שנה מכס בשיעור של 0.185 לירה לקילוגראם, שהוא גבוה יותר מהמכס שהיה קיים במחצית השנה האחרונה אך נמוך יותר מהמכס הרגיל.

הצו מובא לאישור הכנסת בגלל שינוי בסיס הגבייה.

* נספחות.

בעת הדיון בוועדה על ההפחתה האחרונה נתבקש הא"צ להמציא תחשיב של הוצאות מערכות העתונים. תחשיב זה לגבי שלושה עתונים כפי שנתקבל ממשרד המסחר והתעשייה צורף לצו המונח על שולחן הכנסת. הואיל ומחירי העתונים הם בפיקות ואין להעלות כיום את מחירי המודעות עקב השפל היחסי בשוק, יש צורך לאשר מכס מופחת על נייר עתון. עם זאת אישרה הוועדה את השיעור הנמוך בתנאי שלא יאושר לעתון להגדיל את מספר העמודים, פרט לעמודים המכילים מודעות, כדי שלא לעודד התחרות בין העתונים על חשבון הכנסות המדינה.

כנסת נכבדה, אני עובר לצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 137), תשל"ד—1974. במק' ביל לצו מס קנייה שהבאתי היום לאישור הכנסת מצמצם הצו שלפנינו את הפטור לרכב להעברת גופות בני-אדם לקבורה, לרכב שבידי חברות קדישא ומז' עצות דתיות שאושרו לצורך זה בידי מנכ"ל משרד הדתות.

חברי הכנסת, הצו האחרון שאני מביא היום לאישורכם הוא צו חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 5), תשל"ד—1974. צו זה עוסק בהיטלים על פולי קפה. כידוע, קפה הוא אחד המצרכים שמחירים נתון בפיקות, ובזמן האחרון הופחת המכס עליו כדי לשמור על מחירו בארץ. כעת הגיע המכס לאפס.

הואיל וצפויים עדיין שינויים במחירי פולי קפה הוחלט להטיל עליהם היטל לפי חישוב מיוחד כדי לאפשר ספיגת רווח העודף אם יתהווה.

היו"ר י. ישעיהו :

נעבור להצבעה.

הצבעה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 91), תשל"ד—1974, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 95), תשל"ד—1974, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 134), תשל"ד—1974, נתקבלה.

חברת י"ן, ישיבה מ"ט, א' סיון תשל"ד (22 מאי 1974)
 — החלטות בדבר אישור הוראות בצווי מט' קנייה, בצווי תעריף המכס והפטור ובצו שעת חירום
 (ישעיהו) —

היו"ר י. ישעיהו:
 חברי הכנסת, הישיבה הבאה של הכנסת — ביום
 שלישי הבא בשעה ארבע אחרי-הצהריים. אם יהיה
 צורך בישיבת כנסת לפני-כן נודיע לכם. ישיבה זו
 נעולה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף
 המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 137),
 תשל"ד—1974, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת חירום
 (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 5), תשל"ד
 —1974, נתקבלה.

הישיבה ננעלה בשעה 15.00.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות מ"ז-מ"ט

- א. שאילתות ותשובות.
- ב. הצעות לסדר-היום.
- ג. חוק בנק הדואר (תיקון מס' 3), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה).
- ד. חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 3), תשל"ד-1974 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. סקירת שר החקלאות על פעולות משרדו - דיון.
- ו. הצעות לסדר-היום.
- ז. הצעות חוק של חברי כנסת.
- ח. חוק יסוד: זכויות האדם והאזרח (קריאה ראשונה).
- ט. חוק המכר (דירות) (תיקון), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה).
- י. העלאת מחירי התחבורה הציבורית - תשובת השר.
- יא. מצב התחבורה הציבורית בתקופת חירום - תשובת השר.
- יב. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 38), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 5), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק לתיקון פקודת הידיעות הטלגרפיות לע-תונות, תשל"ד-1973 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק הסעד (טיפול במפגרים) (תיקון מס' 2), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה).
- טז. בחירת נציגי הכנסת לוועדת המינויים לשופטים.
- יז. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ד-1973 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ד-1970 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק שיפוט בענייני התרת נישואים (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- כא. כוח לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 15), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 3), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מס' 10), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 3), תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- כה. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 37), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 5), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 5), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק בית הדין לעבודה (תיקון מס' 5), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- כט. התערבות שר הפנים בעניין הרכב ההנהלות ברשויות המקומיות - דיון.
- ל. חוק המקרקעין (מס' 3), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה).
- לא. שביתת הרעב של שלושת פעילי העלייה במוסד קבה: רובין, אשבל וגאלאצקי - דיון.
- לב. עליית יהודים מארצות המערב וקליטתם - דיון.
- לג. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי רכב), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה) - תשובת השר.
- לד. חוק לתיקון פקודת הטלגרף האלחוטי, תשל"ב-1972 (קריאה ראשונה).
- לה. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הנדל"ל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- לו. חוק בית הספר החקלאי מקוה ישראל, תשל"א-1971 (קריאה ראשונה).
- לז. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים), (תיקון), תשל"ג-1973 (קריאה ראשונה).
- לח. הודעת הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה - דיון.
- לט. חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 10), תשל"ד-1974 (קריאה ראשונה).
- מ. חוק לתיקון פקודת השותפויות (מס' 3), תשל"ד-1974 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מא. החלטות בדבר אישור הוראות בצווים:
 1. בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעור) (תיקון), תשל"ד-1974;
 2. בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעור) (תיקון מס' 91), תשל"ד-1974;
 3. בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעור) (תיקון מס' 95), תשל"ד-1974;
 4. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 134), תשל"ד-1974;
 5. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 137), תשל"ד-1974;
 6. בצו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 5), תשל"ד-1974.

ב. הצעות לסדר היום לשיבות מ"ז—מ"ט

67. י. בארי (הליכוד): הקמת סכר על נהר הירדן.
68. י. מודעי (הליכוד): החלטת משרד השיכון לה-
ביא חברה בניה יוגוסלבית לבניית דירות.
69. ד. זכין (המערך): איסור להוציא חייל משוחרר
מדינה בשכירות עד תום 90 יום מיום שיחרורו.
70. ת. זיאר (הרשימה הקומוניסטית החדשה): מי-
נוי ועדה קרואה בעיריית נצרת.
71. י. שער (המפלגה הליברלית העצמאית): הפעלת
עונש מוות למחבלים מרצחים.
72. י. שמיר (הליכוד): ביטול הוראת הממשלה שנית-
נה לפרקליטות שלא לתבוע עונש מוות במקרים
שבהם החוק מאפשר הטלת עונש זה.
73. ז. המר (חזית דתית לאומית): הפסקת שביחתם
של מתנחלי הגולן ומאסר משתתפיה.
74. א. לבני (הליכוד): פיזור בכוח של משמרות המפ-
גנים ליד משרד ראש הממשלה.
75. ז. שזבל (הליכוד): הסכמת ממשלת ישראל לנ-
סיוג נוספות מן הקו הסגול ברמת הגולן.

ג. הצעת חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974

1. החלטת סעיפים 6 ו-7
במקום סעיפים 6 ו-7 לחוק עידוד התעשייה (מסים),
תשכ"ט—1969¹ (להלן — החוק העיקרי), יבוא:
"6. זכות לניכוי נוסף.
חברה תעשייתית שרכשה נכס עסקי ביום ל' באב
תשל"א (21 באוגוסט 1971) (להלן — יום הפיחות
השני), או לפניו, תהיה זכאית בשל אותו נכס,
החל משנת המס 1968, נוסף לפחת המגיע לה
לפי סעיף 21 לפקודה או סעיף 2 לחוק זה, לפי
העניין (להלן — הפחת הרגיל), לניכוי כמפורט
בסעיפים 7, 8 ו-10, והכל בכפוף להוראות סעיף
15(א).
7. ניכוי נוסף אם הנכס נרכש בדולארים
נרכש נכס עסקי על-ידי החברה או מטעמה בדו-
לארים של ארצות-הברית של אמריקה (להלן —
דולארים), ייקבע הניכוי הנוסף כדלקמן:
(1) לגבי שנות המס 1968 עד 1971, בשל נכ-
סים שנרכשו לפני יום ט"ז בחשוון תשכ"ח
(19 בנובמבר 1967) (להלן — יום הפיחות
הראשון), יהיה הניכוי הנוסף הסכום שבו עודף
הפחת שהיתה זכאית לנכות — בעד אותו
נכס באותה שנה, אילו נקבע המחיר המ-
קורי של הנכס בלירות — לפי שער החליפין
של 3.5 לירות לכל דולאר ממחיר הרכישה,
על הפחת הרגיל שהיא היתה זכאית לנכותו
לפי שער החליפין של 3 לירות לכל דולאר
ממחיר הרכישה;
(2) לגבי שנת המס 1972 ואילך יהיה הניכוי
הנוסף הסכום שבו עודף הפחת שהיתה זכ-
אית לנכות — בעד אותו נכס באותה שנה,
אילו נקבע המחיר המקורי של הנכס בלירות
— לפי שער החליפין של 4.20 לירות לכל
דולאר ממחיר הרכישה, על הפחת הרגיל".
2. תיקון סעיף 8
בסעיף 8 לחוק העיקרי, במקום "ביום כ"ח בחשוון
תשכ"ח (1 בדצמבר 1967)" יבוא:
(1) לעניין הניכוי לפי סעיף 7(1) — ביום
כ"ח בחשוון תשכ"ח (1 בדצמבר 1967);
(2) לעניין הניכוי לפי סעיף 7(2) — ביום
ל' באב תשל"א (21 באוגוסט 1971).
3. הוספת סעיף 8א
אחרי סעיף 8 לחוק העיקרי יבוא:
"8א. מניעת ניכוי כפל
חברה הזכאית לניכוי נוסף על פי סעיפים 7(2)
או 8(2) לא תהא זכאית בשל אותו נכס לניכוי
על פי חוק מס הכנסה (תוספת פחת על נכסים
עסקיים), תשי"ח—1958², וחוק מס הכנסה (תוספת
פחת על נכסים עסקיים), תשכ"ד—1964³.
4. תיקון סעיף 10
בסעיף 10 לחוק העיקרי —
(1) בפסקה (1), במקום "25% מסכום הפחת
שהיא היתה זכאית לו באותה שנה לפי סעיף
21 לפקודה" יבוא "25% מסכום הפחת הר-
גיל שהיא היתה זכאית לו בשנות המס 1968
עד 1971 ו-45% מסכום הפחת הרגיל שהיא
זכאית לו משנת המס 1972 ואילך";
(2) בפסקה (2), במקום "10% מסכום הפחת
הרגיל שהיא היתה זכאית לו באותה שנה,
לפי סעיף 21 לפקודה" יבוא "10% מסכום
הפחת הרגיל שהיא היתה זכאית לו בשנות
המס 1968 עד 1971 ו-30% מסכום הפחת הרגיל
שהיא זכאית לו משנת המס 1972 ואילך";
(3) אחרי פסקה (2) יבוא:
(3) נרכש הנכס בתקופה שבין י"א בניסן
תשכ"ו (1 באפריל 1966) לבין כ"ג באדר ב'

¹ ס"ח תשכ"ט, עמ' 232; תשל"ל, עמ' 152; תשל"ד, עמ' 68.

² ס"ח תשי"ח, עמ' 168; תשי"ט, עמ' 194.

³ ס"ח תשכ"ד, עמ' 84.

סופו יבוא "והפרשי הצמדה ששולמו בתקופה שבין יום הפיחות השני לבין יום ט"ז בניסן תשל"ב (31 במארס 1972) ייראו כאילו שולמו בשנת המס 1972".

(ב) אחרי סעיף קטן (א) האמור יבוא :

"(ב) חברה הזכאית לניכוי הפרשי הצמדה על פי סעיף קטן (א) עקב שינויים שחלו בשער החליפין של המטבע לא תהא זכאית, בשל שינויים כאמור, לניכוי על פי חוק מס הכנסה (ניכוי הפרשי הצמדה), תשכ"ד—1964".

7. תיקון סעיף 15

בסעיף 15 (ב) לחוק העיקרי, במקום "ביום הקובע" היה נכס עסקי שעליו היתה זכאית אותה שעה לניכוי פחת וההלוואה" יבוא "ההלוואה".

8. הוראות מעבר

(א) ההוראה שבסעיף 14 לחוק העיקרי כפי שתוקן בחוק זה, שלפיה יראו הפרשי ההצמדה ששולמו בין יום הפיחות השני לבין יום ט"ז בניסן תשל"ב (31 במארס 1972) כאילו שולמו בשנת המס 1972, לא תחול על הפרשי הצמדה שהיו מור"תם בניכוי על פי החוק העיקרי לפני תחילתו של חוק זה.

(ב) הפרשי הצמדה ששולמו בין יום הפיחות הראשון לבין יום הפיחות השני עקב שינויים שחלו בשער החליפין של המטבע בתקופה האמורה — לא יותרו בניכוי.

(ג) אין בהוראות סעיפים 7(2) ו-14 לחוק העיקרי כפי שתוקנו בחוק זה כדי להחזיר זכות לניכוי נוסף או לניכוי הפרשי הצמדה, לפי העניין לחברה תעשייתית שיוותרה עליה בבחירתה על פי סעיף 3(א) לחוק מס הכנסה (ניכוי הפרשי הצמדה), תשכ"ד—1964.

9. תחילה

תחילתו של סעיף 5(2) (ב) היא מיום תחילתו של החוק העיקרי.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

שליטה, אם הוכח שאותו חבר בני אדם מקוון הפרשי הצמדה שנתקבלו כנגד הפרשי הצמדה שהוא עצמו תובע כניכוי".

(2) בפסקה (2) (ב), בסוף פסקת משנה (ד) המוצעת יבוא :

"אף אם המוסד הכספי הוא בעל שליטה בחברה התעשייתית, שותף אתה, ואף אם החברה היא בעלת שליטה בו".

(3) במקום פסקה (3) (ב) יבוא :

"(ב) במקום פסקה (2) יבוא :

תשל" (31 במארס 1970) — יהיה הניכוי הנ"ס סף משנת המס 1972 ואילך 10% מסכום הפחת הרגיל שהיא זכאית לו".

5. תיקון סעיף 13

בסעיף 13 לחוק העיקרי —

(1) הגדרת "היום הקובע" — בטלה ;

(2) בהגדרת "הלוואה" —

(א) במקום פסקה (1) יבוא :

"(1) נתקבלה ביום הפיחות השני או לפניו ;"

(ב) בפסקה (3), אחרי פסקת משנה

(ג) יבוא :

"(ד) מוסד כספי כמשמעותו בחוק בנק ישראל, תשי"ד—1954 ;"

(3) בהגדרת "הפרשי הצמדה" —

(א) במקום פסקה (1) יבוא :

"(1) סכום שנוסף לקרן הלוואה צמודה למטבע-חוץ עקב שינויים שחלו בשער החליפין של אותו מטבע ביום הפיחות השני או לפניו ;"

(ב) בפסקה (2), במקום הסיפה המתחילה במלים "שבין היום הקובע" יבוא "שבין יום הפיחות השני לבין יום ח' בניסן תשל"ד (31 במארס 1974) ולגבי הלוואה שנתקבלה ביום הפיחות הראשון או לפניו — גם סכום שנוסף בתקופה שבין יום הפיחות הראשון לבין יום כ"ג באדר ב' תשל" (31 במארס 1970) ;"

(ג) בפסקה (3), במקום "בתקופה האמורה בפסקה (2), ואותו סכום נפרע לאחר היום הקובע" יבוא "בתקופות האמורות בפסקה (2)".

6. תיקון סעיף 14

(א) סעיף 14 לחוק העיקרי יסומן "(א)" ובו במקום "היום הקובע" יבוא "יום הפיחות הראשון", וב-

לסעיף 4

א. לבנבראון מציע :

במקום "25%" יבוא "10%" ; במקום "45%" יבוא "20%" ; במקום "10%" יבוא "5%" ; במקום "30%" יבוא "15%" .

לסעיף 5

י. פלומין מציע :

(1) במקום פסקה (2) (א) יבוא :

"(א) בסיפה של פסקה (3) (ב) יבוא "וי-חיד וחבר בני אדם שאתם קיימים יחסי

"(ג) לעניין זה, בעל שליטה — למעט בעל שליטה שהוא חברה תעשייתית, מור" סד או חברה אם כמשמעותה בסעיף 22."

47. הוספת סעיף 49

אחרי סעיף 49 לחוק העיקרי יבוא:

"49. ניכוי נוסף בשל בניינים עסקיים

האמור לגבי ניכוי נוסף בחוק זה יחול גם על בניינים עסקיים לפי מקדמים המבוססים על מדד יוקר הבנייה."

לסעיף 8

י. פלומין מציע:

למחוק סעיף קטן (ב).

"(2) סכום שנוסף לקרן הלוואה צמודה למדד יוקר המחיה עקב עליית אותו מדד החל ביום הפיחות הראשון."

הוספת סעיפים

י. פלומין מציע:

אחרי סעיף 7 יבואו סעיפים אלה:

"7א. תיקון סעיף 16

בסעיף 16 לחוק העיקרי, במקום "כתוספת לחוב שחבו לה" יבוא "כהפרשי הצמדה".

7ב. תיקון סעיף 20

בסעיף 20 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

ד. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974

(הוגשה על-ידי חברי-הכנסת מ. בן-פורת, מ. ברעם, ג. האונגר, י. הורביץ, א. ידלין, א. יפה, ב. מואב, א. עופר, מ. פעיל, ח. י. צדוק, ד. קורן, י. שריד, ש. תמיר)

1. הגדרות

בחוק זה —

"רשות מקומית" — עיריה או מועצה מקומית, למעט מועצה אזורית;

"ראש רשות" — ראש רשות מקומית;

"מועצה" — מועצה של רשות מקומית;

"חוק הבחירות" — חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה—1965¹;

"השר" — שר הפנים.

2. שיטת הבחירות

ראש רשות ייבחר בבחירות אישיות, כלליות, ישירות, שוות וחשאיות, לפי הוראות חוק זה.

3. מועד הבחירות

כל אימת שיהיו בחירות למועצה של רשות מקומית יהיו גם בחירות לראש הרשות והן יתקיימו ביום הבחירות למועצה.

4. הזכות לבחור ולהיבחר

(א) מי שזכאי לבחור בבחירות למועצה (להלן — בוחר) זכאי לבחור בבחירות לראש הרשות.

(ב) מי שזכאי להיבחר חבר המועצה, והוא ראש שון ברשימת מועמדים למועצה, זכאי להיבחר ראש הרשות.

5. הצעת מועמד

(א) כל קבוצת בוחרים המונה 250 איש, או חמ"ר שה אחוזים ממספר הבוחרים, הכל לפי המספר הקטן יותר, וכן סיעה אחת או יותר של המועצה היוצאת שאושרה לפי סעיף 25(א) לחוק הבחירות, רשאית להציע כמועמד לראש הרשות אדם הו" כאי להיבחר ראש הרשות לפי סעיף 4(ב).

(ב) הצעת מועמד המוגשת על-ידי סיעה של המועצה היוצאת תיחתם בידי באי-כוח הסיעה או ממלא מקומו; הצעת מועמד המוגשת על-ידי שתי סיעות או יותר של המועצה היוצאת תיחתם בידי באי-כוחן של כל אותן סיעות או ממלאי מקומם.

6. פטירת מועמד

(א) נפטר מועמד לראש הרשות ביום ה-10 לפני יום הבחירות או לפני כן, רשאי מי שהציע את מועמדו, לא יאוחר מהיום ה-8 שלפני יום הבחירות, להציע מתוך הכלולים ברשימת המועמדים למועצה מועמד אחר במקומו.

(ב) חובת ההודעה לפי סעיף 41 והוראות סעיף 42 לחוק הבחירות לא יחולו על מועמד שהוצע לפי סעיף זה.

(ג) מועמד שהוצע לפי סעיף זה רואים אותו לכל דבר כראשון ברשימת המועמדים, על אף האמור בסעיף 41(ב) לחוק הבחירות.

7. סדרי הבחירות

(א) פנקס הבוחרים המשמש לצורך הבחירות למועצה ישמש גם לצורך הבחירות לראש הרשות, וכן ישמשו פקיד הבחירות, ועדת הבחירות, מקומות הקלפי, ועדות הקלפי, הקלפיות ומעטפות ההצבעה.

(ב) בנוסף לאמור בסעיף קטן (א) יחולו הוראות אלה של חוק הבחירות, כשינויים המחוייבים, גם על בחירות לראש הרשות:

(1) סעיפים 6, 8, 9(ב), 10, 35(ג), (ד), (ה), (ח) ו-1(ט), 40, 41, 42, 43, 48, 49, 50, 51(ג) ו-1(ד), 52 עד 61, 62(א), 63, 64 עד 72 ו-73;

¹ ס"ח תשכ"ה, עמ' 248.

בעה הראשונה או בכל הצבעה נוספת למעלה
ממחצית הקולות של חברי המועצה המצביעים
— הוא הנבחר.

(ג) היה מועמד אחד בלבד, יהא הוא הנבחר,
ובלבד שקיבל לפחות מספר קולות כשרים השווה
ל-40% ממספר הקולות הכשרים שניתנו בבחי-
רות למועצה; לא קיבל המועמד 40% כאמור,
תבחר המועצה ראש רשות מבין חבריה לפי
סעיף 26.

10. בחירות ללא הצבעה בקלפי

לא הוגשה שום הצעת מועמד, או נפטר המועמד
היחיד או אחד המועמדים לאחר היום ה-10 שלפני
יום הבחירות, לא יהיו בחירות בקלפי, והמועצה
תבחר בראש רשות מבין חבריה לפי סעיף 27.

11. הפרדת עירעורים

(א) עירעור על בחירות למועצה אין בו עירעור
על בחירת ראש רשות, ועריכה שנית של בחירות
למועצה כתוצאה מעירעור על בחירתה אינה
גוררת בחירות לראש רשות, על אף האמור בסעיף 3.
(ב) עירעור על בחירות לראש הרשות אין בו
עירעור על בחירות למועצה, ועריכה שנית של
בחירות לראש הרשות כתוצאה מעירעור על בחי-
רתו אינה גוררת בחירות למועצה.

12. כהונת ראש הרשות

ראש רשות שנבחר בבחירות בקלפי יתחיל לכהן
למחרת יום פירסום תוצאות הבחירות; כהונתו תימשך
עד שיתחיל לכהן ראש רשות חדש.

13. דיון חוזר בהחלטות המועצה

(א) ראש רשות רשאי, תוך 48 שעות משעה
שנתקבלה החלטה במועצה, להודיע בכתב לחברי
המועצה על רצונו להביא את ההחלטה לדיון
חוזר במועצה ועל יום הדיון החוזר.

(ב) הדיון החוזר יהיה בישיבה מיוחדת של המו-
עצה שתתקיים תוך 14 יום מיום שנתקבלה ההח-
לטה, או תוך פרק זמן קצר יותר אם דרשו זאת
שליש מחברי המועצה.

(ג) תקפה של החלטה שעליה נמסרה הודעה לפי
סעיף קטן (א) יושעה עד שהחליטה המועצה
בדיון החוזר או עד שחזר בו ראש הרשות מהור-
דתו, לפי המוקדם יותר.

(ד) החלטת המועצה בדיון חוזר אינה נתונה
לדיון חוזר נוסף לפי סעיף זה.

(ה) סעיף זה לא יחול על החלטה שחיקוק מחייב
את קבלתה ברוב מיוחד של חברי המועצה והיא
נתקבלה ברוב כזה.

(ו) סמכות ראש רשות לפי סעיף זה אינה ניתנת
לאצילה.

14. סגן ראש רשות

(א) לראש רשות יהיה סגן אחד שהוא יבחר
מבין חברי המועצה; הבחירה תהיה תוך חודשיים

(2) פרקים ו', ח' ו'ט';

(3) סעיפים 95 עד 97.

(ג) על פתק ההצבעה לבחירות ראש רשות יחולו
הוראות אלה:

(1) הפתק ישא את שם המועמד בדפוס, בעב-
רית או בעברית וערבית, ותו לא;

(2) הפתק יהיה בצבע שונה מפתק ההצבעה
למועצה; צבעו וצורתו ייקבעו בתקנות;

(3) במקום פתק מודפס יכול לשמש להצ-
בעה גם פתק ריק שצבעו וצורתו נקבעו
בתקנות ושעליו יסמן הבוחר בכתב יד את
שם המועמד בצורה המאפשרת לזהותו בווד-
אות, ותו לא; כל בוחר רשאי לקבל מוועדת
הקלפי פתק ריק;

(4) הכנסת פתק הצבעה או שני פתקי הצבעה
זהים לבחירת המועצה ופתק הצבעה או שני
פתקי הצבעה זהים לבחירת ראש הרשות לתוך
מעטפת הצבעה אחת אין בה כדי לפסול את
הקול, על אף האמור בסעיף 63 לחוק הב-
חירות;

(5) היה הקול לבחירת המועצה פסול, אין
בכך כשלעצמו כדי לפסול את הקול לבחירת
ראש הרשות; היה הקול לבחירת ראש הרשות
פסול, אין בכך כשלעצמו כדי לפסול את הקול
לבחירת המועצה.

8. ערבון

(א) עם הגשת הצעה למועמד מאת קבוצת בו-
חרים כאמור בסעיפים 5 או 6 יתן בא-כוח הק-
בוצה או ממלא מקומו בידי פקיד הבחירות ער-
בון בסכום כאמור בסעיף 38א(1) לחוק הב-
חירות; בלא ערבון כאמור לא יקבל פקיד הבחירות
את הצעת המועמד.

(ב) סעיף קטן (א) לא יחול כשהמועמד המוצע
מכהן כראש הרשות ביום הגשת הצעת מועמדותו.

(ג) לא אושרה סופית הצעת המועמד, תחולט
חמישית מסכום הערבון לקופת המועצה והיתרה
תוחזר לנותן הערבון.

(ד) נפטר המועמד לפני יום הבחירות, יוחזר
הערבון לנותנו.

(ה) מועמד שלא קיבל 10% לפחות מהקולות הכ-
שרים, יחולט הערבון לקופת המועצה.

9. תוצאות הבחירות בקלפי

(א) היו שני מועמדים או יותר, המועמד שקי-
בל את המספר הגדול ביותר של קולות כשרים
הוא הנבחר, ובלבד שקיבל לפחות 40% מאותם
קולות.

(ב) קיבלו שני מועמדים מספר קולות שווה
שהוא יותר מ-40% מהקולות הכשרים או שלא
קיבל אף מועמד 40% מהקולות הכשרים — תבחר
מועצת הרשות בהצבעה גלויה באחד משני המו-
עמדים שקיבלו בבחירות בקלפי את המספר הגדול
ביותר של קולות כשרים; המועמד שקיבל בהצ-

(ב) ראש הרשות ישלח העתק מכתב ההתפטרות לחברי המועצה.

21. העברה מכהונה מחמת קלון

(א) הורשע ראש רשות בעבירה פלילית וקבע בית-המשפט, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, או נציגו, שהוגשה לפני מתן גזר הדין, שהעבירה יש עמה קלון, יעביר בית-המשפט את ראש הרשות מכהונתו.

(ב) החלטה להעביר ראש רשות מכהונתו או לסרב להעבירו ניתנת לעירעור כאילו היתה חלק מגזר הדין.

(ג) החליט בית-המשפט להעביר ראש רשות מכ-הונתו, רואים אותו כמושעה עד לגמר תקופת העירעור, ואם הוגש עירעור — עד להכרעה בו; עם היות ההחלטה לסופית תיפסק כהונתו של ראש הרשות.

22. העברה מכהונה מטעמי בריאות

(א) נוכח השר שמטעמי בריאות נבצר מראש רשות דרך קבע למלא את תפקידו, ראשי הוא להעבירו מכהונתו.

(ב) ראש הרשות ראשי לערער על החלטת השר בבית-המשפט תוך 15 יום מהיום שנמסרה לו החלטת השר.

(ג) כהונתו של ראש רשות לא תיפסק אלא כע-בור תקופת העירעור, ואם הוגש עירעור — עם דחייתו.

23. העברה מכהונה מחמת התנהגות

(א) נוכחה המועצה כי ראש הרשות מתנהג הת-נהגות שאינה הולמת מעמדו של ראש רשות וסבורה היא שעל כן אין הוא ראוי לכהונתו, רש-אית היא, לאחר שניתנה לו הזדמנות להשמיע דברו, להעבירו מכהונתו.

(ב) ההחלטה להעביר את ראש הרשות מכהונתו תהיה מגומקת ותתקבל בישיבה מיוחדת, סגורה, של המועצה ברוב של שלוש רבעים ממספר חבריה; ההחלטה טעונה אישור השר.

(ג) לא קרא ראש הרשות לישיבה מיוחדת כא-מור תוך 14 יום מהיום שרוב חברי המועצה דרשו ממנו לעשות כן, ראשים רוב חברי המועצה לקרוא לישיבה כאמור והם יקבעו מי יישב בראשה.

24. כהונת ראש רשות במקרה של מינוי מועצה זו ועדה

מונתה ועדה או מועצה לפי סעיף 143 לפקודת העיריות¹ או סעיף 38 לפקודת המועצות המקומיות², יחדל ראש הרשות מכהונתו ביום שיתחיל לכהן יושב-ראש הוועדה שנתמנה או ראש הרשות שה-מועצה תבחר, לפי העניין.

מהיום שראש הרשות התחיל לכהן או מהיום שמשרת הסגן הקודם נתפנתה, והיא טעונה אישור המועצה ברוב חבריה.

(ב) הסגן האמור בסעיף קטן (א) יהיה ממלא מקומו של ראש הרשות אם נעדר ראש הרשות או נבצר ממנו למלא תפקידו או שחדל לכהן בטרם התחיל לכהן ראש רשות חדש.

15. סגנים נוספים

(א) נוסף לסגן האמור בסעיף 14 רשאית המועצה לבחור, בדרך האמורה בסעיף 27 —

(1) ברשות המקומית שמספר תושביה אינו עולה על 250,000 — סגן אחד או שני סג-נים, אולם השר ראשי בתקנות, באישור ועדת הפנים של הכנסת, לקבוע שברשויות מקו-מיות שמספר תושביהן אינו עולה על המספר שנקבע לכך לא ייבחר שום סגן כאמור או שייבחר סגן אחד בלבד;

(2) ברשות מקומית שמספר תושביה עולה על 250,000 — ארבעה סגנים.

(ב) לעניין סעיף זה יהיה מספר התושבים כמספר שנקבע לעניין מספר חברי המועצה.

16. מילוי מקום ראש הרשות בהעדר הסגן

לא נבחר סגן כאמור בסעיף 14, או נעדר אותו סגן, או נבצר ממנו למלא את מקומו של ראש הר-שות, או חדל לכהן, ימלא את מקומו של ראש הרשות אחד הסגנים הנוספים שהמועצה קבעה לכך, ואם אין סגן כזה — חבר המועצה שהמועצה קבעה לכך.

17. אצילת תפקידים וסמכויות של ראש רשות

ראש רשות ראשי, באישור המועצה, לאצול מתפ-קידיו וסמכויותיו לסגן ראש רשות או לעובד הרשות או לחבר ועדת הנהלה כמשמעה בפקודת העיריות, והכל דרך כלל או לעניין מסויים או לסוג עניינים מסויים, ובלבד שמילוי התפקידים והשימוש בסמכויות כאמור לא יהיו כרוכים בתשלום שכר.

18. משכורת ראש רשות וסגניו

השר ראשי לקבוע בתקנות הוראות בדבר השכר שישולם מקופת הרשות המקומית לראש הרשות ולס-גניו, כולם או מקצתם.

19. ראש רשות שחדל להיות חבר המועצה

ראש רשות שחדל להיות חבר המועצה תיפסק כהונתו כראש הרשות.

20. התפטרות

(א) ראש רשות ראשי, בהודעה בכתב לשר, להתפטר מכהונתו; כהונתו נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי השר, וזולת אם ראש הרשות חזר בו מהתפטרותו לפני כן.

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 9, עמ' 256.

שני מועמדים כאמור, ייצא אחד מהם, כפי שייקבע בהגרלה; היו יותר משניים, ייצא לפני כל הצבעה נוספת רק מועמד אחד, כפי שייקבע בהגרלה;

(8) כל הגרלה לפי סעיף זה תיערך בו במקום בידי יושב-ראש הישיבה; היה היושב-ראש עצמו לראש הרשות בהצבעה שקדמה להגדרלה, תמנה המועצה חבר שאינו מועמד לראש הרשות והוא יערוך את ההגרלה.

(ב) הוראות סעיף זה יחולו על אף האמור בהוראות אחרות של חוק זה.

28. ראש רשות לזמן ביניים

עד שהמועצה תבחר בראש רשות לפי סעיפים 9(ב) או 27 יכהן כראש הרשות האדם שנשא בכהונה זו ערב הבחירות, ואם נבצר ממנו לפעול או שחול מכהונתו, אם לפני ואם אחרי הבחירות — חבר המועצה שהשר מינהו לכך.

29. פירסום

(א) השר יפרסם ברשומות הודעה על אלה:

(1) בחירת המועצה בראש רשות;

(2) בחירה של סגן ראש רשות;

(3) פטירה או הפסקת כהונה של ראש רשות או סגן ראש רשות.

(ב) המועצה תודיע לשר מיד על כל אירוע כאמור בסעיף קטן (א).

30. תחולת חוק הבחירות (דרכי תעמולה)

חוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט—1959¹, יחול בשינויים המחויבים גם על בחירות לראש רשות לפי סעיף 3.

31. תיקון פקודת העיריות

(א) סעיפים 126 עד 134 לפקודת העיריות — בטלים.

(ב) בסעיף 143 לפקודת העיריות, במקום פיסות קאות (2) ו-(3) יבוא:

"(2) המועצה או ראש העיריה חדלו, לדעת השר, למלא את התפקידים שהוטלו עליהם בפקודה זו או בכל דין אחר, או שהם פועלים באופן שתגיטל מן העיריה היכולת למלא תפקידה, כולם או מקצתם, וכל זאת לאחר שהזהיר אותם;

(3) ועדת חקירה מצאה כי המועצה או ראש העיריה אינם עשויים למלא את תפקידיהם כראוי והמליצה לפני השר על פיזור המועצה."

(ג) בסעיף 145 לפקודת העיריות, בסעיף קטן

(א), במקום "לוועדה ממונה" יבוא "מועצה שמונתה לפי סעיף 143 תבחר ביושב-ראש ובסגנים לפי סעיף 27 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974; לוועדה שמונתה".

25. ראש רשות במקום ראש רשות שחל לכהן

נפטר או התפטר ראש רשות לפני תחילת כהונתו או חוץ תקופת כהונתו, או חדל לכהן לפי אחד הסעיפים 19 עד 23, תבחר המועצה ראש רשות מבין חבריה לפי הוראות סעיף 27.

26. הפסקת כהונתו של סגן ראש רשות

סגן ראש רשות יחדל מכהונתו אם נתקיים אחד מאלה:

(1) חדל להיות חבר המועצה;

(2) התפטר במתן הודעה למועצה;

(3) הורשע בפסק דין סופי בעבירה שיש עמה קלון והמועצה העבירה אותו מכהונתו בהחלטת רוב המצביעים;

(4) כסגן כאמור בסעיף 14 — ראש הרשות, באי-שור המועצה ברוב חבריה, העביר אותו מכהונתו;

(5) כסגן אחר — הועבר מכהונתו בהחלטת המועצה שנתקבלה בישיבה מיוחדת ברוב חבריה.

27. בחירת המועצה בראש רשות או סגנו

(א) על בחירת המועצה בראש רשות ובסגנים לראש רשות —

למעט בחירה לפי סעיף 9(ב) — יחולו הוראות אלה:

(1) ההצבעה תהיה גלויה;

(2) המועמד שקיבל למעלה ממחצית הקולות של כל חברי המועצה — הוא הנבחר;

(3) לא קיבל שום מועמד רוב כזה, מצביעים שנים; לפי דרישת חבר מחברי המועצה תידחה ההצבעה השנייה לישיבה אחרת שתי קויים ביום החול הבא אחרי יום הישיבה הראשונה;

(4) המועמד שקיבל בהצבעה השנייה או בכל הצבעה נוספת למעלה ממחצית הקולות של חברי המועצה המצביעים (להלן בסעיף זה — רוב) — הוא הנבחר;

(5) לא קיבל שום מועמד רוב בהצבעה השנייה, מצביעים בשלישית;

(6) לא קיבל שום מועמד רוב בהצבעה השלישית, מצביעים ברביעית; לפי דרישת חבר מחברי המועצה תידחה ההצבעה הרביעית לישיבה אחרת שתקויים ביום החול הבא אחרי יום הישיבה שבה נערכה ההצבעה השלישית. בהצבעה הרביעית יעמדו לבחירה רק המועמדים שעמדו לבחירה בהצבעה השלישית;

(7) לא קיבל שום מועמד רוב בהצבעה הרביעית חוזרים ומצביעים עד שמועמד אחד יקבל רוב; בהצבעה החמישית וכן בכל הצבעה נוספת לא יועמד לבחירה (להלן בפסקה זו — ייצא) המועמד שקיבל בהצבעה הקודמת את מספר הקולות הקטן ביותר; קיבלו מועמדים אחדים מספר שווה של הקולות והוא מספר הקולות הקטן ביותר, ינהגו כך: היו

¹ ס"ח תשי"ט, עמ' 138.

יפסל אם נמצאו במעטפה לא יותר משני פתקי הצבעה של רשימה אחת";

(2) בסעיף 73(א), במקום "ופסק דינו יהיה המשפט העליון ברשות שופט של בית-המשפט העליון, בשאלה משפטית; בקשת הרשות תוגש תוך 14 יום מיום מחן פסק הדין".

33. ביצוע ותקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

34. הוראת מעבר

כל עוד לא נבחר ראש רשות ברשות מקומית פלו-נית לפי חוק זה יהיו סמכויותיהם וכהונתם של ראש הרשות וסגניו כאילו חוק זה לא נתקבל.

32. תיקון פקודת המועצה המקומית

(א) בסעיף 38 לפקודת המועצות המקומיות, במ-קום מסיקה (2) יבוא:

"(2) המועצה או ראש המועצה אינם ממלאים עוד, לדעת הממונה, את התפקידים שהוטלו עליהם לפי הפקודה או צו הכינון או כל דין אחר, או שאינם מנהלים כשורה את תחום שיפוטם, וכל זאת לאחר שהזהיר אותם."

(ב) בסעיף 41 לפקודת המועצות המקומיות, בס-עיף קטן (א), במקום "מונתה ועדה" יבוא "מו-עצה שמונתה לפי הוראות סעיף 38 תבחר ביושב-ראש ובסגנים לפי הוראות סעיף 27 לחוק הרשו-יות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונ-תם), תשל"ד—1974; מונתה ועדה".

33. תיקון חוק הבחירות

(א) בחוק הבחירות —

(1) בסעיף 63(ב), בסופו יבוא "אולם לא

ה. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974

(הוגשה על-ידי חברי-הכנסת א. אבוהצירא, י. בן-מאיר, א. מלמד)

1. הגדרות

בחוק זה —

"רשות מקומית" — עיריה או מועצה מקומית, למעט מועצה אזורית;

"ראש רשות" — ראש רשות מקומית;

"מועצה" — מועצה של רשות מקומית;

"חוק הבחירות" — חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה—1965¹;

"השר" — שר הפנים.

2. שיטת הבחירות

ראש רשות ייבחר בבחירות אישיות, כלליות, ישירות, שוות וחשאיות, לפי הוראות חוק זה.

3. מועד הבחירות

כל אימת שיהיו בחירות למועצה של רשות מקומית יהיו גם בחירות לראש הרשות והן יתקיימו ביום הבחירות למועצה.

4. הזכות לבחור ולהיבחר

(א) מי שזכאי לבחור בבחירות למועצה (להלן — "בוחר") זכאי לבחור בבחירות לראש הרשות.

(ב) מי שזכאי להיבחר חבר המועצה, והוא ראשון ברשימת מועמדים למועצה, זכאי להיבחר ראש הרשות.

5. הצעת מעמד

(א) כל קבוצת בוחרים המונה 250 איש, או חמישה אחוזים ממספר הבוחרים, הכל לפי המספר הקטן

יותר, וכן סיעה אחת או יותר של המועצה היוצאת שאושרה לפי סעיף 25(א) לחוק הבחירות, רשאית להציע כמועמד לראש הרשות אדם הזכאי להיבחר ראש הרשות לפי סעיף 4(ב).

(ב) הצעת מועמד המוגשת על-ידי סיעה של המו-עצה היוצאת תיחתם בידי בא-כוח הסיעה או ממלא מקומו; הצעת מועמד המוגשת על-ידי שתי סיעות או יותר של המועצה היוצאת תיחתם בידי בא-כוחן של כל אותן סיעות או ממלאי מקומם.

6. פטירת מועמד

(א) נפטר מועמד לראש הרשות ביום ה-10 לפני יום הבחירות או לפני כן, רשאי מי שהציע את מועמדו, לא יאוחר מהיום ה-8 שלפני יום הב-חירות, להציע מתוך הכלולים ברשימת המועמדים למועצה מועמד אחר במקומו.

(ב) חובת הודעה לפי סעיף 41 והוראות סעיף 42 לחוק הבחירות לא יחולו על מועמד שהוצע לפי סעיף זה.

(ג) מועמד שהוצע לפי סעיף ה רואים אותו לכל דבר כראשון ברשימת המועמדים, על אף האמור בסעיף 41(ב) לחוק הבחירות.

7. סדרי הבחירות

(א) פנקס הבוחרים המשמש לצורך הבחירות למועצה ישמש גם לצורך הבחירות לראש הרשות, וכן ישמשו פקיד הבחירות, ועדת הבחירות, מקו-מות הקלפי, ועדות הקלפי, הקלפיות ומעטפות ההצ-עה.

¹ ס"ח תשכ"ה, עמ' 248.

הוא הנבחר, ובלבד שקיבל לפחות 50% מאותם קולות.

(ב) קיבלו שני מועמדים מספר קולות שווה שהוא 50% מהקולות הכשרים או שלא קיבל אף מועמד 50% מהקולות הכשרים — תבחר מועצת הרשות בהצבעה גלויה באחד משני המועמדים שקיבלו בבחירות בקלפי את המספר הגדול ביותר של קולות כשרים; המועמד שקיבל בהצבעה הראשונה או בכל הצבעה נוספת למעלה ממצחית הקולות של חברי המועצה המצביעים — הוא הנבחר.

(ג) היה מועמד אחד בלבד, יהא הוא הנבחר, ובלבד שקיבל לפחות מספר קולות כשרים השווה ל-50% ממספר הקולות הכשרים שניתנו בבחירות למועצה; לא קיבל המועמד 50% כאמור, תבחר המועצה ראש רשות מבין חבריה לפי סעיף 26.

10. בחירות ללא הצבעה בקלפי

לא הוגשה שום הצעת מועמד, או נפטר המועמד היחיד או אחד המועמדים לאחר היום ה-10 שלפני יום הבחירות, לא יהיו בחירות בקלפי, והמועצה תבחר בראש רשות מבין חבריה לפי סעיף 27.

11. הפרדת עירעורים

(א) עירעור על בחירות למועצה אין בו עירעור על בחירת ראש רשות, ועריכת שנית של בחירות למועצה כתוצאה מעירעור על בחירתה אינה גוררת בחירות לראש רשות, על אף האמור בסעיף 3.

(ב) עירעור על בחירות לראש הרשות אין בו עירעור על בחירות למועצה, ועריכת שנית של בחירות לראש הרשות כתוצאה מעירעור על בחירתה אינה גוררת בחירות למועצה.

12. כהונת ראש הרשות

ראש רשות שנבחר בבחירות בקלפי יתחיל לכהן למחרת יום פירסום תוצאות הבחירות; כהונתו תימשך עד שיתחיל לכהן ראש רשות חדש.

13. דיון חוזר בהחלטות המועצה

(א) ראש רשות רשאי, תוך 48 שעות משעה שנתקבלה החלטה במועצה, להודיע בכתב לחברי המועצה על רצונו להביא את ההחלטה לדיון חוזר במועצה ועל יום הדיון החוזר.

(ב) הדיון החוזר יהיה בישיבה מיוחדת של המועצה שתתקיים תוך 14 יום מיום שנתקבלה ההחלטה, או תוך פרק זמן קצר יותר אם דרשו זאת 40% מחברי המועצה.

(ג) תקפה של החלטה שעליה נמסרה הודעה לפי סעיף קטן (א) יושעה עד שהחליטה המועצה בדיון החוזר או עד שחזר בו ראש הרשות מהודעתו, לפי המוקדם יותר.

(ד) החלטת המועצה בדיון חוזר אינה נתונה לדיון חוזר נוסף לפי סעיף זה.

(ה) סעיף זה לא יחול על החלטה שחיקוק מחייב את קבלתה ברוב מיוחד של חברי המועצה והיא נתקבלה ברוב כזה.

(ב) בנוסף לאמור בסעיף קטן (א) יחולו הוראות אלה של חוק הבחירות, בשינויים המחויבים, גם על בחירות לראש הרשות:

- (1) סעיפים 6, 8, 9(ב), 10, 35(ג), (ד), (ה), (ח) ו-(ט), 40, 41, 42, 43, 48, 49, 50, 51(ג) ו-(ד), 52 עד 61, 62(א), 63, 64 עד 66, 71, 72 ו-73;
- (2) פרקים ז', ח' ו-ט';
- (3) סעיפים 95 עד 97.

(ג) על פתק ההצבעה לבחירות ראש רשות יחולו הוראות אלה:

- (1) הפתק ישא את שם המועמד בדפוס, בעברית או בעברית וערבית, ותו לא;
- (2) הפתק יהיה בצבע שונה מפתק ההצבעה למועצה; צבעו וצורתו ייקבעו בתקנות;

(3) במקום פתק מודפס יכול לשמש להצבעה גם פתק ריק שצבעו וצורתו נקבעו בתקנות ושמעליו יסמן הבוחר בכתב יד את שם המועמד בצורה המאפשרת לזהותו בוודאות, ותו לא; כל בוחר רשאי לקבל מועצת הקלפי פתק ריק;

(4) הכנסת פתק הצבעה או שני פתקי הצבעה זהים לבחירת המועצה ופתק הצבעה או שני פתקי הצבעה זהים לבחירת ראש הרשות לתוך מעטפת הצבעה אחת אין בה כדי לפסול את הקול, על אף האמור בסעיף 63 לחוק הבחירות;

(5) היה הקול לבחירת המועצה פסול, אין בכך כשלעצמו כדי לפסול את הקול לבחירת ראש הרשות; היה הקול לבחירת ראש הרשות פסול, אין בכך כשלעצמו כדי לפסול את הקול לבחירת המועצה.

8. ערבון

(א) עם הגשת הצעה למועמד מאת קבוצת בוחרים כאמור בסעיפים 5 או 6 יתן בא-כוח הקבוצה או ממלא מקומו בידי סקיד הבחירות ערבון בסכום כאמור בסעיף 38(1) לחוק הבחירות; בלא ערבון כאמור לא יקבל סקיד הבחירות את הצעת המועמד.

(ב) סעיף קטן (א) לא יחול כשהמועמד המוצע מכהן כראש הרשות ביום הגשת הצעת מועמדותו.

(ג) לא אושרה סופית הצעת המועמד, תחולט חמישית מסכום הערבון לקופת המועצה והיתרה תוחזר לנותן הערבון.

(ד) נפטר המועמד לפני יום הבחירות, יוחזר הערבון לנותנו.

(ה) מועמד שלא קיבל 10% לפחות מהקולות הכשרים, יחולט הערבון לקופת המועצה.

9. תוצאות הבחירות

(א) היו שני מועמדים או יותר, המועמד שקיבל את המספר הגדול ביותר של קולות כשרים

לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי השר, וזולת
אם ראש הרשות חוזר בו מהתפטרותו לפני כן.

(ב) ראש הרשות ישלח העתק מכתב ההתפטרות
לחברי המועצה.

21. העברה מכהונה מחמת קלון

(א) הורשע ראש רשות בעבירה פלילית וקבע
בית-המשפט, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או
נציגו שהוגשה לפני מתן גזר הדין, שהעבירה יש
עמה קלון, יעביר בית המשפט את ראש הרשות
מכהונתו.

(ב) החלטה להעביר ראש רשות מכהונתו או לס-
רם להעבירו ניתנת לעירעור כאילו היתה חלק
מגזר הדין.

(ג) החליט בית-המשפט להעביר ראש רשות מכ-
הונתו, רואים אותו כמושעה עד לגמר תקופת
העירעור, ואם הוגש עירעור — עד להכרעה בו;
עם היות ההחלטה לסופית תיפסק כהונתו של ראש
הרשות.

22. העברה מכהונה מטעמי בריאות

(א) נוכח השר שמטעמי בריאות נבצר מראש
רשות דרך קבע למלא את תפקידו, רשאי הוא
להעבירו מכהונתו.

(ב) ראש הרשות רשאי לערער על החלטת השר
לבית-המשפט תוך 15 יום מהיום שנמסרה לו הח-
לטת השר.

(ג) כהונתו של ראש רשות לא תיפסק אלא כע-
בור תקופת העירעור, ואם הוגש עירעור — עם
דחייתו.

23. העברה מכהונה מחמת התנהגות

(א) נוכחה המועצה כי ראש הרשות מתנהג הת-
נהגות שאינה הולמת מעמדו של ראש רשות וסבו-
רה היא שעל כן אין הוא ראוי לכהונתו, רשאית
היא, לאחר שנתנה לו הזדמנות להשמיע דברו,
להעבירו מכהונתו.

(ב) ההחלטה להעביר את ראש הרשות מכהונתו
תהיה מנומקת ותתקבל בישיבה מיוחדת, סגורה,
של המועצה ברוב של שלושה רבעים ממספר חב-
ריה; ההחלטה טעונה אישור השר.

(ג) לא קרא ראש הרשות לישיבה מיוחדת כאמור
תוך 14 יום מהיום שרוב חברי המועצה דרשו ממנו
לעשות כן, רשאים רוב חברי המועצה לקרוא ליי-
שיבה כאמור והם יקבעו מי יישב בראשה.

24. כהונת ראש רשות במקרה של מינוי מועצה או ועדה

מונתה ועדה או מועצה לפי סעיף 143 לפקודת
העיריות¹ או סעיף 38 לפקודת המועצות המקומיות²,
יחדל ראש הרשות מכהונתו ביום שיתחיל לכהן יושב

(ו) סמכות ראש רשות לפי סעיף זה אינה ניתנת
לאצילה.

14. סגן ראש רשות

(א) לראש רשות יהיה סגן אחד שהוא יבחר מבין
חברי המועצה; הבחירה תהיה תוך חודשיים מה-
יום שראש הרשות התחיל לכהן או מהיום שמש-
רת הסגן הקודם נתפנתה, והיא טעונה אישור המו-
עצה ברוב חבריה.

(ב) הסגן האמור בסעיף קטן (א) יהיה ממלא
מקומו של ראש הרשות, אם נעדר ראש הרשות
או נבצר ממנו למלא תפקידו או שחדל לכהן בטרם
התחיל לכהן ראש רשות חדש.

15. סגנים נוספים

(א) נוסף לסגן האמור בסעיף 14 רשאית המועצה
לבחור בדרך האמורה בסעיף 27 —

(1) ברשות המקומית שמספר תושביה אינו
עולה על 250,000 — שני סגנים או שלושה
סגנים.

(2) ברשות מקומית שמספר תושביה עולה
על 250,000 — חמישה סגנים.

(ב) לעניין סעיף זה יהיה מספר התושבים כמס-
פר שנקבע לעניין מספר חברי המועצה.

16. מילוי מקום ראש הרשות בהעדר הסגן

לא נבחר סגן כאמור בסעיף 14, או נעדר אותו
סגן, או נבצר ממנו למלא את מקומו של ראש הרשות,
או חדל לכהן, ימלא את מקומו של ראש הרשות אחד
מהסגנים הנוספים שהמועצה קבעה לכך, ואם אין סגן
כזה — חבר המועצה שהמועצה קבעה לכך.

17. אצילת תפקידים וסמכויות של ראש רשות

ראש רשות רשאי, באישור המועצה, לאצול מתפ-
קידיו וסמכויותיו לסגן ראש רשות או לעובד הרשות
או לחבר ועדת הנהלה כמשמעה בפקודת העיריות וה-
כל דרך כלל או לעניין מסויים או לסוג עניינים מסויים,
ובלבד שמילוי התפקידים והשימוש בסמכויות כאמור
לא יהיו כרוכים בתשלום שכר.

18. משכורת ראש רשות וסגניו

השר רשאי לקבוע בתקנות הוראות בדבר השכר
שיושלם מקופת הרשות המקומית לראש הרשות ולסג-
ניו, כולם או מקצתם.

19. ראש רשות שחדל להיות חבר המועצה

ראש רשות שחדל להיות חבר המועצה תיפסק
כהונתו כראש הרשות.

20. התפטרות

(א) ראש רשות רשאי, בהודעה בכתב לשר, להת-
פטר מכהונתו; כהונתו תפסקת כעבור 48 שעות

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 9, עמ' 256.

ראש הוועדה שנתמנה או ראש הרשות שהמועצה תבחר, לפי העניין.

25. ראש רשות במקום ראש רשות שחדל לכהן נפטר או התפטר ראש רשות לפני תחילת כהונתו או תוך תקופת כהונתו, או חדל לכהן לפי אחד הסעיפים 19 עד 23, תבחר המועצה ראש רשות מבין חבריה לפי הוראות סעיף 27.

26. הפסקת כהונתו של סגן ראש רשות סגן ראש רשות יחדל מכהונתו אם נתקיים אחד מאלה:

- (1) חדל להיות חבר המועצה;
- (2) התפטר במתן הודעה למועצה;
- (3) הורשע בפסק דין סופי בעבירה שיש עמה קלון והמועצה העבירה אותו מכהונתו בהחלטת רוב המצביעים;
- (4) כסגן כאמור בסעיף 14 — ראש הרשות, באישור המועצה ברוב חבריה, העביר אותו מכהונתו;
- (5) כסגן אחר — הועבר מכהונתו בהחלטת המועצה שנתקבלה בישיבה מיוחדת ברוב חבריה.

27. בחירת המועצה בראש רשות או סגנו (א) על בחירת המועצה בראש רשות ובסגנים לראש רשות — למעט בחירה לפי סעיף 9(ב) — יחולו הוראות אלה:

- (1) ההצבעה תהיה גלויה;
- (2) המועמד שקיבל למעלה ממחצית הקולות של כל חברי המועצה — הוא הנבחר;
- (3) לא קיבל שום מועמד רוב כזה, מצביעים שנית; לפי דרישת חבר מחברי המועצה תידחה ההצבעה השנייה לישיבה אחרת שתקויים ביום החול הבא אחרי יום הישיבה הראשונה;

(4) המועמד שקיבל בהצבעה השנייה או בכל הצבעה נוספת למעלה ממחצית הקולות של חברי המועצה המצביעים (להלן בסעיף זה — רוב) — הוא הנבחר;

(5) לא קיבל שום מועמד רוב בהצבעה השנייה, מצביעים בשלישית;

(6) לא קיבל שום מועמד רוב בהצבעה השלישית, מצביעים ברביעית; לפי דרישת חבר מחברי המועצה תידחה ההצבעה הרביעית לשיבה אחרת שתקויים ביום החול הבא אחרי יום הישיבה שבה נערכה ההצבעה השלישית. בהצבעה הרביעית יעמדו לבחירה רק המועמדים שעמדו לבחירה בהצבעה השלישית;

(7) לא קיבל שום מועמד רוב בהצבעה הרביעית חוזרים ומצביעים עד שמועמד אחד יקבל רוב; בהצבעה החמישית וכן בכל הצבעה נוספת לא יועמד לבחירה (להלן בפסקה זו

— ייצא) המועמד שקיבל בהצבעה הקודמת את מספר הקולות הקטן ביותר; קיבלו מועמדים אחדים מספר שווה של הקולות והוא מספר הקולות הקטן ביותר, ינהגו כך: היו שני מועמדים כאמור, ייצא אחד מהם, כפי שייקבע בהגדרה; היו יותר משניים, ייצא לפני כל הצבעה נוספת רק מועמד אחד, כפי שייקבע בהגדרה;

(8) כל הגרלה לפי סעיף זה תיערך בו במקום בידי יושב-ראש הישיבה; היה היושב-ראש עצמו לראש הרשות בהצבעה שקדמה להגדרה, תמנה המועצה חבר שאינו מועמד לראש הרשות והוא יערוך את ההגדרה.

(ב) הוראות סעיף זה יחולו על אף האמור בהוראות אחרות של חוק זה.

28. ראש רשות לזמן ביניים עד שהמועצה תבחר בראש רשות לפי סעיפים 9(ב) או 27 יכהן כראש הרשות האדם שנשא בכהונה זו ערב הבחירות, ואם נבצר ממנו לפעול או שחדל מכהונתו, אם לפני ואם אחרי הבחירות — חבר המועצה שהשר מינהו לכך.

29. פירוסם (א) השר יפרסם ברשומות הודעה על אלה:

- (1) בחירת המועצה בראש רשות;
- (2) בחירה של סגן ראש רשות;
- (3) פטירה או הפסקת כהונה של ראש רשות או סגן ראש רשות.

(ב) המועצה תודיע לשר מיד על כל אירוע כאמור בסעיף קטן (א).

30. תחולת חוק הבחירות (דרכי תעמולה) חוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959¹, יחול בשינויים המחוייבים גם על בחירות לראש רשות לפי סעיף 3.

31. תיקון פקודת העיריות (א) סעיפים 126 עד 134 לפקודת העיריות — בטלים.

(ב) בסעיף 143 לפקודת העיריות, במקום פסקאות (2) ו-(3) יבוא:

"(2) המועצה או ראש העיריה חדלו, לדעו השר, למלא את התפקידים שהוטלו עליהם בפקודה זו או בכל דין אחר, או שהם טוענים באופן שתניטל מן העיריה היכולת למלא תפקידיה, כולם או מקצתם, וכל זאת לאחזרה שהזכיר אותם;

(3) ועדת חקירה מצאה כי המועצה או ראש העיריה אינם עשויים למלא את התפקידיהם כראוי והמליצה לפני השר על פיזור המועצה.

(ג) בסעיף 145 לפקודת העיריות, בסעיף קטן (א), במקום "לוועדה ממונה" יבוא "מועצה שמונה

33. תיקון חוק הבחירות

(א) בחוק הבחירות —

(1) בסעיף 63(ב), בסופו יבוא "אולם לא ייפסל אם נמצאו במעטפה לא יותר משני סחקי הצבעה של רשימה אחת";

(2) בסעיף 73(א), במקום "פסק דינו יהיה סופי" יבוא "פסק דינו ניתן לעירעור לבית המשפט העליון ברשות שופט של בית-המשפט העליון, בשאלה משפטית; בקשת הרשות תוגש תוך 14 יום מיום מתן פסק הדין".

34. ביצוע ותקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

35. הוראת מעבר

כל עוד לא נבחר ראש רשות ברשות מקומית פלונית לפי חוק זה יהיו סמכויותיהם וכהונתם של ראש הרשות וסגניו כאילו חוק זה לא נתקבל.

תה לפי סעיף 143 תבחר ביושב-ראש ובסגנים לפי סעיף 27 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974; לוועדה שמונתה".

32. תיקון פקודת המועצה המקומית

(א) בסעיף 38 לפקודת המועצות המקומיות, במ-קום פסקה (2) יבוא:

"(2) המועצה או ראש המועצה אינם ממלאים עוד, לדעת הממונה, את התפקידים שהוטלו עליהם לפי הפקודה או צו הכינון או כל דין אחר, או שאינם מנהלים כשורה את תחום שיפוטם, וכל זאת לאחר שהזהיר אותם".

(ב) בסעיף 41 לפקודת המועצות המקומיות, בסעיף קטן (א), במקום "מונתה ועדה" יבוא "מועצה שמונתה לפי הוראות סעיף 38 תבחר ביושב-ראש ובסגנים לפי הוראות סעיף 27 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974; מונתה ועדה".

ו. החלטה בדבר אישור שיעורי מס קנייה על שירותים טעוני מס

ושיעורו (תיקון), תשל"ד—1974, אשר בנספח להח-טטה זו, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על שירותים שלא היו חייבים במס.

בהתאם לסעיף 3א לחוק מס קנייה (סחורות ושי-רותים), תשי"ב—1952, מחליטה הכנסת לאשר את הוראות צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס

ז. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה

(הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 91), תשל"ד—1974,⁸ שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על סחורה שהיתה פטורה ממנו.

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (סחורות ושירותים), תשי"ב—1952,¹ וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תשי"ט—1949,² מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים)

ח. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה

(שירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 95), תשל"ד—1974,⁴ שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על סחורה שהיתה פטורה ממנו.

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (סחורות ושירותים), תשי"ב—1952,¹ וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תשי"ט—1949,² מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה (סחורות

ט. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

מס' 134), תשל"ד—1974,⁵ שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על סחורה שהיתה פטורה ממנו.

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תשי"ט—1949,² מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור. (תיקון התוספת

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח תשי"ט, עמ' 154; תשי"ך, עמ' 18.

³ ק"ת תשל"ד, שיעורי מק"ח 98, עמ' 141.

⁴ ק"ת תשל"ד, שיעורי מק"ח 100, עמ' 154.

⁵ ק"ת תשל"ד, שיעורי מק"ח 99, עמ' 148.

י. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

מס' 137, תשל"ד—1974², שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על סחורה שהיתה פטורה ממנו.

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת

יא. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

קון מס' 5, תשל"ד—1974⁴, שכתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה), תשי"ח—1958³, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תי-

יב. מסקנות ועדת העבודה בעניין התמוטטות בתים ביבנאל

הספר ולחוק את הישובים, באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. הוועדה קובעת שמצב הדיור בשכונה בת 48 הבתים שבעניינה נערך הדיון אינו מגיה את הודעת.

2. הוועדה רשמה לפנייה את הודעתו של פרופסור א. פולנר, ראש הצוות שערך את הסקר, לפי הזמנת חברת "עמידר" שלפיה "הבעיות העיקריות נעוצות בסוג הקרקע שעליה נבנו הבתים ובבסיסם של הבתים שאיננו מתאים לסוג הקרקע; גם טיב הבנייה הוא מאיכות ירודה, הבטונים אינם עמידים והם הרבה מתחת לתקן. המשקל המצטבר של הגורמים האלה — קרקע עובדת, חמרים גרועים וכדומה — הם שגרמו להתמוטטותו של הבית. נשקפת סכנה כזו גם ליתר הבתים אם לא ינקטו בצעדים. יש לבצע את התיקונים באופן דחוף ביותר".

3. הוועדה סבורה כי יש לספק דיור חליף לדיירי הבתים הניזוקים תוך כדי פעולות שיכנוע והסברה, וכי יש לדאוג להעברתם מן הדירות הניזוקות גם במקרים שבהם מתנגדים התושבים להעברה זו.

4. הוועדה התרשמה מן העדיפויות והמסמכים שהובאו לפנייה כי חברת "עמידר" ערכה מעקב ממושך אחר המצב בשכונה זו, נענתה לפניות תושבי הבתים המסוכנים לשפץ ולתמוך חלקי בתים ניזוקים, דאגה להוציא צווי פינוי לגבי בתים שנשקפה להם סכנת התמוטטות והציעה לכמה משפחות דיור חליף.

עם זאת מביעה הוועדה אי-שביעות רצון מן המעקב אחר מצב הבתים האלה ומביעה את צערה על שחברת "עמידר" לא הומינה מן הטכניון, קודם לכן, סקר על מצב הדיור.

5. הוועדה רשמה לפנייה את הודעת נציג "עמידר" על כך שהחברה החלה בביצוע התיקונים לפי הנחיות הטכניון. עם זאת תובעת הוועדה מחברת "עמידר" ביצוע התיקונים הדרושים בבתים הללו ללא דיחוי, על-

בישיבת הכנסת מיום ה' באדר תשל"ד (27 בפברואר 1974) הוחלט בהתאם לסעיף 17כא של התקנון להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת ב. צ. קשת בנושא הנ"ל. ועדת הכנסת בישיבתה מיום י"ח באדר תשל"ד (12 במארס 1974) החליטה להעביר את העניין לוועדת העבודה.

ועדת העבודה קיימה שלוש ישיבות לדיון בנושא זה ושמעה את יושב-ראש מועצת המנהלים של "עמי" דר" מר צ. אלדורטי, מנכ"ל "עמידר" מר א. לוי, נציגי משרד השיכון, ואת ראשי מועצת יבנאל. הווי-עדה קיימה סיור ביבנאל, וביקרה בבתי השכונה שהם נושא הדיון.

לוועדה נמסר, כי ביבנאל, המאוכלסת ב-2,000 תושבים לערך, מטפלת חברת עמידר ב-156 דירות. בשכונה בת 48 בתים ביבנאל התמוטט אחד הבתים בחודש פברואר 1974, ובעקבות מקרה זה הומינה חברת "עמידר" מן הטכניון העברי בחיפה סקר על מצב הבתים. לפי סקר זה, שנערך על-ידי צוות מהטכניון בראשות פרופסור פולנר, נמצאו בתים אחדים במצב מסוכן, מספר בתים היו במצב בינוני ואילו כשליש מן הבתים נמצאו במצב טוב יחסית. הבעיה נגרמה, לדעת עורכי הסקר, בגלל האיכות הירודה של החמרים שמהם נבנו הבתים וכן בגלל טיב הקרקע. לפי המלצת הצוות הוצאו צווי פינוי לשישה מן הבתים שצפויה להם סכנת התמוטטות. כן נמסר לוועדה כי הגורמים הממונים על הביצוע נתקלו בקשיים בהעברת הדיירים, שכן התושבים רצו בדירות באותם המקומות שבהם נמצאו דירותיהם.

מתוך הכרת חשיבותה של ההתיישבות החקלאית באזור זה שבו שוכנת יבנאל, כאשר המגמה היא לאפשר לתושבי המקום לבסס ולהעמיק את השתרשותם באדמת האזור מבחינה כלכלית, חברתית ותרבותית ולהמשיך בכך את המסורת המפוארת של ראשוני הישוב היהודי, ומתוך הבנת הצורך לתמוך באזורי

¹ ס"ח תש"ט, עמ' 154; ס"ח תש"ך, עמ' 18.

² ק"ת תשל"ד, שיעורי מק"ח 100, עמ' 152.

³ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ל, עמ' 49; תשל"ג, עמ' 84.

⁴ ק"ת תשל"ד, שיעורי מק"ח 97, עמ' 125.

7. הוועדה ממליצה לגשת לביצוע התכניות שגוב"שו בדבר פתרונות לבעיית הביוב ביבנאל, שהוא בנוסף לפגיעה ביסודות הבתים גם מפגע בריאותי.
8. הוועדה רשמה לפנייה את הודעת נציגי חברת "עמידר" כי החברה ממשיכה במעקב ובדאגה ליבנאל ולשכונה הנדונה. הוועדה תבקש דיווח שוטף מחברת "עמידר" על שלבי ביצוע המסקנות.
9. ועדת העבודה קוראת לכל המוסדות הממלכתיים והציבוריים להפנות משאבים ולהשקיע מאמצים ליישוב חלק זה של הגליל.

פי חוות-הדעת של הטכניון, והנחייתם הקבועה של מומחי הטכניון.

6. הוועדה בדעה כי מצב הדיור בשכונה דורש פתרון לטווח ארוך. בחלק מן הבתים הפגומים הגיעו השקעות חברת "עמידר" לסכומים שניתן לבנות תמורתם דיור חדש ויש חשש כי דבר זה יישנה לגבי בתים אחרים. לפיכך ממליצה הוועדה לפני משרד השיכון לבדוק את הרעיונות בדבר בנייה חדשה לצורך שיכון התושבים הגרים בדירות הפגומות, שיכון זוגות צעירים אשר בהעדר דיור עוזבים את הישוב ותוספת הדרגתית של אוכלוסיה חדשה. הוועדה סבורה כי יבנאל זקוקה לתוספת רצינית של דיור לאיכלוס.

יג. מסקנות ועדת העבודה בעניין המצב החמור בעניין קבלת עולים בשדה התעופה לוד

3. הוועדה מציינת בהערכה את עבודתם המסורה של עובדי הקליטה הנעשית בתנאים קשים.
4. הוועדה רושמת לפנייה את הודעת מנכ"ל שדה התעופה, שקיימת תכנית אשר אושרה על-ידי הגורמים הנוגעים בדבר, ושביצועה נדחה בשל מלחמת יום הכיפורים, בעניין בניית המסוף המיוחד לקליטת עולים עד מארס — אפריל 1975. הוועדה פונה לממשלה, למינהלת שדה התעופה וליתר הגורמים לעשות כל מאמץ כדי להחיש את בניית המסוף ולא לגרום לעיכובים נוספים.
5. הוועדה תובעת כי עד להשלמת המסוף יש לעשות הכל כדי לשפר את התנאים הקיימים במקום שבו מתנהלת עבודת הקליטה. הוועדה מציינת כי הסייורים הדחופים הם בעיקר בתחום ההיגיינה, האיורור ומניעת דליפה בעונת הגשמים.
6. הוועדה מבקשת ממשרד הקליטה וממנכ"ל שדה התעופה לדווח לה על ההתקדמות שתחול בביצוע המסקנות בתום שלושה חודשים מיום הגשת המסקנות לכנסת.

ביום ה' באדר תשל"ד (27 בפברואר 1974) החליטה הכנסת להעביר לדיון בוועדת העבודה הצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת מ. בגין בנושא הנ"ל.

ועדת העבודה קיימה שלוש ישיבות ושמעה במהלך דיוניה את נציגי משרד הקליטה ואת מנכ"ל שדה התעופה, סיירה במקום שבו מתקבלים העולים עם הגיעם ארצה ועמדה מקרוב על התנאים הקשים שבהם עובדים הקולטים ודרכם עוברים הנקלטים את סדרי הרישום.

לאחר הדיון ושמיעת הסברים באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. הוועדה מציינת, כי התנאים הקיימים בשדה התעופה לקליטת עולים אינם מאפשרים קליטה נאותה.
2. הוועדה מביעה אי-שביעות רצון מקצב חי-פוי הפתרונות לתנאים הבלתי-נאותים של קבלת עולים בשדה התעופה ומקצב הביצוע של ההבטחות שניתנו על-ידי הגורמים הנוגעים בדבר.

סיכום הישיבות

ישיבה מ"ז (כ"ח באייר תשל"ד — 20 במאי 1974)

היו"ר — י. ישעיהו; ש. ז. אברמוב.

א. בהתייחדות הכנסת עם זכרם של חללי הרצח במעלות ובסביבתה נשא דברו יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו. בסוף דבריו התריע הושב-ראש נגד אנשים חסרי אחריות שהפריעו את טכס ההלוויה ופגעו בכבוד נשיא המדינה ובכבוד סגן ראש הממשלה.

ב. ראש-הממשלה ג. מאיר מסרה הודעה בשם הממשלה על התקפת המחבלים במעלות ובסביבתה. בדיון השתתפו: מ. בנין, שר-הבטחון מ. דיין, ז. ורהפטיג, מ. כרמל, ש. תמיר, מ. פרוש, י. דר"ניצקי (יודין), א. ליו, נ. אליעד, מ. וילבר, ד. לוי, ש. אלוני, א. הרליץ, מ. פעיל, מ. הכהן, א. שרון. שר-המשטרה ש. הלל השיב למשתתפים בדיון. הצעות סיכום הוגשו על-ידי: אביעד יטה בשם סיעת המערך, חזית דתית לאומית, המפלגה הליברלית העצמאית, מוקד; ג' כהן בשם סיעת הליכוד; א. ורדיגר בשם סיעת חזית דתית תור-תית; ת. זיאר בשם סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה; ב. מואב בשם סיעת התנועה לזכויות האזרח.

הוחלט: לקבל את ההצעה שהוגשה על-ידי אביעד יפה.

ג. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ישיבה מ"ח (כ"ט באייר תשל"ד — 21 במאי 1974)

היו"ר — י. דרניצקי (יודין); ב. צ. קשת.

א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ב. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על החלטת ועדת הכנסת, על פי חוות-ידעת של היועץ המשפטי לממשלה, בקשר לשאלתה ששר מסרב להשיב עליה בהסתמך על תקנון הכנסת.

ג. שר-הדתות י. רפאל השיב על 7 שאלות של חברי הכנסת: ש. לורנץ, מ. פעיל, ש. ארבל-אל-מוזלינו, מ. פרוש.

שר-השיכון י. רבינוביץ השיב על 30 שאלות של חברי הכנסת: י. תמיר, י. בארי, ד. זכין, ע. נוף, מ. ייד, מ. בן-פורת, א. רונן, ח. שמעוני, י. שערי, מ. שחל, ה. זיידל, מ. פעיל, א. אפרת, י. שמש, ב. מואב, ד. קורן, א. לבנבראון.

שר-הפנים י. בורג השיב על 16 שאלות של חברי הכנסת: א. רונן, י. בן-מאיר, ש. ז. אברמוב, א. אולמרט, א. רונן, ג. מועדי, ש. אלוני, י. בארי, מ. בן-פורת, י. תמיר, ע. נוף, ת. טובי.

ד. בארי הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הקמת סכר על נהר הירדן. שר-החקלאות ת. גבתי השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.

ה. י. מודעי הגיש הצעה לסדר-היום בדבר החלטת משרד השיכון להביא חברת בגייה יוגוסלבית לבניית דירות. שר-השיכון י. רבינוביץ השיב להצעה. ש. לורנץ הציע להעביר את העניין לוועדה. הוחלט: לא לכלול את העניין בסדר-היום.

ו. ד. זכין הגיש הצעה לסדר-היום בדבר איסור להוציא חייל משוחרר מדירה בשכירות עד תום 90 יום מיום שחרורו. שר-השיכון י. רבינוביץ השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.

ז. ת. זיאר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר מינוי ועדה קרואה בעיריית נצרת. שר-הפנים י. בורג השיב להצעה.

הוחלט: לא לכלול את העניין בסדר-היום.

ח. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 3), תשל"ד—1974. בוויכוח השתתף י. בארי. י. קרגמן השיב לו.

הוחלט: לקבל את החוק.

ישיבה מ"ט (א' בסיון תשל"ד — 22 במאי 1974)

היו"ר — מ. בן-פורת; י. ישעיהו.

א. שר-המשטרה ש. הלל השיב על 12 שאלות של חברי הכנסת: א. לבני, א. אפרת, י. תמיר, ש. אר-בלי-אלמוזלינו, נ. אליעד, י. בארי, ס. גרופר, ת. טובי, א. לבנבראון, א. אולמרט.

שר-המשפטים ת. י. צדוק השיב על שאלתה של חברי-הכנסת י. בארי.

ב. י. שערי וי. שמיר הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר הפעלת עונש מוות למחבלים מרצחים. שר-המשפטים ת. י. צדוק השיב להצעות. ת. טובי הציע לא לכלול את העניין בסדר-היום.

הוחלט: להעביר את ההצעות לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ג. ז. המר וא. לבני הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר פיזור בכוח של המפגינים מתנחלי הגולן ליד משרד ראש הממשלה ומאסר המשתתפים בהפגנה. שר-המשטרה ש. הלל השיב להצעות. א. אולמרט וא. ורדיגר הציעו להעביר את העניין לוועדה.

הוחלט: לא לכלול את העניין בסדר-היום.

ד. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ה. ז. שובל הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הסכמת ממשלת ישראל לנסיגות נוספות מן הקו הסגול ברמת הגולן. שר-החוץ א. אבן השיב להצעה. א. לבנבראון הציע לא לכלול את העניין בסדר-היום.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החוק והבטחון.

ו. מ. בן-סורת הגיש הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974. מ. סרוש הציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

מ. נסים מסר הודעה בדבר הימנעותו מהצבעה.

ז. א. אבוהצירא הגיש הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ד—1974.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ל. דיציאן מסר הודעה בדבר הימנעותו מהצבעה.

ח. ע. אמוראי (בשם ועדת הכספים) הביא החלטת דבר אישור הוראות: 1. בצו מס קנייה (סדרות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון, תשל"ד—1974; 2. בצווי מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקונים מס' 91, 95), תשל"ד—1974; 3. בצווי תעריף המכס והס"ט (תיקון התוספות מס' 134, 137), תשל"ד—1974; 4. בצו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 5), תשל"ד—1974.

הוחלט: לקבל את ההחלטות.